

คู่มือการปฏิบัติงาน การดำเนินคดีครอบครัว

ฉบับปรับปรุงแก้ไข (ครั้งที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๖๖

กรมพิทักษ์และคุ้มครองเด็กและเยาวชน

กระทรวงยุติธรรม

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๖

คำนำ

ภารกิจสำคัญอีกประการหนึ่งของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม นอกเหนือจากการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนและสังคม และเยาวชนที่ดีกลับคืนสู่ชุมชนและสังคม คือ การปฏิบัติงานการดำเนินคดีครอบครัว ซึ่งเปรียบเสมือน การพิทักษ์สิทธิตามกฎหมายเกี่ยวกับคดีครอบครัวแก่ผู้เยาว์และครอบครัว โดยจำเป็นต้องมีความรัดกุมและเป็นแบบแผนตั้งแต่กระบวนการรับคำร้องหรือคำฟ้องจนกระทั่งถึงสิ้นสุดกระบวนการดำเนินคดีครอบครัว การปฏิบัติงานการดำเนินคดีครอบครัวจึงจำเป็นต้องมีแนวทางในการปฏิบัติงานที่ครบถ้วนครอบคลุม มีประสิทธิภาพ และมีมาตรฐานเดียวกัน

คู่มือการปฏิบัติงานการดำเนินคดีครอบครัว ฉบับปรับปรุงแก้ไข (ครั้งที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๖๖ ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติผู้รับผิดชอบงานการดำเนินคดีครอบครัว และผู้อำนวยการสถานพินิจทั่วประเทศให้เป็นมาตรฐานเดียวกันโดยระบุขั้นตอนการดำเนินงานและวิธีการ ในการปฏิบัติงานการดำเนินคดีครอบครัว อันจะเป็นการเพิ่มผลิตภาพในงานประมวลข้อเท็จจริงคดีครอบครัว ซึ่งคู่มือฉบับนี้ได้ผ่านการทบทวนและปรับปรุงให้สอดคล้องกับกฎหมาย เหมาะสมกับบริบท ยุคสมัย นอกจากนี้ คู่มือฉบับนี้ยังได้รวบรวมแบบฟอร์มเอกสารและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานการดำเนินคดีครอบครัวไว้ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานใช้อ้างอิงในการทำงานให้เป็นรูปแบบเดียวกันต่อไป

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือการปฏิบัติงานการดำเนินคดี ครอบครัว ฉบับปรับปรุงแก้ไข (ครั้งที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๖๖ นี้จะเป็นประโยชน์ และสามารถสนับสนุนการทำงานของพนักงานคุมประพฤติและผู้อำนวยการสถานพินิจทั่วประเทศได้เป็นอย่างดี ซึ่งในท้ายที่สุดแล้วจะส่งผลให้ การดำเนินคดีครอบครัวมีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

๓๐ มีนาคม ๒๕๖๖

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญภาคผนวก	ง
วัตถุประสงค์	ด
ขอบเขต	ด
ค่านิยม	ด
ความรับผิดชอบ	ด
ระเบียบปฏิบัติ	๒
ขั้นตอนและรายละเอียดการปฏิบัติงานการดำเนินคดีครอบครัว	๓
๑. รุกรการลงทะเบียนรับคำร้อง/คำฟ้อง ตั้งสำนวน ลงสารบบคดีครอบครัว	๕
๒. หัวหน้าส่วนคดีลงสารบบคุมสำนวน จ่ายสำนวน ลงข้อมูลในระบบสารสนเทศ	๕
๓. พนักงานคุมประพฤติลงสารบบคุมสำนวนคดี ลงรายละเอียดสำนวนคดีในระบบสารสนเทศคดีครอบครัว	๕
๔. พนักงานคุมประพฤติศึกษารายละเอียดคำร้อง/คำฟ้อง สำนวนคดี กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแผนการปฏิบัติงาน	๖
๕. พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะข้อเท็จจริง สอบปากคำผู้ที่เกี่ยวข้อง ตามคำร้อง/คำฟ้อง	๖
๕.๑ กรณีขออนุญาตสมรส	๖
๕.๒ กรณีฟ้องหย่า	๘
๕.๓ กรณีผิดสัญญาหย่า	๑๓
๕.๔ กรณีขอเปลี่ยนตัวผู้ใช้อำนาจปกครอง	๑๕
๕.๕ กรณีฟ้องเรียกบุตรคืน	๑๖
๕.๖ กรณีเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู	๑๘
๕.๗ กรณีการจดทะเบียนรับรองบุตร	๒๐
๕.๘ กรณีขอให้ศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร	๒๒
๕.๙ กรณีขอให้ศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร กรณีบุตรที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยี ช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ (อุ้มบุญ)	๒๔
๕.๑๐ กรณีขอให้ผู้เยาว์เป็นบุตรผู้ตาย	๒๗
๕.๑๑ กรณีขอตั้งผู้ปกครอง	๒๙
๕.๑๒ กรณีขอให้ถอนอำนาจปกครอง	๓๑
๕.๑๓ กรณีรับบุตรบุญธรรม	๓๓
๕.๑๔ กรณีการเลิกรับบุตรบุญธรรม	๓๖
๕.๑๕ กรณีการทำนิติกรรมตามมาตรา ๑๕๗๔	๔๐
๕.๑๖ กรณีขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ และตั้งผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์	๕๒
๖. พนักงานคุมประพฤติประมวลข้อเท็จจริงและจัดทำร่างรายงาน	๕๔

สารบัญ

	หน้า
๗. หัวหน้าส่วนคดีตรวจร่างรายงานและสั่งพิมพ์	๕๕
๘. พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยและลงนามเสนอ ผู้อำนวยการสถานพินิจผ่านหัวหน้าส่วนคดี	๕๖
๙. หัวหน้าส่วนคดีตรวจสอบความถูกต้องเสนอผู้อำนวยการสถานพินิจลงนาม	๕๖
๑๐. ผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาลงนาม	๕๖
๑๑. ชุกรการออกเลขรายงานและเลขที่หนังสือ จัดส่งรายงานให้ศาล	๕๖
๑๒. การติดตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง การรายงานผลคดี การลงข้อมูล คำพิพากษา/คำสั่ง ปิดสำนวนในระบบสารสนเทศ	๕๗
๑๓. หัวหน้าส่วนคดีลงสารบบนำเสนอผู้อำนวยการสถานพินิจ	๕๗
๑๔. คดีสั่งกำกับฯ	๕๗
๑๕. คดีสั่งไม่กำกับฯ	๕๘
๑๖. ชุกรการจัดเก็บสำนวน	๕๘
ภาคผนวก	๕๙
คณะผู้จัดทำ	๗๙

สารบัญภาคผนวก

ภาคผนวก	หน้า
แบบหนังสือนัดสอบปากคำ	๖๐
แบบสารบัญ	๖๒
แบบสอบถามบันทึกถ้อยคำ	๖๓
แบบหนังสือขอทราบจำนวนเงินที่ผู้เยาว์มีสิทธิได้รับ	๖๔
แบบรายงานแสดงข้อเท็จจริงคดีมีข้อพิพาท	๖๖
แบบรายงานแสดงข้อเท็จจริงคดีมีข้อพิพาท (เพิ่มเติม)	๖๗
แบบรายงานแสดงข้อเท็จจริงคดีไม่มีข้อพิพาทกรณีขอตั้งผู้ปกครอง	๖๘
แบบรายงานแสดงข้อเท็จจริงคดีไม่มีข้อพิพาทกรณีคดีขอทำนิติกรรมแทนผู้เยาว์	๖๙
แบบรายงานแสดงข้อเท็จจริงคดีไม่มีข้อพิพาทกรณีผู้คัดค้าน	๗๐
แบบหนังสือส่งรายงานแสดงข้อเท็จจริงต่อศาลคดีไม่มีข้อพิพาท	๗๑
แบบหนังสือส่งรายงานแสดงข้อเท็จจริงต่อศาลคดีมีข้อพิพาท	๗๒
แบบประนีประนอมยอมความ	๗๓
แบบบันทึกรายงานผลคดี	๗๕
แบบสารบคดีครอบครัว (สำหรับธุรการคดี)	๗๖
แบบสารบคดีครอบครัว (สำหรับหัวหน้าส่วนคดี)	๗๗
แบบบัญชีรับสำนวนคดีครอบครัว (สำหรับพนักงานคุมประพฤติ)	๗๘

๑. วัตถุประสงค์

พนักงานคุมประพฤติ มีแนวทางการปฏิบัติงานในคดีครอบครัวโดยสามารถเข้าใจกระบวนการและปฏิบัติตามขั้นตอน เพื่อให้การประมวลข้อเท็จจริงในคดีครอบครัวที่เกี่ยวกับผู้ร้อง คู่ความ ผู้เยาว์ และทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่ผู้เยาว์มีส่วนได้เสียมีข้อมูลถูกต้อง ครบถ้วนเพื่อประกอบการพิจารณาของศาล

๒. ขอบเขต

เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการปฏิบัติงานคดีครอบครัวที่ต้องชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งแสดงถึงรายละเอียดตั้งแต่ขั้นตอนการรับคำร้อง คำฟ้องจากศาล และรายละเอียดการแสวงหาข้อเท็จจริงในแต่ละประเภทคดี โดยมีข้อมูลถูกต้อง ครบถ้วนในการเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของศาล

๓. คำนิยาม

หัวหน้าส่วนคดี หมายความว่า ความรวมถึง หัวหน้าส่วนงานประมวลข้อเท็จจริงคดีครอบครัว

พนักงานคุมประพฤติ หมายความว่า ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ

ธุรการ หมายความว่า เจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ธุรการ

๔. ความรับผิดชอบ

ผู้อำนวยการสถานพินิจ รับทราบคำสั่งศาล กำกับดูแลให้มีการประมวลและรายงานข้อเท็จจริงเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาต่อศาล

หัวหน้าส่วนคดี ลงสารบบคืบสำนวน พิจารณาจ่ายสำนวนให้กับพนักงานคุมประพฤติ ลงข้อมูลในระบบสารสนเทศ ตรวจสอบรายงานข้อเท็จจริง สิ่งพิมพ์ ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของรายงานข้อเท็จจริงที่พนักงานคุมประพฤติดลงนามแล้วเสนอผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาลงนาม และลงข้อมูลคำพิพากษา/คำสั่งในสารบบคดีครอบครัว

พนักงานคุมประพฤติ รับสำนวนจากหัวหน้าส่วนคดี ลงทะเบียนคืบสำนวน ศึกษาคำร้อง คำฟ้อง เอกสารที่เกี่ยวข้องในคดี วางแผนการทำงาน นัดผู้ร้อง/คู่ความเพื่อสอบปากคำ สืบเสาะข้อเท็จจริง จัดทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประมวลและจัดทำร่างรายงานข้อเท็จจริงเสนอหัวหน้าส่วนคดีเพื่อตรวจร่างและสิ่งพิมพ์ ตรวจสอบความถูกต้องและลงนามในฐานะเจ้าของสำนวน และเสนอผู้อำนวยการสถานพินิจลงนาม ติดตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง รายงานผลคดี ลงข้อมูลคำพิพากษา/คำสั่งปิดสำนวนในระบบสารสนเทศ

ธุรการ รับหนังสือแจ้งคำสั่งศาลพร้อมสำเนาคำฟ้อง/สำเนาคำร้อง ลงทะเบียนรับหนังสือลงข้อมูลในสารบบคดีครอบครัว จัดตั้งสำนวน ออกเลขรายงาน และเลขหนังสือส่ง พร้อมทั้งจัดส่งรายงานให้ศาล ลงผลคดีในสารบบคดีครอบครัว และจัดเก็บสำนวนที่ผู้อำนวยการสถานพินิจลงนามรับทราบคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว

๕. ระเบียบปฏิบัติ (ข้อกฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงานคดีครอบครัว)

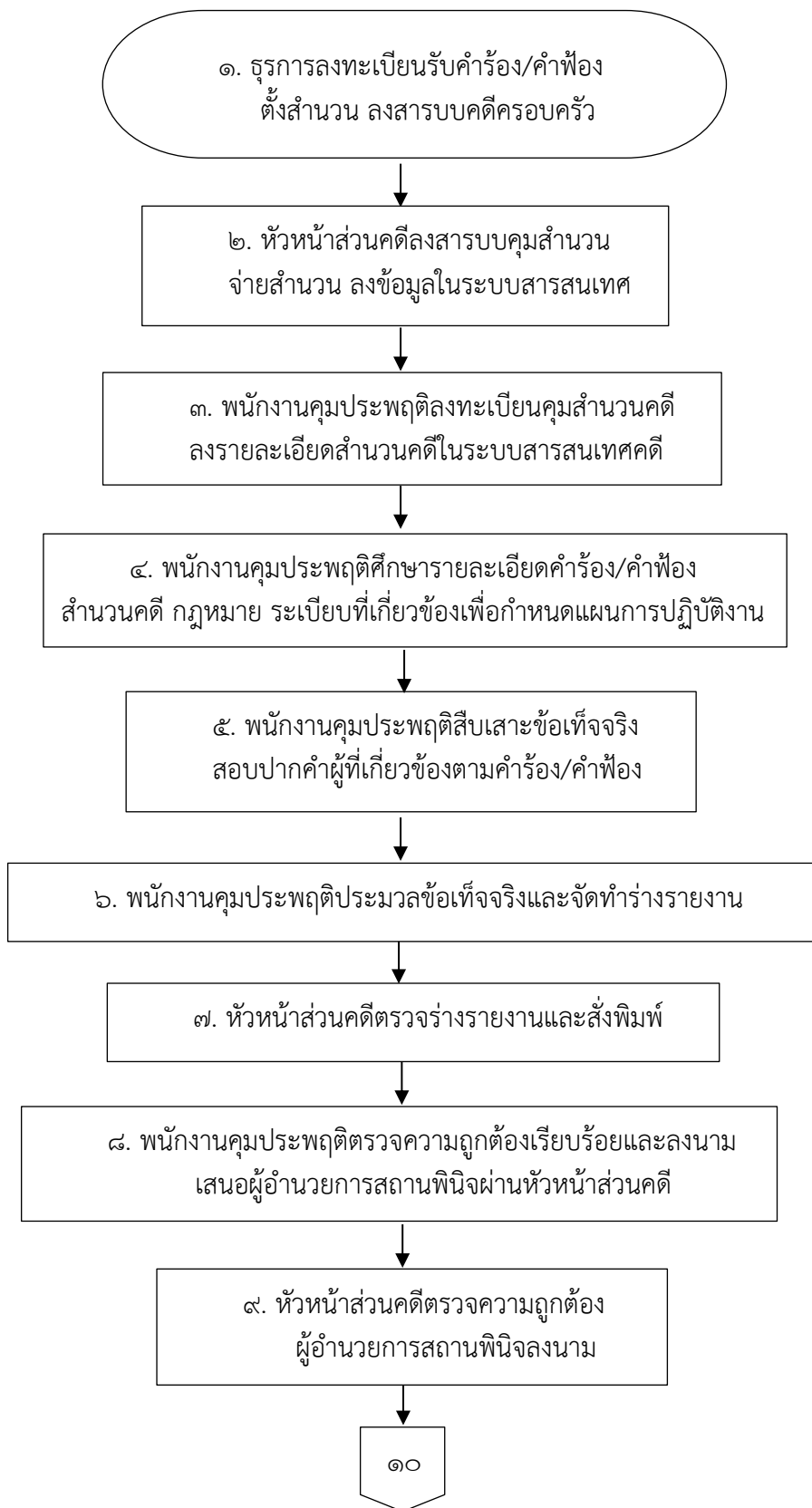
พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

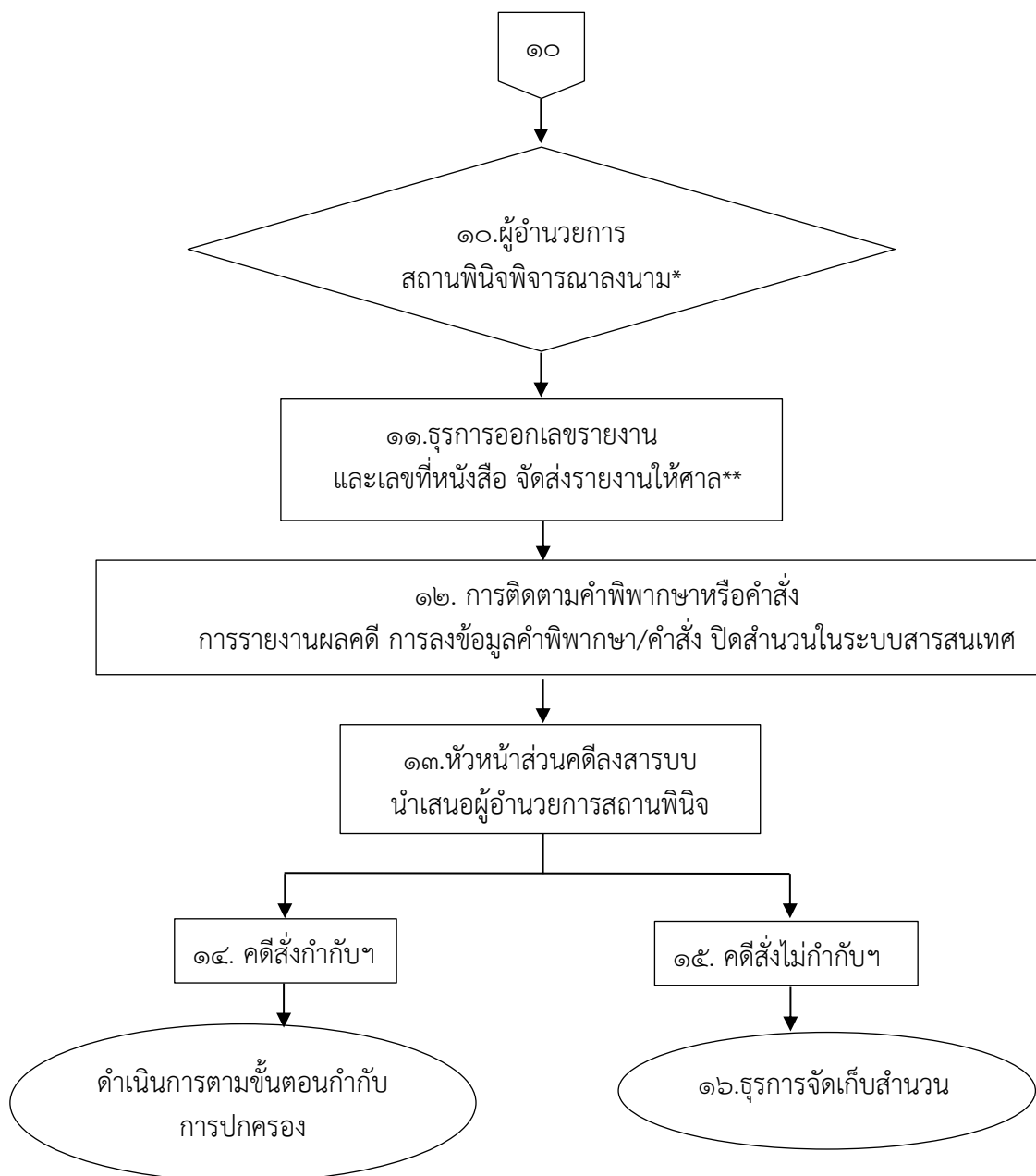
ข้อกฎหมายกำหนดกรอบของงาน

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้คำจำกัดความคำว่า “คดีครอบครัว” หมายความว่า คดีที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใดๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์หรือครอบครัว ซึ่งจะต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับครอบครัว

โดยแนวคำวินิจฉัยของประธานศาลฎีกาซึ่งกล่าวว่าคดีเกี่ยวกับการสมรส รวมทั้งสิทธิและหน้าที่ระหว่างสามีภริยา บิดามารดาและบุตรไม่ว่าในทางใดๆ ซึ่งพิพาทกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ทั้งหมด รวมทั้งคดีเกี่ยวกับสถานะและความสามารถของบุคคลอื่นเกี่ยวกับครอบครัวหรือส่วนได้เสียของผู้เยาว์ซึ่งพิพาทกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในบรรพ ๑ มาตรา ๒๑ ถึงมาตรา ๒๘ มาตรา ๓๒ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๔ และในบรรพ ๖ มาตรา ๑๖๑๐ มาตรา ๑๖๑๑ มาตรา ๑๖๘๗ และ มาตรา ๑๖๙๒ ย่อมเป็นคดีครอบครัวทั้งสิ้น

๖. ขั้นตอนและรายละเอียดการปฏิบัติงานการดำเนินคดีครอบครัว

* จัดทำรายงานให้แล้วเสร็จก่อนระยะเวลาการจัดส่งรายงานข้อเท็จจริงไปยังศาล

** จัดส่งรายงานข้อเท็จจริงไปยังศาลก่อนวันนัดไต่สวนหรือนัดพิจารณาของศาลไม่น้อยกว่า ๑๐ วัน
หรือภายในระยะเวลาเร็วกว่านั้นตามที่ศาลกำหนด

ขั้นตอนการปฏิบัติงานคดีครอบครัว

๑. ธุรการลงทะเบียนรับคำร้อง/คำฟ้อง ตั้งสำนวน ลงสารบบคดีครอบครัว

เมื่อสถานพินิจได้รับหนังสือแจ้งการรับคำร้อง/คำฟ้องจากศาลในคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ธุรการ ส่วนอำนวยการและการจัดการ ดำเนินการลงทะเบียนรับเอกสารตามระบบงานสารบรรณ และเสนอผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาสั่งการ และลงรายละเอียดในแบบสารบบคดีครอบครัว (สำหรับธุรการคดี) ซึ่งประกอบไปด้วยรายการ ดังนี้ ลำดับ , คดีดำที่ ยชพ , เรื่อง , ชื่อคู่ความ/ผู้เยาว์ (ว/ด/ป เกิดผู้เยาว์) วันรับเรื่อง/สำนวน วันยื่นคำฟ้อง / คำร้อง , วันศาลนัดไต่สวน / นัดพิจารณา , พนักงานคุมประพฤติ (เจ้าของสำนวน) , วันส่งรายงานประมวลข้อเท็จจริงศาล , รายงานเลขที่ / ลงวันที่ , คดีหมายเลขแดง วันที่ศาลมีคำพิพากษา / คำสั่ง , ผลคดี , วันที่จัดเก็บสำนวน พร้อมทั้งจัดตั้งสำนวนคดีครอบครัวแล้วส่งสำนวนให้หัวหน้าส่วนคดีดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

๒. หัวหน้าส่วนคดีลงสารบบคุมสำนวน จ่ายสำนวน ลงข้อมูลในระบบสารสนเทศ

เมื่อหัวหน้าส่วนคดีได้รับสำนวนคดีครอบครัวแล้ว

- ให้ดำเนินการลงรายละเอียดในแบบสารบบคดีครอบครัว (สำหรับหัวหน้าส่วนคดี) ซึ่งประกอบไปด้วยรายการ ดังนี้ ลำดับ , คดีดำที่ ยชพ , เรื่อง , ชื่อคู่ความ/ผู้เยาว์ (ว/ด/ป เกิดผู้เยาว์) , วันรับเรื่อง/สำนวน วันยื่นคำฟ้อง / คำร้อง , วันศาลนัดไต่สวน / นัดพิจารณา , พนักงานคุมประพฤติ (เจ้าของสำนวน) , วันรับร่างรายงานประมวลข้อเท็จจริง , วันส่งพิมพ์ร่างรายงานประมวลข้อเท็จจริง , วันส่งรายงานประมวลข้อเท็จจริง (ผอ.ลงนาม) , คดีหมายเลขแดง วันที่ศาลมีคำพิพากษา / คำสั่ง , ผลคดี , วันที่ปิดสำนวน (การทำสารบบคดีครอบครัวควรใช้สมุดเล่มใหญ่แบบเดียวกับสารบบงานอาญาซึ่งสามารถลงสารบบโดยแยกเป็นปี พ.ศ. ได้ภายในเล่มเดียวกัน)

- สมุดจ่ายสำนวนคดีครอบครัว จะมีรายละเอียดเกี่ยวกับการจ่ายสำนวนคดีครอบครัวให้แก่พนักงานคุมประพฤติในแต่ละเดือน ซึ่งหัวหน้าส่วนคดีเป็นผู้พิจารณาจ่ายสำนวนโดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถของพนักงานคุมประพฤติแต่ละคน รายละเอียดในสมุดจ่ายสำนวนจะมีชื่อเจ้าของสำนวนซึ่งจะเรียงตามลำดับอาวุโส จากนั้นดำเนินการลงระบบสารสนเทศคดีครอบครัวและจ่ายสำนวนผ่านระบบให้แก่พนักงานคุมประพฤติ

๓. พนักงานคุมประพฤติกู้สารบบคุมสำนวนคดี ลงรายละเอียดสำนวนคดีในระบบสารสนเทศคดีครอบครัว

เมื่อพนักงานคุมประพฤติได้รับสำนวนคดีครอบครัวจากหัวหน้าส่วนคดีแล้ว พนักงานคุมประพฤติจะต้องลงบัญชีรับสำนวนคดีครอบครัวของตนเองโดยมีรายละเอียดดังนี้ ลำดับ, คดีดำที่ ยชพ , เรื่อง , ชื่อคู่ความ/ผู้เยาว์ (ว/ด/ป เกิดผู้เยาว์) , วันรับเรื่อง/สำนวน วันยื่นคำฟ้อง / คำร้อง , วันศาลนัดไต่สวน / นัดพิจารณา , วันสอบปากคำ , วันส่งร่างรายงานประมวลข้อเท็จจริง , วันส่งพิมพ์รายงานประมวลข้อเท็จจริง , วันส่งรายงาน

ประมวลข้อเท็จจริง , วันลงระบบสารสนเทศ , คดีหมายเลขแดง วันที่ศาลมีคำพิพากษา / คำสั่ง , ผลคดี , สอดคล้อง / ไม่สอดคล้อง , วันที่ปิดสำนวน

๔. พนักงานคุมประพฤติศึกษารายละเอียดคำร้อง/คำฟ้อง สำนวนคดี กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแผนการปฏิบัติงาน

พนักงานคุมประพฤติศึกษารายละเอียดในคำร้อง/คำฟ้องว่ามีรายละเอียดอย่างไรบ้าง รวมทั้งกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การรวบรวมและประมวลรายงานข้อเท็จจริงเป็นไปอย่างถูกต้องรวดเร็ว เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เยาว์ โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

๔.๑ ให้พนักงานคุมประพฤติศึกษาคำร้อง/คำฟ้อง เอกสารท้ายคำร้อง/คำฟ้อง คำขอท้ายคำร้อง/คำฟ้อง ว่ามีคำขอท้ายคำร้อง/คำฟ้องอย่างไร มีข้อกฎหมายอะไรบ้างที่ต้องใช้พิจารณาร่วม และวางแนวทางการสืบเสาะข้อเท็จจริง

๔.๒ การตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบเอกสารที่โจทก์หรือผู้ร้องหรือคู่ความในคดีนำมาแสดงว่าครบถ้วนหรือไม่ หรืออาจจะต้องเรียกเอกสารเพิ่มเติมตามข้อเท็จจริงหรือประเด็นข้อพิพาทในแต่ละคดี และกำหนดนัดหมายผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีมาให้ถ้อยคำ

๕. พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะข้อเท็จจริง สอบปากคำผู้ที่เกี่ยวข้องตามคำร้อง/คำฟ้อง

การสืบเสาะข้อเท็จจริงในคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์มีส่วนได้เสียให้พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่คู่ความนำมาแสดงในวันนัดสอบปากคำและดำเนินการสอบปากคำผู้ที่เกี่ยวข้องในคดี โดยมีแนวทางในการดำเนินงานตามลักษณะคดี จำนวน ๑๖ รายการ ดังนี้

๕.๑ กรณีขออนุญาตสมรส

การสมรส คือ นิติกรรมที่ชายและหญิงแสดงเจตนาใช้ชีวิตร่วมกัน โดยการสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร เช่น ได้เสียก่อนหญิงมีอายุครบสิบเจ็ดปีบริบูรณ์ และหญิงตั้งครรภ์ ร่วมประเวณีกับหญิงที่มีอายุไม่ถึงสิบเจ็ดปีบริบูรณ์และหญิงนั้นตั้งครรภ์ ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้ ตามมาตรา ๑๔๔๘ โดยพนักงานคุมประพฤติดำเนินการหลักที่ต้องพิจารณา คือ

๑. ผู้มีอำนาจร้อง

สามารถพิจารณาได้ ดังนี้

๑.๑ ผู้แทนโดยชอบธรรมของชายหรือหญิงคู่สมรสที่มีอายุไม่ครบสิบเจ็ดปีบริบูรณ์ โดยกฎหมายมิได้ให้อำนาจผู้เยาว์ที่อายุไม่ถึงสิบเจ็ดปีร้องต่อศาล ซึ่งการร้องขอต่อศาลนั้นต้องให้บิดาหรือมารดาในฐานะผู้ใช้อำนาจปกครองเป็นผู้ร้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๖

๑.๒ ชายหรือหญิงคู่สมรสที่มีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้วและไม่ได้รับความยินยอมจากบิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรม ผู้ปกครอง ในการสมรส อาจร้องขอต่อศาลเพื่ออนุญาตให้ทำการสมรสได้ตามมาตรา ๑๔๕๖ ประกอบ มาตรา ๑๔๕๔

กรณีขายหรือหุ้ญค้สมรสที่มีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้วและได้รับความยินยอมจากบิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรม ผู้ปกครอง สามารถทำการสมรสกันได้ตามเงื่อนไขของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุญาตจากศาล

๒. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ สูติบัตรของผู้เยาว์

๒.๒ ทะเบียนบ้าน

- ผู้ร้อง
- ผู้เยาว์
- ผู้จะเป็นคู่สมรส
- บิดา มารดาของผู้เยาว์
- ผู้รับบุตรธรรมหรือผู้ปกครอง (แล้วแต่กรณี)

๒.๓ บัตรประจำตัวประชาชน

- ผู้ร้อง
- ผู้เยาว์
- ผู้จะเป็นคู่สมรส
- บิดา มารดาของผู้เยาว์
- ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครอง (แล้วแต่กรณี)
- พยาน

๒.๔ หลักฐานอื่นๆที่เป็นประโยชน์ เช่น หลักฐานการส่งเสียเลี้ยงดู ข้อมูลทะเบียนครอบครัว คำสั่งศาลหรือเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีที่ผู้จะเป็นคู่สมรสเป็นผู้เยาว์

๓.บุคคลที่ต้องสอบปากคำ

๓.๑ ผู้เยาว์

๓.๒ ผู้ร้อง บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครอง (แล้วแต่กรณี)

๓.๓ พยาน

๓.๔ ผู้จะเป็นคู่สมรส

๔. แนวทางในการหาข้อมูลเพื่อประมวลข้อเท็จจริง

การขออนุญาตสมรส พนักงานคุมประพฤติต้องสอบข้อเท็จจริงให้ได้ถึงมูลเหตุดังต่อไปนี้

๔.๑ ทั้งสองฝ่ายสมัครใจที่จะอยู่กินร่วมกันฉันสามีภริยาอย่างแท้จริง

๔.๒ ต้องไม่มีคู่สมรสอยู่ก่อน ตามมาตรา ๑๔๕๒

๔.๓ ทั้งสองฝ่ายสามารถเลี้ยงดูซึ่งกันและกันได้

๔.๔ หากมีการกระทำผิดอาญา ให้สอบถามถึงการชดเชยความเสียหายหรือการบรรเทาผลร้าย

๔.๕ ข้อมูลอื่นที่สนับสนุนให้อนุญาตหรือไม่อนุญาตสมรส เช่น การตั้งครรภ์หรือมีบุตรด้วยกัน

๕. ข้อพิจารณาเพื่อเสนอความเห็น

ให้พิจารณาถึงเหตุและผู้มีอำนาจร้องตามรายละเอียดข้างต้นมาประกอบการพิจารณาเพื่อเสนอความเห็นต่อศาล พนักงานคุมประพฤติต้องพิจารณาว่าการสมรสนั้นไม่ต้องห้ามตามกฎหมายประกอบกับต้องไม่มีเจตนาใดแอบแฝงในการมาขออนุญาตสมรส เช่น กรณีมีการกระทำผิดอาญาฐานพรากผู้เยาว์ หรือมีการล่วงละเมิดทางเพศกันมาก่อนแล้วมาขออนุญาตสมรส แม้ว่าการจดทะเบียนสมรสสามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานในการลดหย่อนบรรเทาโทษทางอาญา ก็ต้องพิจารณาถึงเจตนาที่แท้จริงในการอยู่กินร่วมกันฉันสามีภริยามีใช่เพียงเพื่อให้หลุดพ้นจากการรับผิดทางคดีอาญาเท่านั้น

๕.๒ กรณีฟ้องหย่า

การหย่าเป็นเหตุทำให้การสมรสสิ้นสุดลงเหตุหนึ่ง โดยการหย่านั้นมีอยู่ ๒ วิธีด้วยกัน คือ การหย่าโดยความยินยอมทั้งสองฝ่ายซึ่งจะสมบูรณ์ต่อเมื่อสามีภริยาได้จดทะเบียนหย่า ตามมาตรา ๑๕๑๕ และการหย่าโดยคำพิพากษา หากมีเหตุอันอาจฟ้องหย่าจากคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ทำให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิฟ้องหย่าได้ ตามมาตรา ๑๕๑๖ ซึ่งกรณีนี้เป็นกรณีที่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลและสถานพินิจจะต้องดำเนินการออกรายงานข้อเท็จจริง โดยพนักงานคุมประพฤติมีประเด็นหลักที่ต้องพิจารณา คือ

๑. ผู้มีอำนาจฟ้อง

การฟ้องหย่าจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีเหตุหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ โดยคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งสามารถฟ้องหย่าได้

๒. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ใบสำคัญการสมรส

๒.๒ สูติบัตรของผู้เยาว์

๒.๓ ทะเบียนบ้าน

- โจทก์

- จำเลย

- ผู้เยาว์

๒.๔ บัตรประจำตัวประชาชน

- โจทก์

- จำเลย

- ผู้เยาว์

- พยาน

๒.๕ หลักฐานอื่นๆที่เป็นประโยชน์ เช่น หลักฐานที่สนับสนุนเหตุฟ้องหย่า

๓.บุคคลที่ต้องสอบปากคำ

๓.๑ โจทก์

๓.๒ จำเลย

๓.๓ ผู้เยาว์

๓.๔ พยาน

๔. แนวทางในการหาข้อมูลเพื่อประมวลข้อเท็จจริง

พนักงานคุมประพฤติศึกษารายละเอียดในสำเนาคำฟ้องและคำขอท้ายฟ้องว่าโจทก์มีคำขอท้ายฟ้องอย่างไร มีข้อกฎหมายอะไรบ้างที่ต้องใช้พิจารณา ประเด็นแห่งคดีที่ฝ่ายโจทก์ยกขึ้นอ้างให้พนักงานคุมประพฤติดวางแนวทางการสืบเสาะข้อเท็จจริงและกำหนดประเด็นในการสอบปากคำ โดยพิจารณาจากเหตุหย่า ตามมาตรา ๑๕๑๖ ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน ๑๐ ประการ คือ

๑. สามีหรือภริยาอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันทริยาหรือสามี เป็นชู้หรือมีชู้หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจณ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

๒. สามีหรือภริยาประพฤติชั่ว ไม่ว่าจะความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง

- ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง

- ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นสามีหรือภริยาของฝ่าย

ที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ

- ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร เมื่อเอาสภาพ ฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกันฉันทริยามาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

๓. สามีหรือภริยาทำร้าย หรือทรมาณร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

๔. สามีหรือภริยาจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

- สามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกและได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิด หรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นสามีภริยากันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

- สามีและภริยาสมัครใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันทริยาได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

๕. สามีหรือภริยาถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปี โดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

๖. สามีหรือภริยาไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควร หรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยามาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

๗. สามีหรือภริยามีวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกัน ฉันสามีภริยาต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

๘. สามีหรือภริยาผิดทัณฑ์บนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

๙. สามีหรือภริยาเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่งและโรคมีลักษณะเรื้อรัง ไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

๑๐. สามีหรือภริยามีสภาพร่างกายทำให้สามีหรือภริยานั้น ไม่อาจร่วมประเวณีได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

เหตุหย่าที่กล่าวมาแล้วข้างต้น มีข้อยกเว้นว่าถ้าเป็นเหตุ ๔ ประการนี้ จะอ้างเป็นเหตุหย่าไม่ได้ คือ

๑. สามีหรือภริยารู้เห็นหรือยินยอมให้ภริยาหรือสามีอุปการะหญิงหรือชายอื่นเป็นชู้หรือมีชู้ หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่น หรือรู้เห็นหรือยินยอมหรือร่วมในการที่สามีหรือภริยาประพฤติชั่วนั้น (มาตรา ๑๕๑๗ วรรคหนึ่ง)

๒. สามีหรือภริยาไม่สามารถร่วมประเวณีได้ตลอดกาลเพราะการกระทำของอีกฝ่าย (มาตรา ๑๕๑๗ วรรคสอง)

๓. การทำผิดทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวแก่การอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาโดยปกติสุข (มาตรา ๑๕๑๗ วรรคสาม)

๔. ฝ่ายที่มีสิทธิฟ้องหย่าได้กระทำการอันแสดงให้เห็นว่าได้ให้อภัยแล้ว (มาตรา ๑๕๑๘)

ทั้งนี้ เมื่อมีเหตุหย่าเกิดขึ้นแล้ว คู่สมรสที่มีสิทธิฟ้องหย่าได้นั้น จะต้องไม่กระทำการใดอันเป็นการให้อภัยแก่คู่สมรสฝ่ายดังกล่าว มิฉะนั้นสิทธิฟ้องหย่าย่อมหมดไปทันที ตามมาตรา ๑๕๑๘ สิทธิฟ้องหย่าจะเกิดขึ้นใหม่อีกก็ต่อเมื่อคู่สมรสฝ่ายดังกล่าวได้กระทำการอันเป็นเหตุฟ้องหย่า ตามมาตรา ๑๕๑๖ ขึ้นอีก

๕. ข้อพิจารณาเพื่อเสนอความเห็น

การจัดทำรายงานข้อเท็จจริงในคดีฟ้องหย่า พนักงานคุมประพฤติควรวางตัวเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายโจทก์หรือจำเลยและพิจารณาถึงเหตุแห่งการหย่าโดยต้องคำนึงถึงประโยชน์สุขของผู้เยาว์เป็นสำคัญ ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติควรแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้เยาว์โดยไม่ควรฟังเพียงคำให้การของคู่ความที่กล่าวอ้างเพียงอย่างเดียว เช่น ออกไปดูสภาพความเป็นอยู่ของผู้เยาว์ หรือสืบเสาะหาหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องในคดีโดยพิจารณาถึงเหตุแห่งการหย่าและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้เยาว์ ดังต่อไปนี้

๕.๑ เหตุแห่งการหย่า

พนักงานคุมประพฤติศึกษารายละเอียดถึงประเด็นแห่งคดีที่ฝ่ายโจทก์ยกขึ้นอ้างเพื่อเป็นเหตุหย่า และพิจารณาจากข้อเท็จจริงประกอบว่าเหตุที่ยกขึ้นอ้างนั้นเข้าเหตุแห่งการฟ้องหย่าหรือไม่เพียงใด เช่น โจทก์ฟ้องขอหย่าเนื่องจากเหตุแห่งการทิ้งร้างเกินหนึ่งปี แต่ข้อเท็จจริงที่ได้ปรากฏว่าโจทก์จำเลยสมครใจแยกกันอยู่ได้เพียงหนึ่งปีเศษเท่านั้น ซึ่งยังไม่ครบระยะเวลาสามปีอันเป็นเหตุหย่าตามกฎหมาย

๕.๒ การพิจารณาเรื่องผู้ใช้อำนาจปกครองบุตร

การฟ้องหย่าส่วนใหญ่แล้วจะมีการฟ้องเรื่องอำนาจปกครองบุตรไปด้วย ซึ่งการเสนอความเห็นว่าการให้บุตรอยู่กับฝ่ายใด ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของผู้ใช้อำนาจปกครอง เช่น มีความประพฤติและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตร มีความสามารถในการอุปการะเลี้ยงดู มีความสามารถในการให้การศึกษาอบรม เป็นต้น โดยพิจารณาถึงความสมัครใจของบุตรร่วมด้วย ทั้งนี้ หากทั้งบิดามารดาแย่งรักและห่วงใยบุตรก็อาจเสนอให้ทั้งสองฝ่ายใช้อำนาจปกครองร่วมกันโดยให้ทั้งสองฝ่ายทำการตกลงเรื่องการดูแลบุตรกันเอง แม้โจทก์ไม่ได้ขอเรื่องการใช้อำนาจปกครองบุตรในคำขอท้ายฟ้อง พนักงานคุมประพฤติก็ต้องเสนอความเห็นในเรื่องนี้ด้วย เนื่องจากในประเด็นเรื่องอำนาจปกครองบุตรหากไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นกล่าวอ้าง ศาลก็มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดได้ ซึ่งพนักงานคุมประพฤติต้องเสนอข้อเท็จจริงเรื่องนี้เพื่อประกอบการพิจารณาต่อศาลด้วย

อำนาจปกครองหากปรากฏในภายหลังว่าผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองซึ่งศาลเป็นผู้ชี้ขาดให้ใช้อำนาจปกครองบุตรนั้น ประพฤติตนไม่สมควรหรือภายหลังพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปเมื่อคำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์ของบุตรแล้วศาลมีอำนาจสั่งเปลี่ยนตัวผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองภายหลังก็ได้

๕.๓ การเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร

การฟ้องหย่าอาจมีการฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรผู้เยาว์มาในคำขอท้ายฟ้องด้วย ซึ่งการอุปการะเลี้ยงดูผู้เยาว์นั้นถือเป็นหน้าที่ตามกฎหมายของทั้งบิดาและมารดาที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน หากการสมรสสิ้นสุดลงด้วยเหตุใดก็ตามทั้งบิดาและมารดาต่างยังมีหน้าที่ต้องให้การอุปการะเลี้ยงดูบุตรและให้การศึกษาแก่บุตรผู้เยาว์ โดยการเสนอความเห็นในการกำหนดค่าอุปการะเลี้ยงดู ควรพิจารณาตามฐานะรูปของทั้งบิดาและมารดา ซึ่งพนักงานคุมประพฤติต้องสอบถามให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของผู้เยาว์ หากมีการเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูผู้เยาว์ย้อนหลังหรือเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูผู้เยาว์จนผู้เยาว์อายุยี่สิบปีบริบูรณ์ ควรกำหนดค่าเลี้ยงดู ณ ปัจจุบันเป็นหลัก ส่วนศาลจะกำหนดให้จ่ายเพียงใดตามแต่ศาลเห็นสมควร

การหย่าโดยความยินยอม สามัญสามารถกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรไว้ได้ในบันทึกข้อตกลงท้ายทะเบียนหย่า แต่หากมิได้ตกลงกันไว้ต้องให้ศาลกำหนดจำนวนเงินให้ตามสมควร หากเป็นกรณีที่มีการฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูให้พิจารณาตามกรณีเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูต่อไป

ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติควรพิจารณาถึงอายุความหรือเหตุที่ทำให้สิทธิในการฟ้องคดีเป็นอันระงับมาประกอบด้วย โดยเหตุดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้ ดังนี้

- กรณีเหตุหย่าบางเหตุซึ่งเกิดขึ้นเป็นครั้งคราว ตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) (๒) (๓) หรือ (๖) อันได้แก่ อุปการะหญิงหรือชายอื่น เป็นชู้หรือมีชู้ หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่น หรือรู้เห็นหรือยินยอมหรือร่วมในการที่สามีหรือภริยาประพฤติชั่ว หรือทรนาคใจหรือหมิ่นประมาท หรือไม่ได้ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันหรือกระทำเป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรง มีกำหนดอายุความ ๑ ปี นับแต่วันที่คู่สมรสฝ่ายที่มีสิทธิฟ้องหย่าได้รู้หรือควรรู้ความจริงซึ่งตนอาจยกขึ้นกล่าวอ้าง ตามมาตรา ๑๕๒๙ แต่ถ้าเหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) หากยังคงเกิดขึ้นต่อเนื่องนับแต่อีกฝ่ายหนึ่งรู้ข้อเท็จจริง ก็ไม่ทำให้เหตุฟ้องหย่าระงับ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๖๗๘/๒๕๕๒)

- กรณีเหตุหย่าที่มีลักษณะเป็นการต่อเนื่องกันไปหรือเป็นการถาวร เช่น ถูกศาลสั่งเป็นคนสาบสูญ หรือเป็นโรคติดต่อย่ำแรง เป็นต้น ไม่มีอายุความ トラバドที่มีเหตุนี้ฟ้องหย่าได้

- กรณีผิดทัณฑ์บนไม่มีลักษณะเป็นการต่อเนื่อง กฎหมายไม่ได้กำหนดอายุความไว้ แต่ให้ใช้อายุความ ๑๐ ปี ตามมาตรา ๑๙๓/๓๐

สำหรับประเด็นที่ไม่เกี่ยวกับผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียของผู้เยาว์ พนักงานคุมประพฤติจะไม่เสนอความเห็นในส่วนนั้นต่อศาล แต่ในรายงานข้อเท็จจริงต้องมีรายละเอียดของข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวไว้ให้ครบถ้วนด้วย เช่น การเรียกค่าเลี้ยงชีพ การเรียกค่าทดแทน และการขอแบ่งสินสมรส เนื่องจากประเด็นดังกล่าวอาจจะเกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงไปยังประเด็นที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย โดยมีข้อพิจารณาในประเด็นดังกล่าว ดังนี้

- **เรียกค่าเลี้ยงชีพ** ถ้าเหตุหย่านั้นเกิดจากความผิดของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ไปมีชู้ หรือทิ้งร้างคู่สมรสอีกฝ่ายเป็นเวลาเกินกว่า ๑ ปี คู่สมรสฝ่ายที่ฟ้องหย่า ย่อมมีสิทธิฟ้องเรียกค่าเลี้ยงชีพได้ด้วย

การเรียกร้องค่าเลี้ยงชีพจากคู่สมรสอีกฝ่าย ต้องเป็นกรณีที่ฝ่ายถูกเรียกเป็นฝ่ายผิดอีกฝ่ายจึงสามารถเรียกร้องได้ โดยขณะที่อยู่ร่วมกันตลอดมานั้น ฝ่ายเรียกร้องมิได้ประกอบอาชีพ จำเป็นต้องอาศัยอีกฝ่ายอุปการะเลี้ยงดู ซึ่งการหย่าทำให้ต้องขาดไร้อุปการะจากปกติ จึงทำให้ยากจนลง อีกฝ่ายจึงต้องรับผิดชอบในส่วนนี้ ทั้งนี้ สิทธิเรียกร้องค่าเลี้ยงชีพนั้น คู่สมรสจะต้องฟ้องหรือฟ้องแย้งเข้าไปในคดีหย่าเท่านั้น ถ้าไม่ได้ฟ้อง จะมาฟ้องหรือเรียกร้องภายหลังไม่ได้

- **เรียกค่าทดแทน** หากมีการฟ้องหย่าด้วยสาเหตุว่าเป็นชู้หรือมีชู้ นอกจากจะสามารถฟ้องหย่าได้แล้ว ยังสามารถฟ้องเรียกค่าทดแทนได้จากตัวสามีหรือภริยาคู่สมรส รวมทั้งหญิงชู้หรือชายชู้ที่เป็นเหตุหย่าได้อีกด้วย ค่าทดแทนเป็นเงินที่จำเลยในคดีฟ้องหย่าจ่ายเป็นค่าเสียหายให้แก่คู่สมรสฝ่ายโจทก์ ได้แก่ กรณีที่ศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตาม มาตรา ๑๕๑๖ (๑) ภริยาหรือสามีมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากสามีหรือภริยาและจากหญิงอื่นหรือชู้ แล้วแต่กรณีได้ หากตนมิได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในอีกฝ่ายหนึ่ง

กระทำการตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) การกำหนดค่าทดแทนศาลจะวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์ โดยศาลจะสั่งให้ชำระครั้งเดียวหรือแบ่งชำระเป็นงวดๆ ก็ได้ ทั้งนี้ การฟ้องเรียกค่าทดแทนตามมาตรา ๑๕๒๓ วรรคหนึ่ง เป็นการเรียกได้จากคู่สมรสอีกฝ่าย และจากหญิงชู้หรือชายชู้ จึงมีเงื่อนไขว่าต้องมีคำพิพากษาให้หย่ากันก่อน กล่าวคือ ต้องฟ้องหย่าด้วยในคดีเดียวกัน แต่ถ้าเป็นกรณีเรียกค่าทดแทนจากผู้ล่วงเกินหรือมีความสัมพันธ์ในทำนองชู้สาวตามมาตรา ๑๕๒๓ วรรคสอง สามารถฟ้องเรียกค่าทดแทนได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องฟ้องหย่าหรือหย่าขาดจากคู่สมรสเสียก่อน นอกจากนี้ ถ้าเหตุแห่งการหย่าตาม มาตรา ๑๕๑๖ (๓) (๔) หรือ (๖) เกิดขึ้นเพราะฝ่ายผู้ต้องรับผิดชอบก่อให้เกิดขึ้นโดยมุ่งประสงค์ให้อีกฝ่ายหนึ่งไม่อาจทนได้ จึงต้องฟ้องหย่าอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ ตามมาตรา ๑๕๒๔

- **ขอแบ่งสินสมรส** ในคดีฟ้องหย่า คู่สมรสสามารถฟ้องแบ่งหรือเรียกร้องให้แบ่งสินสมรสไปพร้อมกันในคราวเดียวกันเลย เพียงแต่จะต้องเสียค่าขึ้นศาลเพิ่มเติมตามทุนทรัพย์ที่ขอแบ่ง ซึ่งธรรมดาแล้วในทุกคดีที่มีสินสมรสด้วยกัน ส่วนใหญ่จะฟ้องแบ่งสินสมรสเข้าไปพร้อมคดีหย่าอยู่แล้ว ดังนั้น ทรัพย์สินที่เป็นสินสมรสระหว่างสามีภริยา เมื่อหย่ากัน ต้องแบ่งสินสมรสคนละส่วนเท่า ๆ กัน ตามมาตรา ๑๕๓๓

๕.๓ กรณีผิดสัญญาหย่า

การหย่าโดยความยินยอมนั้น สามีภริยาอาจทำบันทึกเป็นหนังสือว่ามีความประสงค์จะหย่าขาดจากการเป็นสามีภริยากันโดยจะไปจดทะเบียนหย่าต่อนายทะเบียนซึ่งอาจมีเงื่อนไขหรือไม่มีเงื่อนไขในการจดทะเบียนหย่าก็ได้ กรณีมีเงื่อนไขกำหนดไว้การจดทะเบียนหย่าจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขนั้นก่อน ใดที่เงื่อนไขยังไม่สำเร็จฝ่ายหนึ่งก็ไม่อาจที่จะบังคับให้อีกฝ่ายหนึ่งจดทะเบียนหย่าได้ นอกจากนี้ยังอาจตกลงเกี่ยวกับการใช้อำนาจปกครองบุตรผู้เยาว์ ตามมาตรา ๑๕๒๐ ตกลงเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร ตามมาตรา ๑๕๒๒ และตกลงเกี่ยวกับการแบ่งทรัพย์สิน ตามมาตรา ๑๕๓๒ โดยพนักงานคุมประพฤติ มีประเด็นหลักที่ต้องพิจารณา คือ

๑. ผู้มีอำนาจฟ้อง

การฟ้องผิดสัญญาหย่าจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับการใช้อำนาจปกครองบุตรผู้เยาว์ ตามมาตรา ๑๕๒๐ ข้อตกลงค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร ตามมาตรา ๑๕๒๒ และข้อตกลงการแบ่งทรัพย์สิน ตามมาตรา ๑๕๓๒ ซึ่งได้ตกลงไว้ก่อนจดทะเบียนหย่าต่อนายทะเบียน โดยอีกฝ่ายหนึ่งสามารถฟ้องผิดสัญญาหย่าได้

๒. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ สูติบัตรของผู้เยาว์

๒.๒ ทะเบียนบ้าน

- โจทก์
- จำเลย
- ผู้เยาว์

๒.๓ บัตรประจำตัวประชาชน

- โจทก์
- จำเลย
- ผู้เยาว์
- พยาน

๒.๔ ทะเบียนหย่าและบันทึกข้อตกลงหย่าทะเบียนหย่า

๒.๕ หลักฐานอื่นๆที่เป็นประโยชน์

๓. บุคคลที่ต้องสอบปากคำ

- ๓.๑ โจทก์
- ๓.๒ จำเลย
- ๓.๓ ผู้เยาว์
- ๓.๔ พยาน

๔. แนวทางในการหาข้อมูลเพื่อประกอบข้อเท็จจริง

การพิจารณาถึงเหตุที่ต้องดำเนินการในการฟ้องผิดสัญญาหย่า มี ๓ กรณี ดังนี้

๑. กรณีไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับการใช้อำนาจปกครองบุตรผู้เยาว์ ตามมาตรา ๑๕๒๐ เช่น การไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงเรื่องการเลี้ยงดูบุตรโดยอีกฝ่ายไม่ปฏิบัติตามสัญญาที่ตกลงกัน
๒. กรณีไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร ตามมาตรา ๑๕๒๒ เช่น ไม่จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร หรือจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูไม่ครบถ้วนตามจำนวนที่ตกลงกัน
๓. กรณีไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับการแบ่งทรัพย์สิน ตามมาตรา ๑๕๓๒ เช่น ไม่โอนทรัพย์สินให้แก่ผู้เยาว์ตามที่ตกลงกัน

หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามข้อตกลงไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงนั้น ถือว่าอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งถูกโต้แย้งสิทธิสามารถฟ้องผิดสัญญาหย่าได้

๕. ข้อพิจารณาเพื่อเสนอความเห็น

การจัดทำรายงานข้อเท็จจริงในคดีผิดสัญญาหย่า ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันว่าเหตุใดคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาหย่านั้นไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญาที่เคยตกลงกันได้ โดยนำประเด็นข้อตกลงที่เกิดขึ้นในสัญญาหย่ามาพิจารณาประกอบเพื่อประมวลและจัดทำรายงานข้อเท็จจริงเสนอศาล การเสนอข้อเท็จจริงในคดีลักษณะนี้พนักงานคุมประพฤติต้องแสดงข้อมูลให้ศาลเห็นถึงข้อเท็จจริงที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อประกอบการพิจารณาต่อศาลด้วย

๕.๔ กรณีขอเปลี่ยนตัวผู้ใช้อำนาจปกครอง

หลังจากฝ่ายใดเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรตามที่ได้ตกลงกันไว้ตามบันทึกท้ายทะเบียนการหย่ากรณีหย่าด้วยความยินยอม หรือกรณีศาลชี้ขาดให้ผู้ใดเป็นผู้ใช้อำนาจปกครอง ตามมาตรา ๑๕๒๐ แล้วต่อมาฝ่ายนั้นไม่มีความเหมาะสมในเรื่องการใช้อำนาจปกครองบุตร เพราะเหตุประพฤตินไม่สมควรหรือภายหลังพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลมีอำนาจสั่งเปลี่ยนตัวผู้ใช้อำนาจปกครองภายหลังก็ได้ ตามมาตรา ๑๕๒๑ โดยพนักงานคุมประพฤติมีประเด็นหลักที่ต้องพิจารณา คือ

๑. ผู้มีอำนาจร้อง/ฟ้อง

การขอเปลี่ยนตัวผู้ใช้อำนาจปกครอง บิดามารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ประสงค์ให้มีการเปลี่ยนตัวผู้ใช้อำนาจปกครอง สามารถยื่นคำร้อง/คำฟ้องต่อศาล เพื่อขอเปลี่ยนตัวผู้ใช้อำนาจปกครองได้ หากเปลี่ยนตัวผู้ใช้อำนาจปกครองภายหลังการหย่าจะต้องฟ้องหรือร้องขอให้ศาลมีคำสั่งเท่านั้น โดยไม่มีสิทธิที่จะเปลี่ยนตัวผู้ใช้อำนาจปกครองกันเอง แม้ว่าตอนหย่านั้นจะทำเป็นหนังสือตกลงเรื่องอำนาจปกครองบุตรไว้ก็ตาม เนื่องจากอำนาจปกครองเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงไม่สามารถตกลงเปลี่ยนแปลงระหว่างกันเองได้

๒. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ สูติบัตรของผู้เยาว์

๒.๒ ใบสำคัญการหย่าและบันทึกข้อตกลงท้ายทะเบียนหย่า

๒.๓ ทะเบียนบ้าน

- ผู้ร้อง/โจทก์/จำเลย

- ผู้เยาว์

๒.๔ บัตรประจำตัวประชาชน

- ผู้ร้อง/โจทก์/จำเลย

- ผู้เยาว์

- พยาน

๒.๕ หลักฐานอื่นๆที่เป็นประโยชน์ เช่น หลักฐานผู้ใช้อำนาจปกครองตามบันทึกข้อตกลงท้ายทะเบียนหย่า

๓. บุคคลที่ต้องสอบปากคำ

๓.๑ ผู้เยาว์

๓.๒ ผู้ร้องที่เป็นบิดาหรือมารดาผู้ใช้อำนาจปกครองตามบันทึกข้อตกลงท้ายทะเบียนหย่า/โจทก์/จำเลย

๓.๓ พยาน

๔. แนวทางในการหาข้อมูลเพื่อประมวลข้อเท็จจริง

ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาถึงข้อเท็จจริงในคดีว่าผู้ใช้อำนาจปกครองประพฤติตนไม่เหมาะสมในการใช้อำนาจปกครอง เช่น ตีมั่วสุมเป็นอาชญากร ไม่ดูแลบุตรเท่าที่ควร เล่นการพนันเป็นประจำ จัดการทรัพย์สินบุตรไปในทางที่เสียหาย หรือมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป เช่น เดิมศาลสั่งให้บิดาเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองเนื่องจากมารดาป่วยเป็นโรคเรื้อรัง ต่อมามารดาหายป่วยและได้รับบุตรไปอาศัยอยู่ด้วย โดยให้การศึกษาเลี้ยงดูเป็นอย่างดีประกอบกับมีหน้าที่การงานมั่นคงสามารถอุปการะเลี้ยงดูบุตรได้ เมื่อคำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์ของบุตรแล้วก็สามารถเสนอเปลี่ยนตัวผู้ใช้อำนาจปกครองได้ หรือล้มละลาย มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก หรือผู้ใช้อำนาจปกครองสมรสใหม่และคู่สมรสใหม่กับบุตรไม่อาจอยู่ร่วมกันได้ เป็นต้น

๕. ข้อพิจารณาเพื่อเสนอความเห็น

การจัดทำรายงานข้อเท็จจริงในคดีเปลี่ยนตัวผู้ใช้อำนาจปกครอง ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดีว่ามีเหตุที่ผู้ใช้อำนาจปกครองประพฤติตนไม่สมควร หรือภายหลังมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงประกอบกับพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อเสนอความเห็นในการเปลี่ยนตัวผู้ใช้อำนาจปกครอง

๕.๕ กรณีฟ้องเรียกบุตรคืน

สามีภริยาที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส บุตรที่เกิดมานั้นย่อมเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของมารดา แต่เพียงผู้เดียว มารดาจึงเป็นผู้ใช้อำนาจปกครอง ตามมาตรา ๑๕๔๖ นอกจากนั้นอาจมีบุคคลอื่นเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรผู้เยาว์ก็ได้ ซึ่งการฟ้องเรียกบุตรคืนผู้ใช้อำนาจปกครองมีสิทธิเรียกบุตรผู้เยาว์คืนจากบุคคลอื่นที่กักบุตรผู้เยาว์ไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา ๑๕๖๗ (๔) โดยพนักงานคุมประพฤติดำเนินการหลักที่ต้องพิจารณา คือ

๑. ผู้มีอำนาจฟ้อง

ผู้มีอำนาจฟ้องคือผู้ใช้อำนาจปกครอง ได้แก่

- ๑.๑ บิดามารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของบุตรซึ่งมิได้ถูกถอนอำนาจปกครอง
- ๑.๒ บุคคลอื่นนอกจากบิดามารดาที่ศาลตั้งให้เป็นผู้ปกครอง

๒. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- ๒.๑ สูติบัตรของผู้เยาว์
- ๒.๒ ทะเบียนบ้าน
 - โจทก์
 - จำเลย
 - ผู้เยาว์

๒.๓ บัตรประจำตัวประชาชน

- โจทก์
- จำเลย
- ผู้เยาว์
- พยาน

๒.๔ หลักฐานอื่นๆที่เป็นประโยชน์ เช่น รายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี คำสั่งศาล (กรณีที่ศาลตั้งบุคคลอื่นเป็นผู้ปกครอง) หรือหลักฐานอื่นที่แสดงถึงการเป็นผู้ใช้อำนาจปกครอง เป็นต้น

๓. บุคคลที่ต้องสอบปากคำ

- ๓.๑ โจทก์
- ๓.๒ จำเลย
- ๓.๓ ผู้เยาว์
- ๓.๔ พยาน

๔. แนวทางในการหาข้อมูลเพื่อประมวลข้อเท็จจริง

ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาถึงข้อเท็จจริงในคดีว่ามีการโต้แย้งสิทธิการใช้อำนาจปกครองบุตรผู้เยาว์ของผู้ใช้อำนาจปกครองจากบุคคลอื่นซึ่งไม่มีอำนาจในการปกครองบุตรผู้เยาว์หรือไม่ เช่น บิดาไม่ได้สมรสกับมารดา อำนาจปกครองบุตรจึงอยู่กับมารดาแต่เพียงผู้เดียว หากบิดาไม่ยินยอมคืนบุตร จึงถือเป็นการโต้แย้งสิทธิ มารดาย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องเรียกบุตรคืนจากบิดาได้

๕. ข้อพิจารณาเพื่อเสนอความเห็น

การจัดทำรายงานข้อเท็จจริงในคดีฟ้องเรียกบุตรคืน ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นว่ามีการโต้แย้งสิทธิในการใช้อำนาจปกครองบุตรผู้เยาว์จากบุคคลอื่นหรือไม่ หากเป็นกรณีบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายกับมารดาได้ทำข้อตกลงกันเองเกี่ยวกับการใช้อำนาจปกครอง เช่น ให้บิดาใช้อำนาจปกครองในวันจันทร์ถึงวันศุกร์และให้มารดาใช้อำนาจปกครองบุตรในวันเสาร์อาทิตย์นั้น ข้อตกลงลักษณะนี้ไม่ถือเป็นข้อตกลงตามกฎหมาย จึงไม่มีผลผูกพันมารดา หากมารดาประสงค์จะเรียกบุตรคืนจากบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ย่อมทำได้ ตามมาตรา ๑๕๖๗ (๔)

หากข้อเท็จจริงพบว่า ผู้ที่ทำการโต้แย้งสิทธิมีศักยภาพและความสามารถในการอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่บุตรผู้เยาว์ได้ดีกว่าผู้ใช้อำนาจปกครอง พนักงานคุมประพฤติก็ต้องเสนอข้อเท็จจริงดังกล่าวให้ศาลทราบด้วย ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์ของผู้เยาว์เป็นสำคัญ

๕.๖ กรณีเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู

การเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรผู้เยาว์นั้น เป็นหน้าที่ตามกฎหมายของทั้งบิดาและมารดาที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน หากการสมรสสิ้นสุดลงด้วยเหตุใดก็ตาม บิดาและมารดายังคงมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตรในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ หรือบุตรซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วแต่เฉพาะผู้ทุพพลภาพและหาเลี้ยงตนเองไม่ได้ ตามมาตรา ๑๕๖๔ ซึ่งหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติอีกฝ่ายหนึ่งก็มีสิทธิฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูจากอีกฝ่ายได้ โดยพนักงานคุมประพฤติมีประเด็นหลักที่ต้องพิจารณา คือ

๑. ผู้มีอำนาจฟ้อง

การฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู จะต้องร้องขอให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีแทนตน หรืออาจให้บิดามารดาอีกฝ่ายหนึ่งที่ดูแลบุตรอยู่ดำเนินการฟ้องร้องเอาแก่บิดามารดาที่ไม่ยอมส่งเสียค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรก็ได้ เนื่องจากบุตรที่ขอด้วยกฎหมายไม่มีสิทธิจะไปฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาได้โดยตรง เพราะเป็นข้อห้ามของกฎหมายที่มีให้บุตรฟ้องคดีแพ่งหรือคดีอาญากับบุพการีตามมาตรา ๑๕๖๒ (คดีอุทลุม)

ดังนั้น ผู้มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลคือ

๑. พนักงานอัยการ
๒. บิดาที่เป็นฝ่ายเลี้ยงดูบุตร
๓. มารดาที่เป็นฝ่ายเลี้ยงดูบุตร

แต่ในกรณีที่เด็กยังไม่ได้เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของบิดา ตัวบุตรสามารถขอให้ศาลพิพากษาว่าเป็นบุตรและเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูไปในคดีเดียวกันได้ โดยถือเป็นเรื่องต่อเนื่องจากการรับรองบุตร และถือว่าขณะยื่นฟ้องเด็กยังไม่มีบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของบิดา จึงไม่เป็นคดีอุทลุม (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๒๖๘/๒๕๓๓)

๒. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- ๒.๑ สูติบัตรของผู้เยาว์
- ๒.๒ ทะเบียนบ้าน
 - โจทก์
 - จำเลย
 - ผู้เยาว์
- ๒.๓ บัตรประจำตัวประชาชน
 - โจทก์
 - จำเลย
 - ผู้เยาว์
 - พยาน

๒.๔ หลักฐานอื่นๆที่เป็นประโยชน์ เช่น ทะเบียนหย่าและบันทึกข้อตกลงหย่า ทะเบียนหย่า ใบสำคัญการสมรสหรือหลักฐานที่แสดงว่าผู้เยาว์เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของจำเลย

๓. บุคคลที่ต้องสอบปากคำ

๓.๑ โจทก์

๓.๒ จำเลย

๓.๓ ผู้เยาว์

๓.๔ พยาน

๔. แนวทางในการหาข้อมูลเพื่อประมวลข้อเท็จจริง

การพิจารณาถึงเหตุที่ต้องดำเนินการเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู ให้พนักงานคุมประพฤติ พิจารณาว่าบิดาหรือมารดาอีกฝ่ายไม่ยอมส่งเสียหรือให้การอุปการะเลี้ยงดูบุตรผู้เยาว์ หรือบุตรที่บรรลุนิติภาวะ แล้วแต่ทุกพลภาพและหาเลี้ยงตนเองไม่ได้ เช่น พิกัดหรือผิดปกติทางสมอง กรณีนี้บิดามารดาต้องมีหน้าที่ จะต้องให้การอุปการะเลี้ยงดูบุตรต่อไปจนกว่าบุตรจะพ้นจากอาการดังกล่าว หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ถึงแก่ความตาย โดยฝ่ายที่ใช้อำนาจปกครองหรือดูแลบุตรอยู่ย่อมมีสิทธิฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร จากอีกฝ่ายหนึ่งได้ ตามมาตรา ๑๕๖๔ โดยพนักงานคุมประพฤติต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงว่าฝ่ายที่ควรได้รับการอุปการะเลี้ยงดูนั้น ไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดู หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอแก่อัตภาพ

ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ให้คำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ประกอบกับฐานะ ของผู้รับและพฤติการณ์แห่งคดี ตามมาตรา ๑๕๔๘/๓๘ โดยค่าอุปการะเลี้ยงดูอาจประกอบด้วยค่าใช้จ่าย เช่น ค่าที่พักอาศัย ค่าอาหาร ค่าเสื้อผ้า ค่าศึกษาเล่าเรียน ค่ากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ค่ารักษาพยาบาล ค่าประกันชีวิต ค่าใช้จ่ายประจำวัน ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีพของบุตรผู้เยาว์ เป็นต้น

การเสนอความเห็นในการกำหนดค่าอุปการะเลี้ยงดูควรพิจารณาตามฐานานุรูป ของทั้งบิดาและมารดา ซึ่งพนักงานคุมประพฤติต้องสอบถามให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของผู้เยาว์ หากมีการเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูผู้เยาว์ย้อนหลังหรือเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูผู้เยาว์จนผู้เยาว์อายุยี่สิบปีบริบูรณ์ ควรกำหนดค่าเลี้ยงดู ณ ปัจจุบันเป็นหลัก ส่วนศาลจะกำหนดให้จ่ายเพียงใดตามแต่ศาลเห็นสมควร

๕. ข้อพิจารณาเพื่อเสนอความเห็น

การจัดทำรายงานข้อเท็จจริงในคดีเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู ให้พนักงานคุมประพฤติ พิจารณาเสนอความเห็นจากข้อมูลข้างต้น โดยการกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูนั้น กฎหมายไม่ได้ วางหลักเกณฑ์แน่นอนว่าจะต้องกำหนดเป็นจำนวนเท่าใด ปกติแล้วศาลจะกำหนดค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร โดยคำนึงถึงฐานะทางการเงินและรายได้ของบิดามารดาและบุตร รายจ่ายตามความเป็นจริงและความจำเป็น ของบิดามารดาและบุตรซึ่งย่อมแตกต่างกันไปตามอายุ ระดับการศึกษา สภาพของสังคมว่าอยู่ในชุมชนเมือง หรือชนบท และพฤติการณ์อื่น ๆ แห่งคดีประกอบกัน โดยพนักงานคุมประพฤติควรคำนวณค่าใช้จ่ายของผู้เยาว์

ทั้งหมดตามความจริงแล้วพิจารณาว่าบิดามารดาควรรับผิดชอบในอัตราส่วนเท่า ๆ กัน หรือต่างกันตามฐานะ ซึ่งมีข้อควรพิจารณาในการเสนอความเห็น ดังนี้

- ค่าใช้จ่าย ความจำเป็นในการใช้ชีวิตประจำวันของบุตร
- อายุ สถานศึกษา/ระดับการศึกษาของบุตร ตามควรแก่ฐานะารูป
- ฐานะ อาชีพ รายได้ และความสามารถของจำเลย
- สถานภาพ อาชีพ รายได้ของบิดา หรือมารดาฝ่ายที่เป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูบุตร
- อาชีพ รายได้ของบุตร
- โจทก์ต้องการเรียกร้อยจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเดือนละเท่าใด

การกำหนดจำนวนเท่าใดนั้น ศาลจะพิจารณาจากพฤติการณ์ตามกรณี ซึ่งค่าอุปการะเลี้ยงดูสามารถขอแก้ไข ลด เพิ่ม ในภายหลังได้โดยคำสั่งศาล หากฐานะและรายได้เปลี่ยนแปลงไป

กรณีเรียกค่าเลี้ยงดูย้อนหลัง หรือค่าเลี้ยงดูในอนาคต ขอให้เป็นดุลพินิจของศาล โดยให้พนักงานคุมประพฤติกำหนดค่าเลี้ยงดู ณ ปัจจุบันก่อน นอกจากการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรแล้ว ศาลอาจกำหนดให้บุตรได้รับการอุปการะเลี้ยงดูโดยประการใด ๆ นอกจากที่คู่กรณีตกลงกัน หรือนอกจากที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอก็ได้ เช่น ให้ไปอยู่ในสถานศึกษาหรือวิชาชีพ โดยให้บิดามารดาผู้มีหน้าที่ต้องชำระค่าอุปการะเลี้ยงดู ออกค่าใช้จ่ายในการนี้หรือให้ผู้เยาว์ได้รับประโยชน์ในกิจการของบิดา หรือให้บิดามารดา ออมเงินฝากไว้จำนวนหนึ่งในบัญชีของบุตรผู้เยาว์ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่บุตรผู้เยาว์

๕.๗ กรณีการจดทะเบียนรับรองบุตร

เด็กเกิดจากบิดามารดาที่มีได้สมรสกันจะเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของบิดาต่อเมื่อบิดามารดาได้สมรสกันในภายหลัง หรือบิดาได้จดทะเบียนรับว่าเด็กเป็นบุตร หรือศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร ตามมาตรา ๑๕๔๗ โดยพนักงานคุมประพฤติดำเนินการหลักที่ต้องพิจารณา คือ

๑. ผู้มีอำนาจร้อง

ผู้ที่ขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ต้องเป็นบิดาที่แท้จริงของเด็ก โดยต้องพิจารณาถึงความยินยอมของเด็กและมารดาเด็กด้วย กรณีที่เด็กหรือมารดาเด็กคัดค้านว่าผู้ที่ขอจดทะเบียน ไม่ใช่บิดาหรือไม่ให้ความยินยอมหรือไม่อาจให้ความยินยอมได้ การจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตร จึงต้องมีคำพิพากษา ตามมาตรา ๑๕๔๘

๒. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ สูติบัตรของผู้เยาว์

๒.๒ ทะเบียนบ้าน

- ผู้ร้อง
- ผู้เยาว์
- มารดาผู้เยาว์

๒.๓ บัตรประจำตัวประชาชน

- ผู้ร้อง
- ผู้เยาว์
- มารดาผู้เยาว์
- พยาน

๒.๔ หลักฐานอื่นๆที่เป็นประโยชน์ เช่น หนังสือยินยอมของมารดาผู้เยาว์ ผลการตรวจสารพันธุกรรม (DNA)

๓. บุคคลที่ต้องสอบปากคำ

- ๓.๑ ผู้เยาว์
- ๓.๒ ผู้ร้อง
- ๓.๓ มารดาผู้เยาว์
- ๓.๔ พยาน

๔. แนวทางการหาข้อมูลเพื่อประมวลข้อเท็จจริง

พนักงานคุมประพฤติต้องพิจารณาถึงเหตุที่ต้องดำเนินการในการจดทะเบียนรับรองบุตร ดังนี้

๑. มารดาผู้เยาว์ให้ความยินยอมแต่ผู้เยาว์ไม่อาจให้ความยินยอมได้ หรือกรณีมารดาผู้เยาว์ไม่ให้ความยินยอมหรือไม่อาจให้ความยินยอมได้ ให้พิจารณาข้อมูลสนับสนุนว่าผู้ร้องขอเป็นบิดาที่แท้จริงโดยพิจารณาจากข้อสันนิษฐาน ตามมาตรา ๑๕๕๕ ประกอบ เช่น บิดามารดาได้อยู่กินด้วยกันอย่างเปิดเผยในระยะเวลาซึ่งหญิงมารดาอาจตั้งครรภ์ได้ หรือได้มีการร่วมประเวณีกับหญิงมารดาในระยะเวลาซึ่งหญิงนั้นอาจตั้งครรภ์ได้ และมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเด็กนั้นมิได้เป็นบุตรของชายอื่น เป็นผู้แจ้งการเกิดของเด็กหรือยินยอมให้มีการแจ้งการเกิดของเด็กว่าผู้ร้องเป็นบิดา ยินยอมให้เด็กใช้ชื่อสกุลเดียวกับผู้ร้อง เป็นผู้พามารดาเด็กไปฝากครรภ์ ไปคลอด เป็นต้น

๒. มารดาผู้เยาว์คัดค้านว่าผู้ร้องไม่ใช่บิดาของผู้เยาว์ หรือยังมีข้อสงสัยว่าผู้ร้องเป็นบิดาที่แท้จริงของผู้เยาว์หรือไม่ ให้พนักงานคุมประพฤติสอบข้อเท็จจริงตามเหตุแห่งการคัดค้านให้ครบถ้วน และพิจารณาเสนอความเห็นตามข้อสันนิษฐาน ตามมาตรา ๑๕๕๕ แต่ถ้ายังมีข้อสงสัยที่ไม่สามารถออกความเห็นได้ อาจเสนอความเห็นต่อศาลให้มีการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์โดยการตรวจสารพันธุกรรม (DNA) ได้

๕. ข้อพิจารณาเพื่อเสนอความเห็น

เมื่อพนักงานคุมประพฤติพิจารณาข้อเท็จจริงตามข้อ ๔ แล้ว เชื่อว่าผู้ร้องเป็นบิดาที่แท้จริงให้พนักงานคุมประพฤติเสนอความเห็นต่อศาลเพื่ออนุญาตให้ผู้ร้องจดทะเบียนรับรองบุตรต่อไป

หากเป็นกรณีที่สามารถดำเนินการจดทะเบียนรับรองบุตรได้โดยไม่ต้องร้องขอต่อศาล ให้พนักงานคุมประพฤติให้คำแนะนำให้คู่ความดำเนินการยื่นคำร้องขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ต่อนายทะเบียน

๕.๘ กรณีขอให้ศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร

เด็กเกิดจากบิดามารดาที่มีได้สมรสกันจะเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของบิดาต่อเมื่อบิดามารดาได้สมรสกันในภายหลัง หรือบิดาได้จดทะเบียนรับว่าเด็กเป็นบุตร หรือศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร ตามมาตรา ๑๕๔๗ กรณีที่บิดาไม่ยอมรับว่าเด็กเป็นบุตร สามารถฟ้องขอให้ศาลพิพากษาว่าเป็นบุตรได้ โดยไม่ถือเป็นคดีอุทลุม พนักงานคุมประพฤติดีมีประเด็นหลักที่ต้องพิจารณา คือ

๑.ผู้มีอำนาจฟ้อง

การฟ้องคดีขอให้ศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาผู้มีอำนาจฟ้องตามมาตรา ๑๕๕๖ ดังนี้

๑. ผู้แทนโดยชอบธรรม ในกรณีเด็กอายุยังไม่ครบ ๑๕ ปีบริบูรณ์
๒. เด็กฟ้องคดีเอง ในกรณีเด็กมีอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์ โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรม
๓. ผู้แทนเฉพาะคดีตามคำสั่งศาล ในกรณีที่เด็กไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือมีแต่ผู้แทนโดยชอบธรรมไม่สามารถทำหน้าที่ได้ ญาติสนิทของเด็กหรืออัยการอาจร้องขอต่อศาลให้ตั้งผู้แทนเฉพาะคดี เพื่อทำหน้าที่ฟ้องคดีแทนเด็กก็ได้

๔. ผู้สืบสันดานของเด็ก ในกรณีที่เด็กถึงแก่ความตายไปแล้ว

๒. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ สูติบัตรของผู้เยาว์

๒.๒ ทะเบียนบ้าน

- โจทก์

- จำเลย

- ผู้เยาว์

๒.๓ บัตรประจำตัวประชาชน

- โจทก์

- จำเลย

- ผู้เยาว์

- พยาน

๒.๔ หลักฐานอื่นๆที่เป็นประโยชน์ เช่น บันทึก ภาพถ่าย จดหมาย เป็นต้น

๓. บุคคลที่ต้องสอบปากคำ

๓.๑ โจทก์

๓.๒ จำเลย

๓.๓ ผู้เยาว์

๓.๔ พยาน

๔. แนวทางในการหาข้อมูลเพื่อประมวลข้อเท็จจริง

การพิจารณาถึงเหตุในการฟ้องคดีขอให้ศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร ให้พิจารณา ดังนี้

๔.๑ ข้อเท็จจริงอันเป็นข้อสันนิษฐานของกฎหมายตามมาตรา ๑๕๕๕ ได้แก่

(๑) เมื่อมีการข่มขืนกระทำชำเรา ฉุดคร่า หรือหน่วงเหนี่ยวกักขังหญิงมารดา โดยมีขอบด้วยกฎหมายในระยะเวลาซึ่งหญิงนั้นอาจตั้งครรภ์ได้ โดยระยะเวลาที่อาจตั้งครรภ์ได้ ให้นับแต่วันที่เด็กเกิดย้อนหลังไปถึงวันที่มีการกระทำความผิดโดยต้องอยู่ในระหว่าง ๑๘๐ วัน ถึง ๓๑๐ วัน ก่อนเด็กเกิด

(๒) เมื่อมีการลักพาหญิงมารดาไปในทางซู้สาวหรือมีการล่อลวงร่วมประเวณีกับหญิงมารดาในระยะเวลาซึ่งหญิงนั้นอาจตั้งครรภ์ได้ โดยการลักพาหญิงหรือการล่อลวงร่วมประเวณีต้องเกิดขึ้นในระยะเวลา ซึ่งหญิงนั้นอาจตั้งครรภ์ได้ คือในระหว่างเวลา ๑๘๐ วัน ถึง ๓๑๐ วัน ก่อนเด็กเกิด

(๓) เมื่อมีเอกสารของบิดาแสดงว่าเด็กนั้นเป็นบุตรของตน โดยเอกสารดังกล่าวจะเป็นเอกสารลักษณะใดก็ได้ที่แสดงถึงการยอมรับว่าเด็กเป็นบุตรของตน จะทำด้วยความสมัครใจหรือไม่ก็ไม่เป็นสาระสำคัญ และจะทำขณะเด็กอยู่ในครรภ์มารดาก็ได้เนื่องจากเป็นกรณีที่กฎหมายพยายามให้ประโยชน์กับเด็กมากที่สุด เช่น มีหนังสือถึงมารดาเด็กว่ายอมรับเลี้ยงดูเด็กเมื่อเด็กเป็นบุตรของตน การขอลดหย่อนภาษีโดยอ้างว่าเด็กเป็นบุตรของตน การลงชื่อเป็นผู้ปกครองในฐานะที่เด็กเป็นบุตรเมื่อมีการมอบตัวเด็กเข้าเรียน เขียนจดหมายถึงเพื่อนเล่าเรื่องส่วนตัวและมีข้อความยอมรับว่าเด็กเป็นบุตรของตน เป็นต้น

(๔) เมื่อปรากฏในทะเบียนคนเกิดว่าเด็กเป็นบุตรโดยมีหลักฐานว่าบิดาเป็นผู้แจ้งการเกิดหรือรู้เห็นยินยอมในการแจ้งนั้น ซึ่งกรณีรู้เห็นยินยอมในการแจ้ง อาจเป็นกรณีบิดายินยอมให้ใส่ชื่อตนเองลงในสูติบัตร หรือยินยอมมอบหลักฐานของตนเองเพื่อนำไปประกอบการแจ้งเกิด หรือบิดามอบหมายให้บุคคลอื่นไปแจ้งการเกิดของเด็กแทนตนจนปรากฏชื่อในสูติบัตรว่าเป็นบิดาของเด็ก

(๕) เมื่อบิดามารดาได้อยู่กินด้วยกันอย่างเปิดเผยในระยะเวลาซึ่งหญิงมารดาอาจตั้งครรภ์ได้โดยระยะเวลาที่อาจตั้งครรภ์ได้ อยู่ระหว่าง ๑๘๐ วัน ถึง ๓๑๐ วัน ก่อนเด็กเกิด

(๖) เมื่อได้มีการร่วมประเวณีกับหญิงมารดาในระยะเวลาซึ่งหญิงนั้นอาจตั้งครรภ์ได้ และมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเด็กนั้นมิได้เป็นบุตรชายอื่น ให้พิจารณาข้อเท็จจริง ๒ ประการ คือ

ก. เมื่อได้มีการร่วมประเวณีกับหญิงมารดา ในระยะเวลาซึ่งหญิงนั้นอาจตั้งครรภ์ได้ กล่าวคือ อยู่ระหว่าง ๑๘๐ วัน ถึง ๓๑๐ วัน ก่อนเด็กเกิด และการร่วมประเวณีดังกล่าวต้องเป็นการกระทำด้วยความยินยอม

ข. มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเด็กนั้นมิได้เป็นบุตรของชายอื่น กล่าวคือ หญิงมารดาอยู่กินกับชายผู้เป็นบิดาแต่เพียงผู้เดียว ไม่เคยยุ่งเกี่ยวกับชายอื่น หรือพิจารณาลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ระหว่างเด็กกับชายผู้ถูกฟ้องให้รับเด็กเป็นบุตร

(๗) เมื่อมีพฤติการณ์ที่รู้กันทั่วไปตลอดมาว่าเป็นบุตร ให้พิจารณาข้อเท็จจริง ที่แสดงความเกี่ยวข้องฉันบิดากับบุตร เช่น บิดาให้การศึกษา ให้ความอุปการะเลี้ยงดู หรือยอมให้เด็กนั้น ใช้ชื่อสกุลของตนหรือโดยเหตุประการอื่น

๔.๒ อายุความ หากเป็นกรณีที่บุตรบรรลุนิติภาวะแล้วจะต้องฟ้องภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่บรรลุนิติภาวะ ตามมาตรา ๑๕๕๖ วรรคสาม

๕. ข้อพิจารณาเพื่อเสนอความเห็น

การจัดทำรายงานข้อเท็จจริงในคดีขอให้ศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร ให้พนักงานคุมประพฤติ พิจารณาจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นว่าผู้ถูกฟ้องคดีมีการกระทำที่เข้าข้อสันนิษฐานของกฎหมายตามมาตรา ๑๕๕๕ อนุมาตราใดอนุมาตราหนึ่ง ประกอบกับพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องอันอาจเชื่อได้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีเป็นบิดา ของเด็กจริง ซึ่งกรณีนี้ตัวบุตรหรือมารดาสามารถฟ้องให้รับรองเด็กเป็นบุตรหรือขอให้ศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร และเรียกให้บิดาจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูในคดีเดียวกันได้เพราะเป็นเรื่องต่อเนื่องจากการรับรองบุตร และถือว่า ขณะยื่นฟ้องเด็กยังไม่เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของบิดา จึงไม่เป็นคดีอุทลุม (คำพิพากษาศาลฎีกา ๒๒๖๘/๒๕๓๓)

๕.๙ กรณีขอให้ศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร กรณีบุตรที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วย การเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ (อัมบุญ)

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้นิยามคำว่า “เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์” หมายความว่า กรรมวิธีใด ๆ ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่น่าอสุจิและไข่ออกจากร่างกายมนุษย์ เพื่อให้เกิดการตั้งครรภ์โดยไม่เป็นไป ตามธรรมชาติ รวมทั้งการผสมเทียม โดยพนักงานคุมประพฤติมีประเด็นหลักที่ต้องพิจารณา คือ

๑. ผู้มีอำนาจร้อง

สามีและภริยาที่ดำเนินการให้มีการตั้งครรภ์แทน หรือพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจ ร้องซึ่งการตั้งครรภ์โดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนจะมีการทำ ข้อตกลงเป็นหนังสือก่อนตั้งครรภ์ว่าจะให้ทารกในครรภ์เป็นบุตรของสามีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย

๒. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ สูติบัตรของผู้เยาว์

๒.๒ หนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๑/๑)

๒.๓ สัญญาหรือเอกสารข้อตกลงการตั้งครรภ์แทน ระหว่างสามีภริยาชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนกับหญิงที่รับตั้งครรภ์แทน ซึ่งจัดทำขึ้นตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด

๒.๔ หลักฐานการจดทะเบียนสมรสระหว่างผู้ร้องกับสามีหรือภริยาซึ่งประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทน โดยถ้าเป็นการจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายของต่างประเทศ จะต้องมีหลักฐานการจดทะเบียนบันทึกฐานะแห่งครอบครัว

๒.๕ ทะเบียนบ้านผู้ร้องและคู่สมรส ผู้เยาว์ ผู้รับตั้งครรภ์แทนและสามีหรือคู่สมรส กรณีที่ผู้รับตั้งครรภ์แทนมีสามีหรือคู่สมรส

๒.๖ บัตรประจำตัวประชาชนผู้ร้องและคู่สมรส ผู้เยาว์ ผู้รับตั้งครรภ์แทนและสามีหรือคู่สมรส กรณีที่ผู้รับตั้งครรภ์แทนมีสามีหรือคู่สมรส พยาน

๒.๗ หนังสือเดินทางของผู้ร้องกับสามีหรือภริยาซึ่งประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทน กรณีเป็นบุคคลต่างด้าว โดยต้องเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยชอบด้วยกฎหมาย

๒.๘ ใบรับรองแพทย์ของคู่สมรสของผู้ร้องที่แสดงเหตุว่าไม่สามารถตั้งครรภ์ได้

๒.๙ ใบรับรองแพทย์จากสถานพยาบาลที่แสดงว่าผู้เยาว์เกิดจากการอุ้มบุญ

๒.๑๐ ผลการตรวจสอบสารพันธุกรรม (DNA) ระหว่างผู้ร้อง ผู้เยาว์ ผู้รับตั้งครรภ์แทน และคู่สมรสของผู้ร้อง

๒.๑๑ กรณีที่มีผู้บริจาคไข่ ให้ขอผลการตรวจสอบสารพันธุกรรม (DNA) ระหว่างผู้ร้อง กับผู้เยาว์

๒.๑๒ หลักฐานอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์

๓. บุคคลที่ต้องสอบปากคำ

๓.๑ ผู้เยาว์

๓.๒ ผู้ร้องและคู่สมรส

๓.๓ พยาน

๓.๔ ผู้รับตั้งครรภ์แทน กรณีที่ผู้รับตั้งครรภ์แทนมีสามีหรือคู่สมรสให้สอบปากคำด้วย

๔. แนวทางในการหาข้อมูลเพื่อประมวลข้อเท็จจริง

กรณีการตั้งครรภ์แทนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘ กำหนดให้ หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนมีข้อตกลงเป็นหนังสือไว้กับสามีและภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายก่อนตั้งครรภ์ว่าจะให้ทารกในครรภ์เป็นบุตรของสามีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยพนักงานคุมประพฤติต้องตรวจสอบข้อมูลในแบบข้อตกลงการรับตั้งครรภ์แทน เอกสารจดทะเบียนสมรส หนังสือเดินทางกรณีเป็นบุคคลต่างด้าวของสามีภริยาที่ดำเนินการให้มีการตั้งครรภ์แทนว่าเป็นบุคคลคนเดียวกันหรือไม่ โดยการพิจารณาถึงการจดทะเบียนรับรองบุตรที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ (อุ้มบุญ) ให้แยกพิจารณาเป็น ๒ กรณี คือ

๑. กรณีเด็กที่เกิดก่อนวันที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘ ใช้บังคับ (เด็กที่เกิดก่อนวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘) ตามมาตรา ๕๖ ให้ผู้ที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ไม่ว่าจะมิใช่ข้อตกลงเป็นหนังสือหรือไม่ก็ตาม สามีหรือภริยาที่ดำเนินการให้มีการตั้งครรภ์แทน หรือพนักงานอัยการ มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลให้มีคำสั่งให้ผู้ที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของสามีและภริยาที่ดำเนินการให้มีการตั้งครรภ์แทนนับแต่วันที่ผู้นั้นเกิด

๒. กรณีเด็กที่เกิดหลังวันที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘ ใช้บังคับ (เด็กที่เกิดตั้งแต่วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘ เป็นต้นไป) ตามมาตรา ๒๙ รับรองให้เด็กนั้นเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของสามีและภริยาที่ดำเนินการให้มีการตั้งครรภ์แทนให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาการเกิดของเด็กว่าเป็นไปตามเงื่อนไขของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๒ หรือไม่ หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าการเกิดของเด็กไม่เป็นไปตามเงื่อนไขดังกล่าว พนักงานคุมประพฤติจะต้องพิจารณาเสนอความเห็นโดยต้องคำนึงถึงความสุขและประโยชน์ของผู้เยาว์เป็นสำคัญ เช่น ผู้ให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ไม่ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่แพทยสภาประกาศกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ทำให้การเกิดของเด็กไม่ปรากฏชื่อของสามีและภริยาที่ดำเนินการให้มีการตั้งครรภ์แทนเป็นบิดามารดาตามกฎหมาย ผู้ร้องจึงต้องมาร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้บุตรนั้นเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของสามีและภริยาที่ดำเนินการให้มีการตั้งครรภ์แทน

๕. ข้อพิจารณาเพื่อเสนอความเห็น

การจัดทำรายงานข้อเท็จจริงในคดีขอให้ศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร กรณีเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ (อัมบุญ) ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นว่าผู้ร้องขอเป็นบิดามารดาที่แท้จริงโดยพิจารณาจากพยานเอกสารและพยานบุคคลข้างต้น ทั้งนี้ ให้พนักงานคุมประพฤติศึกษารายละเอียดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกอบด้วย

กรณีการตั้งครรภ์แทนที่มีการดำเนินการเป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายแล้ว แต่ผู้ร้องมีความประสงค์ที่จะใช้สิทธิทางศาลเพื่อให้ผู้เยาว์ได้รับสิทธิประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศ ติดตามผู้ปกครองไปพักอาศัยที่ต่างประเทศ ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาเสนอความเห็นโดยต้องคำนึงถึงความสุขและประโยชน์ของผู้เยาว์เป็นสำคัญ

๕.๑๐ กรณีขอให้ผู้เยาว์เป็นบุตรผู้ตาย

ในกรณีที่สามีภริยาไม่ได้จดทะเบียนสมรส บุตรซึ่งเกิดมานั้น ย่อมเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของมารดาเพียงผู้เดียว ตามมาตรา ๑๕๔๖ โดยบุตรดังกล่าวจะเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดา ก็ต่อเมื่อบิดาได้จดทะเบียนสมรสกับมารดาในภายหลัง หรือบิดาได้จดทะเบียนรับรองบุตร หรือศาลพิพากษาว่าเด็กเป็นบุตร ตามมาตรา ๑๕๔๗ โดยการจดทะเบียนรับรองบุตรจะต้องเริ่มต้นมาจากบิดาเป็นผู้ร้องขอต่อนายทะเบียน หรือยื่นคำร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตรต่อศาล ส่วนการที่มารดาหรือบุตรฟ้องขอให้บิดารับเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย จะต้องกระทำขณะที่บิดายังมีชีวิตอยู่ ตามมาตรา ๑๕๕๕

สำหรับกรณีที่ชายผู้ถูกกล่าวอ้างว่าเป็นบิดาได้ถึงแก่ความตายไปก่อนเสนอคดีต่อศาลนั้น ศาลฎีกาได้วางหลักไว้ว่า การขอให้รับเด็กเป็นบุตรของผู้ตายต้องดำเนินการอย่างคดีไม่มีข้อพิพาท คือ เริ่มคดีโดยยื่นคำร้องขอ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๕๐๕/๒๕๓๗ , ๘๕๐๔/๒๕๔๔) โดยพนักงานคุมประพฤติมีประเด็นหลักที่ต้องพิจารณา คือ

๑. ผู้มีอำนาจร้อง

ผู้มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้เด็กเป็นบุตรผู้ตาย ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาผู้มีอำนาจร้องตามมาตรา ๑๕๕๖ ดังนี้

๑. ผู้แทนโดยชอบธรรม ในกรณีเด็กอายุยังไม่ครบ ๑๕ ปีบริบูรณ์
๒. เด็กร้องขอเอง ในกรณีเด็กมีอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์ โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรม
๓. ผู้แทนเฉพาะคดีตามคำสั่งศาล ในกรณีที่เด็กไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือมีแต่ผู้แทนโดยชอบธรรมไม่สามารถทำหน้าที่ได้ ญาติสนิทของเด็กหรืออัยการอาจร้องขอต่อศาลให้ตั้งผู้แทนเฉพาะคดี เพื่อทำหน้าที่ร้องขอแทนเด็กก็ได้
๔. ผู้สืบสันดานของเด็ก ในกรณีที่เด็กถึงแก่ความตายไปแล้ว

๒. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- ๒.๑ สูติบัตรของผู้เยาว์
- ๒.๒ มรณบัตรของผู้ตาย
- ๒.๓ ทะเบียนบ้าน
 - ผู้ร้อง
 - ผู้เยาว์
- ๒.๔ บัตรประจำตัวประชาชน
 - ผู้ร้อง
 - ผู้เยาว์
 - พยาน

๒.๕ หลักฐานอื่นๆที่เป็นประโยชน์ เช่น เอกสารแสดงรายละเอียดทรัพย์สินที่ผู้เยาว์
พึงจะได้รับ ผลการตรวจสอบพันธุกรรม (DNA)

๓. บุคคลที่ต้องสอบปากคำ

๓.๑ ผู้เยาว์

๓.๒ ผู้ร้อง

๓.๓ พยาน

๔. แนวทางการหาข้อมูลเพื่อประมวลข้อเท็จจริง

การที่ผู้เยาว์ไม่ได้เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของบิดา ทำให้ตัวผู้เยาว์เสียสิทธิ
ตามกฎหมายหลายประการ เช่น การขอรับเงินบำเหน็จตกทอดในกรณีบิดาถึงแก่ความตาย หรือการขอเงิน
สงเคราะห์หรือเงินอันพึงมีสิทธิได้รับในกรณีบิดาซึ่งเป็นผู้ประกันตนถึงแก่ความตายตามพระราชบัญญัติ
ประกันสังคมฯ หรือกรณีบิดาถูกทำร้ายหรือทำละเมิดเสียชีวิต บุตรก็ไม่มีสิทธิฟ้องเรียกค่าชดเชยอุปการะต่าง ๆ
หรือการรับเงินจากบริษัทประกันภัย หรือเงินช่วยเหลือต่าง ๆ ของทางราชการ ที่กฎหมายกำหนดให้บุตรที่ชอบ
ด้วยกฎหมายเท่านั้นมีสิทธิได้รับ หรือสิทธิที่จะได้รับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรม ตามมาตรา ๑๕๕๘ เป็นต้น

ดังนั้น กรณีบิดาถึงแก่ความตายไปแล้ว จึงมีเหตุที่จะให้มารดาหรือบุตรหรือผู้มีอำนาจ
ร้องตามข้อ ๑ สามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย
ของผู้ตายเพื่อให้เกิดสิทธิอันพึงมีพึงได้ตามกฎหมาย

๕. ข้อพิจารณาเพื่อเสนอความเห็น

การจัดทำรายงานข้อเท็จจริงในคดีร้องขอเป็นบุตรผู้ตายให้พนักงานคุมประพฤติ
พิจารณารายละเอียด ดังต่อไปนี้

๑. ความน่าเชื่อถือของเด็กนั้นเป็นบุตรของผู้ตายหรือไม่ โดยดูจากหลักฐาน
ที่นำมาอ้างว่ามีความน่าเชื่อถือหรือไม่ เช่น

- ผู้ตายได้ให้การรับรองโดยพฤตินัย คือ ให้การอุปการะเลี้ยงดู ให้การศึกษา
ให้ใช้นามสกุล หรือให้ลงชื่อในเอกสารต่าง ๆ ว่าเป็นบุตรของตน แสดงออกต่อบุคคลทั่วไปโดยเปิดเผยว่า
เป็นบุตรของตน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๐๒๐/๒๕๔๙)

- มีพฤติการณ์หรือข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามบทสันนิษฐาน
ของกฎหมาย มาตรา ๑๕๕๕ เช่น บิดามารดาได้อยู่กินร่วมกันอย่างเปิดเผยในระยะเวลาที่หญิงมารดา
อาจตั้งครรภ์ได้ บิดาเป็นผู้แจ้งการเกิด หรือรู้เห็นยินยอมในการแจ้งการเกิดว่าผู้ตายเป็นบิดา

๒. สิ่งที่ได้เด็กได้รับการเป็นบุตรผู้ตาย ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์หรือทรัพย์สินมรดก
ทั้งนี้ สำหรับใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำรายงานเสนอต่อศาลเพื่อให้ศาลพิจารณามีคำสั่งกักกับการ
ใช้อำนาจปกครองเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์ต่อไป

๕.๑๑ กรณีขอตั้งผู้ปกครอง

ปกติบิดามารดาเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรผู้เยาว์ แต่หากปรากฏว่าบิดามารดาตายหรือไม่แน่นอนว่ามีชีวิตอยู่หรือไม่ หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ หรือถูกถอนอำนาจปกครอง บุตรผู้เยาว์ยังไม่สามารถจัดการงานของตนเองได้ จึงจำเป็นต้องมีบุคคลอื่นมาทำหน้าที่ดูแลปกครองผู้เยาว์แทนบิดามารดา บุคคลเช่นนี้คือผู้ปกครองซึ่งจะต้องมีการขอตั้งผู้ปกครองโดยพนักงานคุมประพฤติมีประเด็นหลักที่ต้องพิจารณา คือ

๑. ผู้มีอำนาจร้อง

ผู้มีอำนาจยื่นคำร้องขอตั้งผู้ปกครองผู้เยาว์ คือ ญาติ อัยการ หรือผู้ซึ่งบิดาหรือมารดาที่ตายที่หลังระบุชื่อไว้ในพินัยกรรมให้เป็นผู้ปกครอง ตามมาตรา ๑๕๘๖

“ญาติ” ให้พิจารณาความเป็นญาติตามกฎหมาย กล่าวคือ บิดามารดาจดทะเบียนสมรส ญาติฝ่ายบิดาและมารดาถือเป็นญาติ หากบิดามารดาไม่ได้จดทะเบียนสมรส ญาติฝ่ายบิดาย่อมไม่ถือเป็นญาติ ตามความหมายนี้ ญาติของผู้รับบุตรบุญธรรมไม่ถือเป็นญาติของบุตรบุญธรรม ดังนั้น เมื่อผู้รับบุตรบุญธรรมถึงแก่ความตาย บิดามารดาโดยกำเนิดย่อมกลับมาใช้อำนาจปกครองผู้เยาว์ดังเดิม จึงไม่อาจตั้งผู้ปกครองผู้เยาว์ได้ตามมาตรา ๑๕๘๘/๓๗ ทั้งนี้ หากบิดามารดาใช้อำนาจปกครองโดยมิชอบและถูกถอนอำนาจปกครองหรือเป็นบิดาไม่ชอบด้วยกฎหมาย พนักงานอัยการในฐานะผู้แทนของรัฐขอที่จะเป็นผู้ยื่นคำร้องขอให้ศาลตั้งผู้ปกครองให้แก่ผู้เยาว์และหากเป็นบุคคลผู้ซึ่งบิดามารดาที่ตายที่หลังได้ระบุชื่อไว้ในพินัยกรรมให้เป็นผู้ปกครองซึ่งจะต้องมีพินัยกรรมมาแสดง

๒. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ สูติบัตรของผู้เยาว์

๒.๒ ทะเบียนบ้าน

- ผู้ร้อง
- ผู้จะเป็นผู้ปกครอง
- ผู้เยาว์

๒.๓ บัตรประจำตัวประชาชน

- ผู้ร้อง
- ผู้จะเป็นผู้ปกครอง
- ผู้เยาว์
- พยาน

๒.๔ หลักฐานอื่นๆที่เป็นประโยชน์ เช่น ใบสำคัญการสมรส ใบมรณบัตร

๓. บุคคลที่ต้องสอบปากคำ

- ๓.๑ ผู้เยาว์
- ๓.๒ ผู้ร้อง
- ๓.๓ ผู้จะเป็นผู้ปกครอง
- ๓.๔ พยาน

๔. แนวทางในการหาข้อมูลเพื่อประมวลข้อเท็จจริง

การขอตั้งผู้ปกครองแก่ผู้เยาว์นั้น มีเงื่อนไขตามมาตรา ๑๕๘๕ ว่า บุคคลนั้นยังไม่บรรลุนิติภาวะและไม่มีบิดามารดา หรือบิดามารดาถูกถอนอำนาจปกครอง

บรรลุนิติภาวะ หมายถึง อายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ หรือสมรสตามกฎหมาย

ไม่มีบิดามารดา หมายถึง บิดามารดาถึงแก่กรรม หรือศาลมีคำสั่งให้เป็นคนสาบสูญ

บิดามารดาถูกถอนอำนาจปกครอง หมายถึง บิดาและมารดาถูกถอนอำนาจปกครอง หรือกรณีบิดามารดาไม่ได้จดทะเบียนสมรส มารดาถูกถอนอำนาจปกครอง

ทั้งนี้ เพราะการขอตั้งผู้ปกครองต้องมีหลักฐานแสดงเหตุแห่งการขอตั้ง โดยกฎหมายได้วางหลักไว้ว่า ผู้ปกครองจะตั้งขึ้นมาได้แต่เฉพาะกรณีที่ผู้เยาว์ไม่มีบิดามารดา หรือบิดามารดาถูกถอนอำนาจปกครองไปแล้วทั้งสองคน โดยอาจถูกถอนไปบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้ เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ ใช้อำนาจปกครองไปโดยมิชอบ ประพฤติชั่วร้าย ล้มละลาย หรือจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ไปในทางที่ผิดจนอาจเป็นภัยตามมาตรา ๑๕๘๒ แต่หากเพียงปรากฏข้อเท็จจริงว่า บิดามารดาละทิ้งไป ซึ่งการละทิ้งไป ไม่ทำให้อำนาจปกครองสิ้นสุดลงและเมื่อบิดามารดายังมีอำนาจปกครองในตัวผู้เยาว์อยู่ ก็จะขอให้ศาลตั้งผู้ปกครองแก่ผู้เยาว์ไม่ได้ เว้นแต่จะต้องมีการขอลอนอำนาจปกครองบิดามารดาก่อน สำหรับกรณีจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองผู้เยาว์ที่เป็นบุตรบุญธรรม บิดามารดาโดยกำเนิดหมดอำนาจปกครองผู้เยาว์ แต่หากภายหลังผู้รับบุตรบุญธรรมถึงแก่ความตาย หรือเลิกรับบุตรบุญธรรม บิดามารดาโดยกำเนิดย่อมกลับมาใช้อำนาจปกครองผู้เยาว์ดังเดิม แต่ถ้ามมีการตั้งผู้ปกครองของผู้เป็นบุตรบุญธรรมไว้ก่อนให้ผู้ปกครองยังคงมีหน้าที่เช่นเดิม เว้นแต่บิดามารดาโดยกำเนิดร้องขอ และศาลมีคำสั่งให้ผู้ร้องขอเป็นผู้มีอำนาจปกครองตามมาตรา ๑๕๙๘/๓๓

๕. ข้อพิจารณาเสนอความเห็น

ผู้เยาว์ไม่มีบิดามารดา หรือบิดามารดาถูกถอนอำนาจปกครอง ถูกศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ ใช้อำนาจปกครองเกี่ยวแก่ตัวผู้เยาว์โดยมิชอบ ประพฤติชั่วร้าย หรือจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ไปในทางเสียหาย ศาลจะมีคำสั่งตั้งบุคคลอื่นมาทำหน้าที่แทนบิดามารดาก็ได้ ทั้งนี้ บุคคลที่จะเป็นผู้ปกครองต้องเป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะตามกฎหมาย และไม่มีคุณสมบัติต้องห้ามตามมาตรา ๑๕๘๗ ดังนี้

๑. ผู้ซึ่งศาลสั่งว่าเป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
๒. ผู้ซึ่งเป็นบุคคลล้มละลาย

๓. ผู้ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะปกครองผู้เยาว์ หรือทรัพย์สินของผู้เยาว์
๔. ผู้ซึ่งมีหรือเคยมีคดีในศาลกับผู้เยาว์ ผู้บุพการี หรือพี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมแต่บิดาหรือมารดากับผู้เยาว์
๕. ผู้ซึ่งบิดาหรือมารดาที่ตายได้ทำหนังสือระบุชื่อห้ามไว้มิให้เป็นผู้ปกครอง

ความเหมาะสมอย่างอื่น

๑. ความเกี่ยวพันใกล้ชิดผูกพันระหว่างผู้เยาว์และผู้จะเป็นผู้ปกครอง
 ๒. ฐานะความเป็นอยู่ ความมั่นคง อาชีพการงาน
 ๓. ความประพฤติ นิสัยใจคอ สภาวะจิตใจ ทศนคติต่อผู้เยาว์
 ๔. แนวทางการเลี้ยงดู ความดูแลเอาใจใส่
- ทั้งนี้ เมื่อพนักงานคุมประพฤติสอบข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่า มีความจำเป็นต้องสอดส่องการใช้อำนาจปกครองของผู้ปกครอง เพื่อประโยชน์ สวัสดิภาพ และอนาคตของผู้เยาว์ ให้เสนอความเห็นต่อศาลตั้งผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้กำกับการปกครอง

๕.๑๒ กรณีขอให้ถอนอำนาจปกครอง

การขอให้ถอนอำนาจปกครองของบิดามารดาเป็นกรณีที่กฎหมายจะต้องให้ความคุ้มครองบุตรซึ่งอาจเกิดขึ้นได้หากมีเหตุการณ์หรือพฤติกรรมใดอันแสดงให้เห็นว่าบิดามารดาไม่เหมาะสมจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองผู้เยาว์อีกต่อไป โดยมาตรา ๑๕๘๒ กำหนดให้มีการถอนอำนาจปกครองบิดามารดาเสียบางส่วนหรือทั้งหมดหรืออาจจะถอนเฉพาะอำนาจในการจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ก็ได้ โดยพนักงานคุมประพฤติมีประเด็นหลักที่ต้องพิจารณา คือ

๑.ผู้มีอำนาจร้อง

การถอนอำนาจปกครองอาจเกิดขึ้นจากกรณีดังต่อไปนี้

- ๑.๑ ศาลเห็นเอง
- ๑.๒ ญาติของผู้เยาว์ จะต้องเป็นญาติตามกฎหมาย กล่าวคือ บิดามารดาจดทะเบียนสมรส ญาติฝ่ายบิดาและมารดาถือเป็นญาติ หากบิดามารดาไม่ได้จดทะเบียนสมรส ญาติฝ่ายบิดาย่อมไม่ถือเป็นญาติตามความหมายนี้ สำหรับญาติของผู้รับบุตรบุญธรรมไม่ถือเป็นญาติของบุตรบุญธรรม

๑.๓ พนักงานอัยการ

๒. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- ๒.๑ สูติบัตรของผู้เยาว์
- ๒.๒ ใบสำคัญการสมรส ใบสำคัญการหย่าและบันทึกข้อตกลงหย่าทะเบียนหย่า
- ๒.๓ ทะเบียนบ้าน
 - โจทก์
 - จำเลย

- ผู้เยาว์

๒.๔ บัตรประจำตัวประชาชน

- โจทก์

- จำเลย

- ผู้เยาว์

- พยาน

๒.๕ หลักฐานอื่นๆที่เป็นประโยชน์ เช่น ทะเบียนรับรองบุตร ผลคำพิพากษา

๓. บุคคลที่ต้องสอบปากคำ

๓.๑ ผู้เยาว์

๓.๒ โจทก์

๓.๓ จำเลย

๓.๔ พยาน

๔. แนวทางในการหาข้อมูลเพื่อประมวลข้อเท็จจริง

เหตุในการถอนอำนาจปกครองจากบิดา มารดา มี ๕ ประการ ประกอบด้วย บิดาหรือมารดาผู้ใช้อำนาจปกครองถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ บิดาหรือมารดาผู้ใช้อำนาจปกครองเกี่ยวแก่ตัวผู้เยาว์โดยมิชอบทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เยาว์ บิดาหรือมารดาผู้ใช้อำนาจปกครองประพฤติชั่วร้าย บิดาหรือมารดาผู้ใช้อำนาจปกครองล้มละลาย บิดาหรือมารดาผู้ใช้อำนาจปกครองจัดการทรัพย์สินของบุตรผู้เยาว์ไปในทางที่ผิดอาจเป็นภัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๔.๑ บิดาหรือมารดาผู้ใช้อำนาจปกครองถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ เนื่องด้วยบุคคลดังกล่าวไม่สามารถทำนิติกรรมใดของตนเองได้ ต้องมีผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์มากระทำการแทน บุคคลดังกล่าวย่อมไม่สมควรที่จะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองผู้เยาว์ เพราะอาจกระทำการใดให้เกิดความเสียหายแก่ตัวผู้เยาว์หรือทรัพย์สินของผู้เยาว์ได้ กรณีนี้ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาผลคำพิพากษาประกอบ

๔.๒ บิดาหรือมารดาผู้ใช้อำนาจปกครองเกี่ยวแก่ตัวผู้เยาว์โดยมิชอบทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เยาว์ ต้องเป็นการกระทำความเกี่ยวแก่ตัวผู้เยาว์ อันก่อให้เกิดหรือน่าจะเกิดอันตรายต่อสุขภาพกายหรือจิตใจ หรือสวัสดิภาพของผู้เยาว์ ไม่ให้การอุปการะเลี้ยงดู หรือใช้อำนาจปกครองโดยมิชอบ เช่น ลงโทษด้วยวิธีรุนแรงไม่เหมาะสม ปล่อยปละละเลยไม่ให้การอบรมสั่งสอน ปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะที่เป็นการขัดขวางการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็ก เป็นต้น

๔.๓ บิดาหรือมารดาผู้ใช้อำนาจปกครองประพฤติชั่วร้าย ทั้งต่อตัวผู้เยาว์หรืออาจเป็นการกระทำต่อตัวบิดามารดาเอง แต่การกระทำเช่นนั้นจะต้องมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าน่าจะเกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อสุขภาพทางกายหรือจิตใจหรือศีลธรรมอันดีของผู้เยาว์ เช่น ตีมั่วสุมเป็นอาชญากรรม ติดการพนัน ติดสุรายาเสพติด กระทำผิดกฎหมาย ต้องโทษจำคุก ปล่อยปละละเลยให้ผู้เยาว์ประพฤติชั่ว

นอกจากนั้นศาลจะมีคำสั่งถอนอำนาจปกครองเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ก็ได้ ด้วยเหตุ ๒ ประการ กล่าวคือ

๔.๔ บิดาหรือมารดาผู้ใช้อำนาจปกครองล้มละลาย การมีคำพิพากษาดังกล่าวยังไม่ตัดสิทธิการใช้อำนาจปกครองเกี่ยวแก่ตัวผู้เยาว์ แต่การเป็นบุคคลล้มละลายจะทำให้ไม่มีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินหรือกิจการต่างๆ ของตนเองหรือผู้อื่นโดยอำนาจในการจัดการทรัพย์สินหรือกิจการย่อมตกอยู่แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เสียทั้งสิ้น การที่บุคคลล้มละลายใช้อำนาจปกครองผู้เยาว์ในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เยาว์ได้ ดังนั้นจึงสมควรถอนอำนาจปกครองเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ และถ้ากรณีไม่มีผู้เหมาะสมที่จะปกครองหรือจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ให้เสนอต่อศาลให้ตั้งผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้ใช้อำนาจปกครอง

๔.๕ บิดาหรือมารดาผู้ใช้อำนาจปกครองจัดการทรัพย์สินของบุตรผู้เยาว์ไปในทางที่ผิดอาจเป็นภัย หมายถึง การจัดการทรัพย์สินผู้เยาว์ไปในทางที่ผิด หรือไม่ดีพอ อันอาจเกิดความเสียหายแก่ผู้เยาว์ได้

๕. ข้อพิจารณาเสนอความเห็น

การจัดทำรายงานข้อเท็จจริงในคดีขอให้ถอนอำนาจปกครอง ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นว่าบิดามารดาผู้ใช้อำนาจปกครองมีพฤติการณ์ที่เข้าเหตุตามมาตรา ๑๕๘๒ หรือไม่ โดยพิจารณาประกอบกับพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ บิดาหรือมารดาที่ถูกถอนอำนาจปกครองก็ยังคงมีหน้าที่ที่จะต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรผู้เยาว์ตามกฎหมายและยังมีสิทธิที่จะติดต่อกับบุตรผู้เยาว์ได้ตามสมควรแก่พฤติการณ์ไม่ว่าบุคคลใดเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครอง ตามมาตรา ๑๕๘๔/๑ กรณีไม่มีผู้เหมาะสมที่จะปกครองหรือจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ให้เสนอต่อศาลให้ตั้งผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือเสนอต่อศาลให้ตั้งผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้กำกับการใช้อำนาจปกครองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของผู้เยาว์

๕.๑๓ กรณีรับบุตรบุญธรรม

การรับบุตรบุญธรรมเป็นการดำเนินการทางกฎหมายที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องกันทางสายโลหิตให้มีความสัมพันธ์ฉันบิดามารดากับบุตรต่อกัน ฉะนั้น การรับบุตรบุญธรรมต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เยาว์ โดยพนักงานคุมประพฤติมีประเด็นหลักที่ต้องพิจารณา คือ

๑. ผู้มีอำนาจร้อง

ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปี และต้องมีอายุต่ำกว่าผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมอย่างน้อย ๑๕ ปี ตามมาตรา ๑๕๘๘/๑๙

๒. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ สูติบัตรของผู้เยาว์

๒.๒ ทะเบียนบ้าน

- ผู้ร้อง
- ผู้เยาว์
- คู่สมรสผู้เยาว์/คู่สมรสของผู้ร้อง (กรณีมีคู่สมรส)
- ผู้จะรับบุตรบุญธรรม

๒.๓ บัตรประจำตัวประชาชน

- ผู้ร้อง
- ผู้เยาว์
- คู่สมรสผู้เยาว์/คู่สมรสของผู้ร้อง (กรณีมีคู่สมรส)
- ผู้จะรับบุตรบุญธรรม
- พยาน

๒.๔ หลักฐานอื่นๆที่เป็นประโยชน์ เช่น ใบสำคัญการสมรส

๓. บุคคลที่ต้องสอบปากคำ

๓.๑ ผู้เยาว์

๓.๒ ผู้ร้อง

๓.๓ ผู้จะรับบุตรบุญธรรม

๓.๔ คู่สมรสผู้เยาว์ (กรณีผู้เยาว์มีคู่สมรส) คู่สมรสของผู้ร้อง (กรณีผู้ร้องมีคู่สมรส)

๓.๕ พยาน

๔. แนวทางในการหาข้อมูลเพื่อประมวลข้อเท็จจริง

การพิจารณาถึงเหตุที่ต้องดำเนินการในการรับบุตรบุญธรรม ให้พิจารณาถึงความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม เนื่องจากการรับบุตรบุญธรรมมีผลกระทบต่อสิทธิและหน้าที่ในครอบครัวของทั้งผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม ฉะนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงต้องรับทราบและให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรมด้วย ดังนี้

- กรณีผู้จะเป็นบุตรบุญธรรมที่มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี ผู้จะเป็นบุตรบุญธรรมต้องให้ความยินยอมด้วย เนื่องจากถือว่าเติบโตพอที่จะตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้ด้วยตนเอง
- ผู้เยาว์มีบิดาและมารดา จะต้องได้รับความยินยอมจากทั้งบิดาและมารดา
- ผู้เยาว์มีเพียงบิดาหรือมารดา เนื่องจากบิดาหรือมารดาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดถึงแก่ความตาย หรือถูกถอนอำนาจปกครอง จะต้องได้รับความยินยอมจากบิดาหรือมารดาผู้ใช้อำนาจปกครองที่ยังมีชีวิตอยู่

- ผู้เยาว์ถูกทอดทิ้งและอยู่ในความดูแลของสถานพยาบาลหรืออยู่ในความดูแลของสถานสงเคราะห์เด็ก ให้สถานสงเคราะห์เด็กเป็นผู้ให้ความยินยอมแทนบิดาและมารดา

- ผู้จะรับบุตรบุญธรรมหรือผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ถ้ามีคู่สมรสอยู่ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสก่อน

หากบุคคลที่มีอำนาจให้ความยินยอมดังกล่าวข้างต้นไม่ให้ความยินยอมหรือไม่อาจให้ความยินยอมได้ ผู้จะขอรับบุตรบุญธรรม หรือพนักงานอัยการจะร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอม

กรณีผู้เยาว์มีผู้รับบุตรบุญธรรมอยู่แล้ว จะต้องเลิกการรับบุตรบุญธรรมเดิมเสียก่อน เนื่องจากผู้เยาว์ที่เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลใดอยู่จะเป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นอีกในขณะเดียวกันไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นบุตรบุญธรรมของคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม ตามมาตรา ๑๕๙๘/๒๖

๕. ข้อพิจารณาที่จะเสนอความเห็น

คุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรม

๑. มีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปีบริบูรณ์ และต้องมีอายุต่ำกว่าผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมอย่างน้อย ๑๕ ปี ตามมาตรา ๑๕๙๘/๑๙

๒. ถ้ามีคู่สมรสต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรส ตามมาตรา ๑๕๙๘/๒๕

คุณสมบัติของบุตรบุญธรรม

๑. ถ้าอายุกว่า ๑๕ ปี ต้องให้ความยินยอม ตามมาตรา ๑๕๙๘/๒๐

๒. ถ้ามีคู่สมรสต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรส ตามมาตรา ๑๕๙๘/๒๕

๓. ไม่เป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่นอยู่ เว้นแต่เป็นบุตรบุญธรรมของคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม ถ้ามีคู่สมรสต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรส ตามมาตรา ๑๕๙๘/๒๖

ความเหมาะสมที่จะให้ความเห็นว่าควรอนุญาตหรือไม่

๑. ความสัมพันธ์ของผู้จะรับบุตรบุญธรรมกับผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม โดยพิจารณาจากเหตุในการร้องขอว่าผู้จะรับบุตรบุญธรรม มีเจตนาให้ผู้เยาว์ได้รับประโยชน์จากการรับบุตรบุญธรรมอย่างแท้จริง

๒. ความประพฤติ นิสัยใจคอ สภาวะจิตใจ ทักษะติดต่อผู้เยาว์

๓. แนวทางการเลี้ยงดู ความดูแลเอาใจใส่

๔. อาชีพการงาน ฐานะความเป็นอยู่ของผู้จะรับบุตรบุญธรรม

๖. ผลของการรับบุตรบุญธรรม

เมื่อศาลได้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอมแล้ว การรับบุตรบุญธรรมจะสมบูรณ์ ต่อเมื่อได้มีการจดทะเบียนตามกฎหมาย โดยจะเกิดสิทธิและหน้าที่ ดังนี้

- บุตรบุญธรรมย่อมมีฐานะอย่างเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม แต่ไม่สูญเสียสิทธิและหน้าที่ในครอบครัวที่ได้กำเนิดมา ในกรณีเช่นนี้ให้บิดามารดาโดยกำเนิดหมดอำนาจปกครอง นับแต่วันที่เด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว ตามมาตรา ๑๕๔๘/๒๘

- การรับบุตรบุญธรรมไม่ก่อให้เกิดสิทธิรับมรดกของบุตรบุญธรรม ในฐานะทายาทโดยธรรมเพราะเหตุการรับบุตรบุญธรรม ตามมาตรา ๑๕๔๘/๒๙

๕.๑๔ กรณีการเลิกรับบุตรบุญธรรม

การรับบุตรบุญธรรมเป็นกรณีที่เกิดขึ้นโดยผลของกฎหมาย มิใช่เป็นความสัมพันธ์ทางสายโลหิต ดังเช่น บิดามารดา ฉะนั้น ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมสามารถเลิกรับบุตรบุญธรรมได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยพนักงานคุมประพฤติมีประเด็นหลักที่ต้องพิจารณา คือ

๑. ผู้มีอำนาจร้อง/ฟ้อง

การเลิกรับบุตรบุญธรรมอาจเกิดขึ้นได้ ๓ กรณี ดังต่อไปนี้

๑. ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมตกลงเลิกกันเอง
๒. มีการยื่นคำร้องโดยใช้คำสั่งศาลแทนการแสดงความยินยอม
๓. มีการฟ้องคดีขอเลิกการรับบุตรบุญธรรมและศาลมีคำพิพากษาให้เลิกการรับบุตรบุญธรรมได้

โดยกรณีที่ ๒ และ ๓ นั้น เป็นกรณีที่ต่อนำคดีขึ้นสู่ศาลและสถานพินิจจะต้องดำเนินการออกรายงานข้อเท็จจริง ซึ่งการยื่นคำร้องต่อศาลนั้นจะเป็นกรณีที่ต่อนำคดีขึ้นสู่ศาลและสถานพินิจจะต้องดำเนินการออกรายงานข้อเท็จจริง ซึ่งการยื่นคำร้องต่อศาลนั้นจะเป็นกรณีที่ต่อนำคดีขึ้นสู่ศาลและสถานพินิจจะต้องดำเนินการออกรายงานข้อเท็จจริง ซึ่งการยื่นคำร้องต่อศาลนั้นจะเป็นกรณีที่ต่อนำคดีขึ้นสู่ศาลและสถานพินิจจะต้องดำเนินการออกรายงานข้อเท็จจริง

- การพิจารณาผู้ที่มีอำนาจร้อง

ในมาตรา ๑๕๔๘/๓๑ กรณีการเลิกรับบุตรบุญธรรมนั้น ผู้มีส่วนได้เสีย เช่น ผู้รับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมที่มีอายุครบ ๑๕ ปี บิดาหรือมารดาของบุตรบุญธรรมหรือพนักงานอัยการสามารถยื่นคำร้องได้

- การพิจารณาผู้ที่มีอำนาจฟ้อง

ในมาตรา ๑๕๔๘/๓๓ กรณีการฟ้องคดีเลิกรับบุตรบุญธรรมนั้น ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือบุตรบุญธรรมฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง สามารถฟ้องเลิกรับบุตรบุญธรรมได้

๒. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ หนังสือรับรองบุตรบุญธรรม

๒.๒ สูติบัตรของผู้เยาว์

๒.๓ ทะเบียนบ้าน

- ผู้ร้อง/ฟ้อง

- ผู้เยาว์

- ผู้รับบุตรบุญธรรม

๒.๓ บัตรประจำตัวประชาชน

- ผู้ร้อง/ฟ้อง

- ผู้เยาว์

- ผู้รับบุตรบุญธรรม

- พยาน

๓. บุคคลที่ต้องสอบปากคำ

๓.๑ ผู้เยาว์

๓.๒ ผู้ร้อง/ฟ้อง

๓.๓ ผู้รับบุตรบุญธรรม

๓.๔ พยาน

๔. แนวทางในการหาข้อมูลเพื่อประมวลข้อเท็จจริง

การพิจารณาถึงเหตุที่ต้องดำเนินการในการเลิกรับบุตรบุญธรรม มีได้ดังนี้

๔.๑ กรณีมีการยื่นคำร้องโดยใช้คำสั่งศาลแทนการแสดงความยินยอม

- ถ้าบุตรบุญธรรมยังไม่บรรลุนิติภาวะ และบิดามารดาไม่ให้ความยินยอมในการเลิกรับบุตรบุญธรรม เป็นกรณีที่ต้องยื่นคำร้องโดยใช้คำสั่งศาลแทนการแสดงความยินยอม โดยกรณีนี้ต้องพิจารณาความยินยอมของบุตรบุญธรรมที่มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี ประกอบด้วย ตามมาตรา ๑๕๔๘/๓๑ วรรคสอง

- ในกรณีที่ได้รับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมตามมาตรา ๑๕๔๘/๒๑ วรรคสอง มาตรา ๑๕๔๘/๒๒ มาตรา ๑๕๔๘/๒๓ มาตรา ๑๕๔๘/๒๔ หรือมาตรา ๑๕๔๘/๒๖ วรรคสอง ถ้าบุตรบุญธรรมยังไม่บรรลุนิติภาวะ การเลิกรับบุตรบุญธรรม ให้กระทำได้อีกเมื่อมีคำสั่งศาลโดยคำร้องขอของผู้มีส่วนได้เสีย หรือพนักงานอัยการตามมาตรา ๑๕๔๘/๓๑ วรรคสาม

ทั้งนี้ การเลิกรับบุตรบุญธรรมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้จดทะเบียนตามกฎหมาย ตามมาตรา ๑๕๔๘/๓๑ วรรคสี่

๔.๒ กรณีการฟ้องคดีขอเลิกการรับบุตรบุญธรรม

การฟ้องคดีขอเลิกการรับบุตรบุญธรรมให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณา ดังนี้

๑) เหตุในการฟ้องคดี ตามมาตรา ๑๕๙๘/๓๓ ได้แก่

(๑) ฝ่ายหนึ่งทำการชั่วร้ายไม่ว่าจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ เป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งอับอาย ขาดหน้าอย่างร้ายแรง หรือถูกเกลียดชัง หรือได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกได้ โดยการกระทำชั่วร้าย หมายถึง การกระทำที่ฝ่าฝืนศีลธรรมหรือจารีตประเพณีซึ่งวิญญูชนรู้สึกได้ว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เช่น ผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นชู้กับภริยาของบุคคลอื่น ย่อมทำให้บุตรบุญธรรมได้รับความอับอายขาดหน้าอย่างร้ายแรงหรือถูกเกลียดชัง บุตรบุญธรรมจึงฟ้องเลิกได้

(๒) ฝ่ายหนึ่งหมิ่นประมาท หรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่งอันเป็นการร้ายแรงอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกได้ ถ้าบุตรบุญธรรมกระทำการดังกล่าวต่อคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรมให้ผู้รับบุตรบุญธรรม ฟ้องเลิกได้ โดยการหมิ่นประมาท หมายถึง การใส่ความให้อีกฝ่ายหนึ่งเสียหายต่อชื่อเสียงถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ส่วนการเหยียดหยาม หมายถึง การดูหมิ่น สบประมาท หรือทำให้อับอาย เช่น ใช้ถ้อยคำรุนแรงด่าว่าอีกฝ่ายหนึ่ง หรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่งและต้องเป็นการกระทำอันเป็นการร้ายแรง

(๓) ฝ่ายหนึ่งกระทำการประทุษร้ายอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีหรือคู่สมรสของอีกฝ่ายหนึ่งเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจอย่างร้ายแรงและการกระทำนั้นเป็นความผิดที่มีโทษอาญา อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกได้ โดยการประทุษร้าย หมายถึง การทำให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจอย่างร้ายแรง และต้องเป็นการกระทำอันเป็นความผิดทางอาญาด้วย เช่น บุตรบุญธรรมทำร้ายร่างกายผู้รับบุตรบุญธรรม หรือคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม แต่หากการประทุษร้ายนั้นไม่ทำให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรง หรือไม่มีความผิดที่มีโทษทางอาญาย่อมไม่เป็นเหตุที่จะฟ้องเลิกการรับบุตรบุญธรรมได้

(๔) ฝ่ายหนึ่งไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกได้ โดยการไม่อุปการะเลี้ยงดู หมายถึง การไม่จัดหาสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ อันได้แก่ ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม หรือการรักษาพยาบาลให้ตามสมควรแก่ฐานะานุรูป เช่น บุตรบุญธรรมไล่ผู้รับบุตรบุญธรรมออกจากบ้านแสดงให้เห็นว่าไม่อุปการะเลี้ยงดูผู้รับบุตรบุญธรรม

(๕) ฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกได้ โดยการจงใจละทิ้ง หมายถึง การที่บุคคลคนหนึ่งแยกจากบุคคลอีกคนหนึ่งไปอยู่ต่างหาก โดยเจตนาที่จะยุติการติดต่อสัมพันธ์กันโดยสิ้นเชิง แต่การจงใจละทิ้งที่จะเป็นเหตุฟ้องเลิกการรับบุตรบุญธรรมได้ ต้องเป็นเวลาเกิด ๑ ปี จึงจะฟ้องเลิกได้ เช่น บุตรบุญธรรมออกจากบ้านไปอยู่ที่อื่นโดยไม่ติดต่อส่งข่าวคราวมาให้ทราบเป็นเวลาเกินหนึ่งปีแล้ว ผู้รับบุตรบุญธรรมจึงฟ้องเลิกได้

(๖) ฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเกินสามปี เว้นแต่ความผิดที่กระทำโดยประมาท อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกได้ กล่าวคือเมื่อฝ่ายหนึ่งกระทำผิดทางอาญาโดยเจตนา หากศาลพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเกินสามปีแล้ว อีกฝ่ายหนึ่งย่อมอ้างเป็นเหตุในการฟ้องเลิกการรับบุตรบุญธรรมได้ แต่หากเป็นการกระทำโดยประมาท จะถือว่ากระทำโดยมีเจตนาชั่วแอบแฝงอยู่ไม่ได้ ดังนั้น ย่อมไม่เป็นเหตุ

ในการฟ้องเลิกได้ เช่น บุตรบุญธรรมกระทำผิดฐานชิงทรัพย์จนถูกศาลฎีกาพิพากษาให้ลงโทษจำคุก ๕ ปี ผู้รับบุตรบุญธรรมฟ้องเลิกได้

(๗) ผู้รับบุตรบุญธรรมทำผิดหน้าที่บิดามารดา และการกระทำนั้นเป็นการละเมิดหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕๖๔ มาตรา ๑๕๗๑ มาตรา ๑๕๗๓ มาตรา ๑๕๗๔ หรือมาตรา ๑๕๗๕ เป็นเหตุให้เกิดหรืออาจเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมฟ้องเลิกได้ โดยเหตุในการฟ้องเลิกขอรับบุตรบุญธรรมตาม ๑๕๙๘/๓๓ (๗) เป็นเหตุที่เฉพาะบุตรบุญธรรมฝ่ายเดียวเท่านั้นที่จะอ้างในการฟ้องได้ซึ่งเหตุนี้ เป็นกรณีที่ผู้รับบุตรบุญธรรมทำผิดหน้าที่บิดามารดาและการกระทำเป็นการละเมิดหรือไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

- ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่อุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตรบุญธรรมในระหว่างที่บุตรบุญธรรมเป็นผู้เยาว์ ตามมาตรา ๑๕๖๔

- ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่จัดการทรัพย์สินของบุตรบุญธรรมด้วยความระมัดระวัง เช่น วิทยุชุมชนจะฟังกระทำ ตามมาตรา ๑๕๗๑

- ผู้รับบุตรบุญธรรมเอาเงินได้ของบุตรบุญธรรมไปใช้จ่ายนอกเหนือจากกรณีที่ยกกฎหมายกำหนดไว้ ตามมาตรา ๑๕๗๓

- ผู้รับบุตรบุญธรรมทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของบุตรบุญธรรม ตามมาตรา ๑๕๗๔ โดยมีได้ขออนุญาตจากศาล

- ผู้รับบุตรบุญธรรมทำกิจการซึ่งประโยชน์ของผู้รับบุตรบุญธรรมหรือประโยชน์ของคู่สมรสหรือบุตรของผู้รับบุตรบุญธรรมขัดกับประโยชน์ของบุตรบุญธรรมโดยมิได้รับอนุญาตจากศาล ตามมาตรา ๑๕๗๕

ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นเหตุให้เกิดหรืออาจเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมฟ้องเลิกได้

(๘) ผู้รับบุตรบุญธรรมผู้ใดถูกถอนอำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมด และเหตุที่ถูกถอนอำนาจปกครองนั้นมีพฤติการณ์แสดงให้เห็นว่า ผู้นั้นไม่สมควรเป็นผู้รับบุตรบุญธรรมต่อไป บุตรบุญธรรมฟ้องเลิกได้ โดยเหตุในการฟ้องเลิกขอรับบุตรบุญธรรมตาม ๑๕๙๘/๓๓ (๘) กฎหมายให้อำนาจเฉพาะฝ่ายบุตรบุญธรรมเท่านั้นที่จะฟ้องได้ เมื่อผู้รับบุตรบุญธรรมซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองแทนบิดามารดาของบุตรบุญธรรมถูกถอนอำนาจปกครองตามมาตรา ๑๕๘๒ ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน และเหตุที่ถูกถอนอำนาจปกครองนั้นมีพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าผู้รับบุตรบุญธรรมไม่สมควรเป็นผู้รับบุตรบุญธรรมอีกต่อไป เช่น ผู้รับบุตรบุญธรรมใช้อำนาจปกครองเกี่ยวแก่ตัวบุตรบุญธรรมไปโดยมิชอบ เมื่อผู้รับบุตรบุญธรรมถูกศาลสั่งถอนอำนาจปกครองแล้ว บุตรบุญธรรมย่อมมีสิทธิฟ้องขอเลิกรับบุตรบุญธรรมได้

๒) อายุความ โดยห้ามมิให้ฟ้องขอเลิกการรับบุตรบุญธรรมเมื่อพ้นกำหนด ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้ขอเลิกการรับบุตรบุญธรรมรู้หรือควรได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุให้เลิกการนั้น หรือเมื่อพ้นกำหนดสิบปีนับแต่เหตุนั้นเกิดขึ้น ตามมาตรา ๑๕๙๘/๓๔

ทั้งนี้ การเลิกรับบุตรบุญธรรมโดยคำพิพากษาของศาล ย่อมมีผลแต่เวลาที่คำพิพากษาถึงที่สุด ตามมาตรา ๑๕๙๘/๓๖

๕. ข้อพิจารณาเพื่อเสนอความเห็น

ให้พิจารณาถึงเหตุและความสามารถของผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้นตามรายละเอียดข้างต้น มาประกอบการพิจารณาเพื่อเสนอความเห็นต่อศาล

หมายเหตุ การสมรสฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๑ คือ กรณีที่ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมทำการสมรสกัน ตามมาตรา ๑๕๙๘/๓๒ การรับบุตรบุญธรรมย่อมเป็นอันยกเลิก

๕.๑๕ กรณีการทำนิติกรรมตามมาตรา ๑๕๗๔

การทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์ตามมาตรา ๑๕๗๔ ผู้ใช้อำนาจปกครองต้องขออนุญาตศาลเสียก่อนจึงจะทำนิติกรรมเหล่านั้นได้ ซึ่งการทำนิติกรรมตามมาตรา ๑๕๗๔ มี ๑๓ ประการ ได้แก่

(๑) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้

(๒) กระทำให้สูญสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งทรัพย์สินของผู้เยาว์อันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์

(๓) ก่อตั้งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน ภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์ หรือทรัพย์สินอื่นใดในอสังหาริมทรัพย์

(๔) จำหน่ายไปทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งสิทธิเรียกร้องที่จะให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินในอสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้ หรือสิทธิเรียกร้องที่จะให้ทรัพย์สินเช่นนั้นของผู้เยาว์ปลอดจากทรัพย์สินที่มีอยู่เหนือทรัพย์สินนั้น

(๕) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี

(๖) ก่อข้อผูกพันใด ๆ ที่มุ่งให้เกิดผลตาม (๑) (๒) หรือ (๓)

(๗) ให้กู้ยืมเงิน

(๘) ให้โดยเสน่หา เว้นแต่จะเอาเงินได้ของผู้เยาว์ให้แทนผู้เยาว์เพื่อการกุศลสาธารณะ เพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา ทั้งนี้ พอสมควรแก่ฐานะานุรูปของผู้เยาว์

(๙) รับการให้โดยเสน่หาที่มีเงื่อนไขหรือค่าภาระติดพัน หรือไม่รับการให้โดยเสน่หา

(๑๐) ประกันโดยประการใด ๆ อันอาจมีผลให้ผู้เยาว์ต้องถูกบังคับชำระหนี้หรือทำนิติกรรมอื่นที่มีผลให้ผู้เยาว์ต้องรับเป็นผู้รับชำระหนี้ของบุคคลอื่นหรือแทนบุคคลอื่น

(๑๑) นำทรัพย์สินไปแสวงหาผลประโยชน์นอกจากในกรณีที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๙๘/๔ (๑) (๒) หรือ (๓)

(๑๒) ประนีประนอมยอมความ

(๑๓) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย

ซึ่งมีคดีที่มาสู่สถานพินิจ เช่น นิติกรรมขาย นิติกรรมจำนอง นิติกรรมแบ่งแยกกรรมสิทธิ์ในที่ดิน นิติกรรมขายฝาก นิติกรรมเช่าทรัพย์สิน โดยพนักงานคุมประพฤติมีประเด็นหลักที่ต้องพิจารณา คือ

๑. ผู้มีอำนาจร้อง

ผู้มีอำนาจร้อง คือ ผู้ใช้อำนาจปกครองของผู้เยาว์ โดยพิจารณา ดังนี้

๑. กรณีบิดามารดาไม่จดทะเบียนสมรสและบิดาไม่ได้จดทะเบียนรับรองบุตร
อำนาจปกครองอยู่ที่มารดา
๒. กรณีบิดามารดาจดทะเบียนสมรส หรือบิดาจดทะเบียนรับรองบุตร อำนาจปกครอง
อยู่ทั้งบิดาและมารดา
๓. กรณีบิดามารดาจดทะเบียนหย่า ให้ดูบันทึกข้อตกลงท้ายทะเบียนหย่าในเรื่อง
อำนาจปกครอง หากไม่มีข้อตกลงเรื่องอำนาจปกครองต้องถือว่าอำนาจปกครองยังคงอยู่ร่วมกันทั้งบิดา
และมารดา
๔. กรณีมีการรับบุตรบุญธรรม อำนาจปกครองอยู่กับผู้รับบุตรบุญธรรม
๕. ผู้ปกครองตามคำสั่งศาล

๒. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การทำนิติกรรมตามมาตรา ๑๕๗๔ ที่มีคดีมาสู่สถานพินิจ ให้พนักงานคุมประพฤติ
ตรวจสอบเอกสารตามประเภทคดี ดังต่อไปนี้

๒.๑ กรณีนิติกรรมขาย

๑. สูติบัตรของผู้เยาว์
๒. ใบสำคัญการสมรส
๓. ทะเบียนบ้าน
 - ผู้ร้อง
 - ผู้เยาว์
๔. บัตรประจำตัวประชาชน
 - ผู้ร้อง
 - ผู้เยาว์
 - พยาน
 - ผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม (ถ้ามี)
๕. โฉนดที่ดิน และเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ของทรัพย์สินตามคำร้อง
๖. หนังสือรับรองราคาประเมินทรัพย์สินตามคำร้อง (กรณีที่ดินหากมีสิ่งปลูกสร้าง
ให้นำหนังสือรับรองราคาประเมินสิ่งปลูกสร้างมาด้วย)

๗. หลักฐานอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ เช่น หลักฐานที่แสดงค่าใช้จ่ายการศึกษาของผู้เยาว์ เอกสารการเป็นหนี้สิน เอกสารแสดงสถานะทางการเงิน สัญญาจะซื้อจะขายทรัพย์สิน คำบำเหน็จนายหน้า เป็นต้น

๒.๒ กรณีนิติกรรมจำนอง

๑. สติบัตรของผู้เยาว์

๒. ใบสำคัญการสมรส

๓. ทะเบียนบ้าน

- ผู้ร้อง

- ผู้เยาว์

๔. บัตรประจำตัวประชาชน

- ผู้ร้อง

- ผู้เยาว์

- พยาน

- ผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม (ถ้ามี)

๕. โฉนดที่ดิน และเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ของทรัพย์สินตามคำร้อง

๖. เอกสารแสดงระยะเวลาการผ่อนชำระพร้อมอัตราดอกเบี้ย

๗. เอกสารแสดงสถานะทางการเงินของผู้ร้อง

๘. หลักฐานอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ เช่น หลักฐานที่แสดงค่าใช้จ่ายการศึกษาของผู้เยาว์ เอกสารการเป็นหนี้สิน แผนการลงทุน เป็นต้น

๒.๓ กรณีนิติกรรมแบ่งแยกกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

๑. สติบัตรของผู้เยาว์

๒. ใบสำคัญการสมรส

๓. ทะเบียนบ้าน

- ผู้ร้อง

- ผู้เยาว์

๔. บัตรประจำตัวประชาชน

- ผู้ร้อง

- ผู้เยาว์

- พยาน

- ผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม (ถ้ามี)

๕. โฉนดที่ดิน

๖. ผังแสดงการแบ่งแยกกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

๗. หลักฐานอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์

๒.๔ กรณีนิติกรรมขายฝาก

๑. สุตติบัตรของผู้เยาว์

๒. ใบสำคัญการสมรส

๓. ทะเบียนบ้าน

- ผู้ร้อง

- ผู้เยาว์

๔. บัตรประจำตัวประชาชน

- ผู้ร้อง

- ผู้เยาว์

- พยาน

- ผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม (ถ้ามี)

๕. โฉนดที่ดิน และเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ของทรัพย์ตามคำร้อง

๖. หนังสือรับรองราคาประเมินทรัพย์สินตามคำร้อง (กรณีที่ดินหากมีสิ่งปลูกสร้าง

ให้นำหนังสือรับรองราคาประเมินสิ่งปลูกสร้างมาด้วย)

๗. เอกสารแสดงสถานะทางการเงินของผู้ร้อง

๘. ร่างสัญญาขายฝาก

๙. หลักฐานอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์

๒.๕ กรณีนิติกรรมเช่าทรัพย์

๑. สุตติบัตรของผู้เยาว์

๒. ใบสำคัญการสมรส

๓. ทะเบียนบ้าน

- ผู้ร้อง

- ผู้เยาว์

- ผู้เช่า

๔. บัตรประจำตัวประชาชน

- ผู้ร้อง

- ผู้เยาว์

- พยาน

- ผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม (ถ้ามี)

๕. โฉนดที่ดิน และเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ของทรัพย์สินตามคำร้อง
๖. หนังสือรับรองราคาประเมินทรัพย์สินตามคำร้อง (กรณีที่ดินหากมีสิ่งปลูกสร้างให้นำหนังสือรับรองราคาประเมินสิ่งปลูกสร้างมาด้วย)
๗. เอกสารแสดงสถานะทางการเงินของผู้ร้อง
๘. ร่างสัญญาเช่า
๙. หลักฐานอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ เช่น หนังสือรับรอง (กรณีนิติบุคคล) บันทึกข้อตกลงสิทธิเก็บกิน

๓. บุคคลที่ต้องสอบปากคำ

การทำนิติกรรม ตามมาตรา ๑๕๗๔ ที่มีคดีมาสู่สถานพินิจ ให้พนักงานคุมประพฤติ สอบปากคำบุคคลตามประเภทคดี ดังต่อไปนี้

๓.๑ กรณีนิติกรรมขาย

๑. ผู้เยาว์
๒. ผู้ร้อง
๓. พยาน
๔. ผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม (ถ้ามี)
๕. ผู้จะซื้อ (ถ้ามี)

๓.๒ กรณีนิติกรรมจำนอง

๑. ผู้เยาว์
๒. ผู้ร้อง
๓. พยาน
๔. ผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม (ถ้ามี)
๕. ผู้รับจำนอง (กรณีเป็นบุคคลธรรมดา)

๓.๓ กรณีนิติกรรมแบ่งแยกกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

๑. ผู้เยาว์
๒. ผู้ร้อง
๓. พยาน
๔. ผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม

๓.๔ กรณีนิติกรรมขายฝาก

๑. ผู้เยาว์
๒. ผู้ร้อง
๓. พยาน
๔. ผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม (ถ้ามี)

๓.๕ กรณีนิติกรรมเช่าทรัพย์สิน

๑. ผู้เยาว์
๒. ผู้ร้อง
๓. ผู้เช่า
๔. พยาน
๕. ผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม (ถ้ามี)

๔. แนวทางในการหาข้อมูลเพื่อประมวลข้อเท็จจริง

การพิจารณาเพื่อขออนุญาตต่อศาลในการทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์นั้น ให้พิจารณาถึงเหตุดังนี้

๑. การทำนิติกรรมขาย ที่ต้องขออนุญาตต่อศาลนั้น หมายความว่า เฉพาะ อสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้เท่านั้น ได้แก่ เรือมีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป แพ สัตว์พาหนะสังหาริมทรัพย์อื่น ๆ ที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้จดทะเบียนเฉพาะการ เช่น เครื่องจักรที่ได้จดทะเบียนกรรมสิทธิ์เครื่องบินที่จดทะเบียนอากาศยานแล้ว เป็นต้น

๒. การทำนิติกรรมจำนอง ที่ต้องขออนุญาตต่อศาลนั้น หมายความว่า เฉพาะ อสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้เท่านั้น ได้แก่ เรือมีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป แพ สัตว์พาหนะสังหาริมทรัพย์อื่น ๆ ที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้จดทะเบียนเฉพาะการ เช่น เครื่องจักรที่ได้จดทะเบียนกรรมสิทธิ์เครื่องบินที่จดทะเบียนอากาศยานแล้ว เป็นต้น

๓. การทำนิติกรรมแบ่งแยกกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เป็นการกระทำที่สิ้นสุดลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งทรัพย์สินของผู้เยาว์อันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ จึงต้องขออนุญาตต่อศาลในการทำนิติกรรมนี้

๔. การทำนิติกรรมขายฝากที่ต้องขออนุญาตต่อศาลนั้น หมายความว่า เฉพาะ อสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้เท่านั้น ได้แก่ เรือมีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป แพ สัตว์พาหนะสังหาริมทรัพย์อื่น ๆ ที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้จดทะเบียนเฉพาะการ เช่น เครื่องจักรที่ได้จดทะเบียนกรรมสิทธิ์เครื่องบินที่จดทะเบียนอากาศยานแล้ว เป็นต้น

๕. การทำนิติกรรมเช่าทรัพย์สิน ที่ต้องขออนุญาตต่อศาลนั้น หมายความว่า เฉพาะ การให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ที่มีระยะเวลาเกินสามปีเท่านั้น หากเป็นการให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ที่มีระยะเวลาไม่เกินสามปี หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้ก็ไม่ต้องเข้าหลักเกณฑ์ที่ต้องขออนุญาตต่อศาล

๕. ข้อพิจารณาเพื่อเสนอความเห็น

พนักงานคุมประพฤติพิจารณาข้อเท็จจริงประกอบกับพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องในแต่ละคดี และวางแผนในการสอบปากคำ สืบเสาะข้อเท็จจริงและเสนอความเห็นต่อศาล โดยการเสนอความเห็นต่อศาลต้องคำนึงว่าถ้าหากศาลอนุญาตให้ผู้ร้องทำนิติกรรมแทนผู้เยาว์แล้ว ผู้เยาว์จะได้รับประโยชน์

มากนักน้อยเพียงใดหรือหากศาลไม่อนุญาตแล้วจะกระทบต่อความเป็นอยู่หรือสวัสดิภาพของผู้เยาว์หรือไม่ ซึ่งเหตุตามมาตรา ๑๕๗๔ ที่มีคดีมาสู่สถานพินิจ ได้แก่

๕.๑ กรณีนิติกรรมขาย

แนวทางในการสอบปากคำและสืบเสาะข้อเท็จจริง

๑. สอบถามความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร้องกับผู้เยาว์
๒. สอบถามสาเหตุ ความจำเป็นที่จะขาย วัตถุประสงค์ที่จะนำเงินไปใช้ว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้เยาว์หรือไม่
๓. การวางแผนมัดจำ มีการทำสัญญาจะซื้อจะขายหรือไม่ หรือมีผู้จะซื้อหรือไม่
๔. สอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น การได้มาของทรัพย์สิน การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน มีผลประโยชน์ตอบแทนอื่นหรือไม่
๕. สถานะทางการเงินของผู้ร้อง
๖. สอบถามความประสงค์ของผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม (ถ้ามี)
๗. สอบถามราคาที่จะขายเพื่อพิจารณาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่
๘. สอบถามผู้ร้องเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เช่น ค่าใช้จ่ายในการทำนิติกรรม ค่าธรรมเนียม ค่าทนายความ ค่าบำเหน็จนายหน้า
๙. สอบถามเกี่ยวกับทรัพย์สินอื่นของผู้เยาว์ เพื่อประกอบการพิจารณาว่าเห็นควรอนุญาตหรือไม่
๑๐. ความยินยอมของผู้เยาว์ (ในกรณีผู้เยาว์เติบโตพอสมควรที่จะแสดงเจตนาได้)
๑๑. พยานบุคคล ให้ทำการสอบถามข้อมูลดังต่อไปนี้
 - สอบถามเกี่ยวกับภาวะความเป็นอยู่ของผู้เยาว์ การเลี้ยงดูผู้เยาว์ของผู้ร้อง เพื่อทราบเหตุผลถึงความจำเป็นในการขาย
 - กรณีมีผู้จะซื้อ ให้สอบถามตามสัญญาจะซื้อจะขาย โดยสอบถามว่าฝ่ายใดเป็นผู้รับผิดชอบค่าธรรมเนียมในการโอนกรรมสิทธิ์ ค่าอากรแสตมป์ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้สอบถามถึงการวางแผนมัดจำตามสัญญาด้วย
๑๒. การสืบเสาะ

เมื่อสอบปากคำผู้เกี่ยวข้องในคดีทั้งหมดแล้ว พนักงานคุมประพฤติจะต้องออกไปดูสภาพทรัพย์สินที่จะทำนิติกรรม เพื่อมาประกอบการประมวลข้อเท็จจริงเสนอความเห็นต่อศาล โดยพนักงานคุมประพฤติจะต้องได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพทรัพย์สินรวมไปถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้ร้อง ผู้เยาว์ โดยให้พิจารณารายละเอียด ดังนี้

 - ๑๒.๑ สภาพทรัพย์สิน เช่น
 - สภาพแวดล้อมของทรัพย์สิน การคมนาคม
 - ราคาซื้อขายปัจจุบันของทรัพย์สินบริเวณข้างเคียง

- สภาพของทรัพย์สินว่ามีความเหมาะสมกับที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลหรือไม่
- สภาพทรัพย์สินมีสิ่งปลูกสร้างหรือมีการต่อเติมหรือไม่ (กรณีที่ดิน) เช่น สภาพที่ดินเป็นที่สวนหรือที่นา เป็นที่พัฒนาแล้วหรือเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่า

๑๒.๒ สภาพความเป็นอยู่ของผู้ร้อง ผู้เยาว์ เช่น

- สภาพที่พักอาศัย เครื่องอำนวยความสะดวกในครัวเรือนและชีวิตประจำวัน
- การใช้ชีวิต การเลี้ยงดูเหมาะสมกับฐานะหรือไม่

การเสนอความเห็นควรพิจารณาจาก

๑. ความสัมพันธ์ของผู้ร้องกับผู้เยาว์ การอุปการะเลี้ยงดู
๒. เหตุจำเป็นในการทำนิติกรรมขาย และประโยชน์ที่ผู้เยาว์จะได้รับ
๓. ราคาที่จะซื้อจะขาย มีความเหมาะสม ผู้เยาว์ไม่เสียเปรียบ โดยพิจารณาจากราคาประเมินของทางราชการ ราคาประเมินทุนทรัพย์โรงเรือนสิ่งปลูกสร้าง ราคาซื้อขายตามท้องตลาด
๔. ความยินยอมของผู้เยาว์ (ในกรณีผู้เยาว์เติบโตพอสมควรที่จะให้ความยินยอมได้)
๕. ความน่าเชื่อถือในความสุจริตของผู้ร้องว่าจะปกป้องรักษาประโยชน์ของผู้เยาว์ได้

๕.๒ กรณีนิติกรรมจำนอง

แนวทางในการสอบปากคำและสืบเสาะข้อเท็จจริง

๑. สอบถามความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร้องกับผู้เยาว์
๒. สาเหตุที่จะจำนอง วัตถุประสงค์ที่จะนำเงินไปใช้ว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้เยาว์หรือไม่
๓. มีผู้รับจำนองหรือไม่ ถ้ามี เป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดา มีการวางเงินมัดจำหรือไม่
๔. สอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น การได้มาของทรัพย์สิน การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน มีผลประโยชน์ตอบแทนอื่นหรือไม่
๕. สถานะทางการเงินของผู้ร้อง ว่ามีความสามารถในการผ่อนชำระหรือไม่ เช่น รายได้ หนี้สิน ค่าใช้จ่าย เป็นต้น
๖. สอบถามความประสงค์ของผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม (ถ้ามี)
๗. สอบถามราคาที่จะจำนอง ระยะเวลาการจำนอง อัตราดอกเบี้ย อัตราการผ่อนชำระรายเดือนเพื่อพิจารณาถึงความสามารถและความเหมาะสมในการทำนิติกรรม
๘. สอบถามผู้ร้องเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เช่น ค่าใช้จ่ายในการทำนิติกรรม ค่าธรรมเนียม ค่าทนายความ ค่าบำเหน็จนายหน้า
๙. ความยินยอมของผู้เยาว์ (ในกรณีผู้เยาว์เติบโตพอสมควรที่จะแสดงเจตนาได้)
๑๐. พยานบุคคล ให้ทำการสอบถามข้อมูลดังต่อไปนี้

- สอบถามเกี่ยวกับภาวะความเป็นอยู่ของผู้เยาว์เพื่อทราบเหตุผลถึงความจำเป็นในการจ้างงาน การเลี้ยงดูผู้เยาว์ของผู้ร้อง

- กรณีพยานบุคคลที่เป็นผู้ให้ทรัพย์สิน ให้สอบถามความเห็นเกี่ยวกับการอนุญาต

- กรณีมีผู้จะรับจ้างงานเป็นบุคคลธรรมดา ให้สอบถามเกี่ยวกับการรับจ้าง ค่าธรรมเนียม ค่าอากร ค่าจดทะเบียนจ้างงาน

๑๑. การสืบเสาะ

เมื่อสอบปากคำผู้เกี่ยวข้องในคดีทั้งหมดแล้ว พนักงานคุมประพฤติจะต้องออกไปดูสภาพทรัพย์สินที่จะทำนิติกรรม เพื่อมาประกอบการประมวลข้อเท็จจริงเสนอความเห็นต่อศาล โดยพนักงานคุมประพฤติจะต้องได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพทรัพย์สินรวมไปถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้ร้อง ผู้เยาว์ โดยให้พิจารณารายละเอียด ดังนี้

๑๑.๑ สภาพทรัพย์สิน เช่น

- สภาพแวดล้อมของทรัพย์สิน
- ราคาซื้อขายปัจจุบันของทรัพย์สินบริเวณข้างเคียง
- สภาพทรัพย์สินว่ามีความเหมาะสมกับที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลหรือไม่

๑๑.๒ สภาพความเป็นอยู่ของผู้ร้อง ผู้เยาว์ เช่น

- สภาพที่พักอาศัย เครื่องอำนวยความสะดวกในครัวเรือนและชีวิตประจำวัน
- การใช้ชีวิต การเลี้ยงดู เหมาะสมกับฐานะหรือไม่

การเสนอความเห็นควรพิจารณาจาก

๑. ความสัมพันธ์ของผู้ร้องกับผู้เยาว์ การอุปการะเลี้ยงดู
๒. เหตุจำเป็นในการทำนิติกรรมจ้างงาน และประโยชน์ที่ผู้เยาว์จะได้รับ กรณีจ้างงานเพื่อการประกอบธุรกิจจะต้องพิจารณาแผนธุรกิจนั้นมาประกอบด้วย
๓. ราคาที่จะจ้างงาน มีความเหมาะสม ผู้เยาว์ไม่เสียเปรียบ โดยพิจารณาจากรายได้ค่าใช้จ่ายในครอบครัว ระยะเวลาการจ้างงาน อัตราดอกเบี้ย อัตราการผ่อนชำระรายเดือน
๔. ความยินยอมของผู้เยาว์ (ในกรณีผู้เยาว์เติบโตพอสมควรที่จะให้ความยินยอมได้)
๖. ความน่าเชื่อถือในความสุจริตของผู้ร้องว่าจะป้องกันรักษาประโยชน์ของผู้เยาว์ได้

๕.๓ กรณีนิติกรรมแบ่งแยกกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

แนวทางในการสอบปากคำและการสืบเสาะข้อเท็จจริง

๑. สอบถามความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร้องกับผู้เยาว์
๒. สาเหตุในการแบ่งแยกกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ผู้เยาว์จะได้รับประโยชน์หรือไม่

๓. สอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น การได้มาของทรัพย์สิน การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน มีผลประโยชน์ตอบแทนอื่นหรือไม่ ผังแบ่งแปลงที่ดินเปรียบเทียบกับแผนที่ในเอกสารสิทธิ์เดิมว่าผู้เยาว์จะได้รับที่ดินในส่วนใด ส่วนแบ่งที่ได้รับจะทำให้ผู้เยาว์เสียเปรียบหรือไม่

๔. สอบถามผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม

๕. สอบถามผู้ร้องเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เช่น ค่าใช้จ่ายในการทำนิติกรรม ค่าธรรมเนียม ค่ารังวัด ค่าทนายความ

๖. ความยินยอมของผู้เยาว์ (ในกรณีผู้เยาว์เติบโตพอสมควรที่จะแสดงเจตนาได้)

๗. พยานบุคคล ให้ทำการสอบถามข้อมูลดังต่อไปนี้

- สอบถามเกี่ยวกับภาวะความเป็นอยู่ของผู้เยาว์เพื่อทราบเหตุผล ความจำเป็นในการแบ่งแยกกรรมสิทธิ์ที่ดิน การเลี้ยงดูผู้เยาว์ของผู้ร้อง

- กรณีพยานบุคคลที่เป็นผู้ให้ทรัพย์สิน ให้สอบถามความเห็นเกี่ยวกับการอนุญาตในการแบ่งแยกกรรมสิทธิ์ที่ดิน

๘. การสืบเสาะสภาพทรัพย์สิน

เมื่อสอบปากคำผู้เกี่ยวข้องในคดีทั้งหมดแล้ว พนักงานคุมประพฤติจะต้องออกไปดูสภาพทรัพย์สินที่จะทำนิติกรรม เพื่อมาประกอบการประมวลข้อเท็จจริงเสนอความเห็นต่อศาล โดยพนักงานคุมประพฤติจะต้องได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพทรัพย์สิน โดยให้พิจารณารายละเอียด ดังนี้

- สภาพแวดล้อมของทรัพย์สิน แนวเขตที่ดินว่าตรงกับผังแบ่งแปลงที่ดินหรือไม่
- สภาพที่ดินในส่วนที่ผู้เยาว์จะได้รับตามผังแบ่งแปลงที่ดินว่าเหมาะสมหรือไม่
- มูลค่าทรัพย์สินบนที่ดินที่ผู้เยาว์จะได้รับ
- ราคาซื้อขายปัจจุบันของทรัพย์สินบริเวณข้างเคียง

การเสนอความเห็นควรพิจารณาจาก

๑. ความสัมพันธ์ของผู้ร้องกับผู้เยาว์ การอุปการะเลี้ยงดู
๒. เหตุจำเป็นในการทำนิติกรรมแบ่งแยกกรรมสิทธิ์ที่ดิน และประโยชน์ที่ผู้เยาว์จะได้รับ
๓. สภาพที่ดินในส่วนที่ผู้เยาว์จะได้รับตามผังแบ่งแปลงที่ดินว่าเหมาะสมหรือไม่ ผู้เยาว์ไม่เสียเปรียบ
๔. ความยินยอมของผู้เยาว์ (ในกรณีผู้เยาว์เติบโตพอสมควรที่จะให้ความยินยอมได้)
๕. ความเห็นและเหตุผลของผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม
๖. ความน่าเชื่อถือในความสุจริตของผู้ร้องว่าจะป้องกันรักษาประโยชน์ของผู้เยาว์ได้

๕.๔ กรณีนิติกรรมขายฝาก

แนวทางในการสอบปากคำและสืบเสาะข้อเท็จจริง

๑. สอบถามความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร้องกับผู้เยาว์
๒. สอบถามสาเหตุที่จะขายฝาก วัตถุประสงค์ที่จะนำเงินไปใช้ว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้เยาว์หรือไม่
๓. มีผู้รับซื้อฝากหรือไม่ ถ้ามี เป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดา มีการวางเงินมัดจำหรือไม่
๔. สอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น การได้มาของทรัพย์สิน การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน มีผลประโยชน์ตอบแทนอื่นหรือไม่
๕. สถานะทางการเงินของผู้ร้อง เช่น รายได้ หนี้สิน ค่าใช้จ่าย
๖. สอบถามความประสงค์ของผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม (ถ้ามี)
๗. สอบถามราคาที่จะขายฝากเทียบกับมูลค่าทรัพย์สินปัจจุบัน ระยะเวลาการขายฝาก อัตราดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือไม่
๘. สอบถามผู้ร้องเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เช่น ค่าใช้จ่ายในการทำนิติกรรม ค่าธรรมเนียม ค่าทนายความ ค่าบำเหน็จนายหน้า
๙. ความยินยอมของผู้เยาว์ (ในกรณีผู้เยาว์เติบโตพอสมควรที่จะแสดงเจตนาได้)
๑๐. พยานบุคคลให้ทำการสอบถามข้อมูลดังต่อไปนี้
 - สอบถามเกี่ยวกับภาวะความเป็นอยู่ของผู้เยาว์เพื่อทราบเหตุผลถึงความจำเป็นในการขายฝาก การเลี้ยงดูผู้เยาว์ของผู้ร้อง
 - กรณีมีผู้รับซื้อฝากเป็นบุคคลธรรมดา ให้พิจารณาร่างสัญญาขายฝากและสอบถามเกี่ยวกับการขายฝาก ค่าธรรมเนียม ค่าอากร
๑๑. การสืบเสาะ

เมื่อสอบปากคำผู้เกี่ยวข้องในคดีทั้งหมดแล้ว พนักงานคุมประพฤติจะต้องออกใบดูสภาพทรัพย์สินที่จะทำนิติกรรม เพื่อมาประกอบการประมวลข้อเท็จจริงเสนอความเห็นต่อศาล โดยพนักงานคุมประพฤติจะต้องได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพทรัพย์สินรวมถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้ร้อง ผู้เยาว์ โดยให้พิจารณารายละเอียด ดังนี้

 - ๑๑.๑ สภาพทรัพย์สิน เช่น
 - สภาพแวดล้อมของทรัพย์สินและสภาพทรัพย์สินว่ามีความเหมาะสมกับผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลหรือไม่
 - ราคาซื้อขายปัจจุบันของทรัพย์สินบริเวณข้างเคียง
 - ๑๑.๒ สภาพความเป็นอยู่ของผู้ร้อง ผู้เยาว์ เช่น
 - สภาพที่พักอาศัย เครื่องอำนวยความสะดวกในครัวเรือนและชีวิตประจำวัน

- การใช้ชีวิต การเลี้ยงดูเหมาะสมกับฐานะหรือไม่

การเสนอความเห็นควรพิจารณาจาก

๑. ความสัมพันธ์ของผู้ร้องกับผู้เยาว์ การอุปการะเลี้ยงดู
๒. เหตุจำเป็นในการทำนิติกรรมขายฝาก และประโยชน์ที่ผู้เยาว์จะได้รับ
๓. ราคาที่จะขายฝาก มีความเหมาะสม ผู้เยาว์ไม่เสียเปรียบ โดยพิจารณาจากสถานะทางการเงินของผู้ร้องในการไถ่ทรัพย์สินคืน ราคาที่จะขายฝากเทียบกับมูลค่าทรัพย์สินปัจจุบัน ระยะเวลาการขายฝาก อัตราดอกเบี้ยไม่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด

๔. ความยินยอมของผู้เยาว์ (ในกรณีผู้เยาว์เติบโตพอสมควรที่จะให้ความยินยอมได้)

๕. ความน่าเชื่อถือในความสุจริตของผู้ร้องว่าจะปกป้องรักษาประโยชน์ของผู้เยาว์ได้

๕.๕ กรณีนิติกรรมเช่าทรัพย์สิน

แนวทางในการสอบปากคำและการสืบเสาะข้อเท็จจริง

๑. สอบถามความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร้องกับผู้เยาว์
๒. สาเหตุในการทำนิติกรรมเช่าทรัพย์สิน วัตถุประสงค์ที่จะนำเงินไปใช้ว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้เยาว์หรือไม่
๓. สอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น การได้มาของทรัพย์สิน การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน มีผลประโยชน์ตอบแทนอื่นหรือไม่ ตรวจสอบรายละเอียดในร่างสัญญาเช่า
๔. สอบถามผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม (ถ้ามี)
๕. สอบถามผู้ร้องเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เช่น ค่าใช้จ่ายในการทำนิติกรรม ค่าธรรมเนียม ค่าทนายความ
๖. ความยินยอมของผู้เยาว์ (ในกรณีผู้เยาว์เติบโตพอสมควรที่จะแสดงเจตนาได้)
๗. พยานบุคคล ให้ทำการสอบถามข้อมูลดังต่อไปนี้
 - สอบถามเกี่ยวกับภาวะความเป็นอยู่ของผู้เยาว์เพื่อทราบเหตุผลถึงความจำเป็นในการทำนิติกรรมเช่าทรัพย์สิน การเลี้ยงดูผู้เยาว์ของผู้ร้อง
 - กรณีพยานบุคคลที่เป็นผู้ให้ทรัพย์สิน ให้สอบถามความเห็นเกี่ยวกับการอนุญาตในการทำนิติกรรมเช่าทรัพย์สิน
 - สอบถามผู้เช่าถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการเช่า
๘. การสืบเสาะสภาพทรัพย์สิน

เมื่อสอบปากคำผู้เกี่ยวข้องในคดีทั้งหมดแล้ว พนักงานคุมประพฤติจะต้องออกไปดูสภาพทรัพย์สินที่จะทำนิติกรรม เพื่อมาประกอบการประมวลข้อเท็จจริงเสนอความเห็นต่อศาล พนักงานคุมประพฤติจะต้องได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพทรัพย์สิน โดยให้พิจารณารายละเอียด ดังนี้

 - สภาพแวดล้อมของทรัพย์สิน ทำเลที่ตั้งของทรัพย์สิน สิ่งปลูกสร้างบนที่ดิน
 - ราคาเช่าทรัพย์สินในละแวกใกล้เคียง

- มีการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือไม่

การเสนอความเห็นควรพิจารณาจาก

๑. ความสัมพันธ์ของผู้ร้องกับผู้เยาว์ การอุปการะเลี้ยงดู
๒. เหตุจำเป็นในการทำนิติกรรมเช่าทรัพย์สิน และประโยชน์ที่ผู้เยาว์จะได้รับ
๓. พิจารณาร่างสัญญาเช่า สิทธิหน้าที่ของผู้เช่า ซึ่งจะไม่ทำให้ทรัพย์สินหรือสิทธิ

ของผู้เยาว์เสียหาย

๔. ความยินยอมของผู้เยาว์ (ในกรณีผู้เยาว์เติบโตพอสมควรที่จะให้ความยินยอมได้)
๕. ความเห็นและเหตุผลของผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม (ถ้ามี)
๖. ความน่าเชื่อถือในความสุจริตของผู้ร้องว่าจะป้องกันรักษาประโยชน์ของผู้เยาว์ได้

๕.๑๖ กรณีขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถและตั้งผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์

ความสามารถถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของบุคคล แต่หากบุคคลใดด้วยซึ่งความสามารถในการดำเนินชีวิตไม่ว่าจะด้วยเหตุแห่งกายหรือสภาพจิตใจ ผู้ที่เกี่ยวข้องก็สามารถร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้บุคคลเป็นคนไร้ความสามารถซึ่งศาลจะตั้งผู้อนุบาล หรือคนเสมือนไร้ความสามารถซึ่งศาลจะตั้งผู้พิทักษ์ก็ได้ โดยการร้องขอต่อศาลสามารถร้องได้ทั้งกรณีของผู้เยาว์รวมไปถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้ว

กรณีการขอให้ศาลสั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ ที่ศาลจะสั่งให้สถานพินิจทำการสืบเสาะนั้น อาจมีได้ทั้งกรณีการขอให้ผู้เยาว์เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือขอให้ผู้ที่บรรลุนิติภาวะเป็นคนไร้ความสามารถ แต่บางครั้งกรณีไม่มีผู้เยาว์ ศาลก็อาจสั่งให้สถานพินิจสืบเสาะได้เช่นกัน โดยพนักงานคุมประพฤติมีประเด็นหลักที่ต้องพิจารณา คือ

๑.ผู้มีอำนาจร้อง

ผู้ที่ร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้บุคคลใดเป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถนั้น มาตรา ๒๘ กำหนดสิทธิให้กับบุคคล ดังต่อไปนี้ มีอำนาจร้องขอต่อศาลได้

๑. คู่สมรส สามเณรียา
๒. บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด
๓. ผู้สืบสันดาน ลูก หลาน เหลน ลื้อ
๔. ผู้ปกครอง กรณีผู้เยาว์ไม่มีบิดามารดา หรือมีแต่ถูกถอนอำนาจปกครอง
๕. ผู้พิทักษ์ คือ ผู้ดูแลคนเสมือนไร้ความสามารถที่เป็นผู้เยาว์
๖. ผู้ที่ปกครองดูแลอยู่ เช่น พี่สาว น้องชาย ผู้รับบุตรบุญธรรม เป็นต้น
๗. พนักงานอัยการ

๒. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ สูติบัตรของผู้เยาว์

๒.๒ ทะเบียนบ้าน

- ผู้ร้อง

- ผู้เยาว์

๒.๓ บัตรประจำตัวประชาชน

- ผู้ร้อง

- ผู้เยาว์

- พยาน

๒.๔ ใบรับรองแพทย์

๒.๕ หลักฐานอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์

๓. บุคคลที่ต้องสอบปากคำ

๓.๑ ผู้เยาว์

๓.๒ ผู้ร้อง

๓.๓ ผู้จะเป็นผู้อนุบาล หรือผู้จะเป็นผู้พิทักษ์

๓.๔ พยาน

๔. แนวทางในการหาข้อมูลเพื่อประมวลข้อเท็จจริง

การขอให้ศาลสั่งให้บุคคลเป็นคนที่มีความสามารถหรือคนเสมือนมีความสามารถสามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

๔.๑ การขอให้ศาลสั่งให้บุคคลเป็น**คนไร้ความสามารถ** ให้พิจารณาว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลวิกลจริต ขาดสติสัมปชัญญะ ขาดความรู้สำนึก ไม่มีความสามารถไตร่ตรองด้วยเหตุผล โดยจะต้องเกิดขึ้นเป็นประจำ มิใช่เป็นครั้งคราว เช่น เป็นผู้ป่วยติดเตียง ผู้ป่วยโรคสมองเสื่อมขั้นรุนแรง เป็นต้น ซึ่งการร้องขอกรณีนี้ศาลจะ**ตั้งผู้อนุบาล**เพื่อทำหน้าที่ดูแลคนไร้ความสามารถตามคำสั่งศาล

๔.๒ การขอให้ศาลสั่งให้บุคคลเป็น**คนเสมือนไร้ความสามารถ** ให้พิจารณาว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่ไม่สามารถจัดการงานของตนได้ หรือ จัดการในทางที่เสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว เช่น

- กายพิการ ไม่สามารถทำงานได้เช่นคนปกติ เช่น หูหนวก ตาบอด เป็นใบ้
- จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ บางครั้งบางคราว แต่ไม่ถึงขั้นวิกลจริต อาจเกิดจากการเจ็บไข้ หรือชราภาพ

- ประพฤติสุรุษุร้าย เสเพลเป็นอาจฉิน ใช้เงินฟุ่มเฟือย ติดการพนัน
- ติดสุรายาเมา หรือยาเสพติดอย่างอื่น มีอาการมึนเมาตลอดเวลา

ซึ่งการร้องขอกรณีนี้ศาลจะตั้งผู้พิทักษ์เพื่อทำหน้าที่ดูแลคนเสมือนไร้ความสามารถตามคำสั่งศาล

๕. ข้อพิจารณาเพื่อเสนอความเห็น

การจัดทำรายงานข้อเท็จจริงในคดีร้องขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถและตั้งผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณารายละเอียด ดังต่อไปนี้

๕.๑ ความวิกลจริตถึงขั้นที่ศาลจะสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือมีเหตุผลเพียงพอที่จะสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ มีเอกสารรับรองความวิกลจริต

๕.๒ กายพิการหรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบหรือประพฤติดุร้ายสุรุ่ยสุร่ายเสเพลเป็นอาชญา หรือติดสุรายาเมาหรือมีเหตุอื่นใดทำนองเดียวกันนั้น จนไม่สามารถจะจัดการงานโดยตนเองได้ หรือจัดกิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว ถึงขั้นที่ศาลจะสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถหรือมีเหตุผลเพียงพอที่จะสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ มีเอกสารหรือหลักฐานแสดงการพิการ

๕.๓ บุคคลที่ร้องขอให้ศาลตั้งเป็นผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด เช่น ลักษณะการดูแล การปฏิบัติต่อผู้ที่จะเป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ โดยคำนึงถึงประโยชน์และสวัสดิภาพเป็นสำคัญ

๖. พนักงานคุมประพฤติประมวลข้อเท็จจริงและจัดทำร่างรายงาน

การประมวลและรายงานข้อเท็จจริงในคดีครอบครัวเป็นการดำเนินการตามมาตรา ๓๖ (๖) (๗) มาตรา ๑๖๗ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ โดยการประมวลข้อเท็จจริง มี ๒ รูปแบบ คือ คดีมีข้อพิพาท และคดีไม่มีข้อพิพาท ซึ่งพนักงานคุมประพฤติจะต้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

๖.๑ การประมวลข้อเท็จจริง พนักงานคุมประพฤติจะประมวลข้อเท็จจริงทั้งจากคำร้อง คำฟ้อง การตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสอบปากคำคู่ความและบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพิจารณาจากการสืบเสาะสภาพแวดล้อม

๖.๒ จัดทำร่างรายงานและเสนอความเห็นตามแบบที่กรมกำหนดซึ่งในรายงานจะต้องมีเนื้อหา รายละเอียดเกี่ยวกับคดีอย่างครบถ้วน ดังนี้

คดีมีข้อพิพาท ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำร่างรายงาน ประกอบด้วยข้อมูลในส่วนของข้อเท็จจริงที่ได้จากฝ่ายโจทก์ ข้อเท็จจริงที่ได้จากฝ่ายจำเลย และความเห็นซึ่งการเสนอความเห็นให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาถึงข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้น ๆ ประเด็นท้ายคำฟ้อง พิจารณามีเหตุในการฟ้องคดีหรือไม่ และพิจารณาคำขอท้ายฟ้องโดยเฉพาะรายละเอียดส่วนที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ของครอบครัว ความเกี่ยวพันกับผู้เยาว์ สวัสดิภาพ ความประสงค์หรือประโยชน์สูงสุดของผู้เยาว์ และข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นแล้วจึงประมวล รวบรวมจัดทำเป็นความเห็น

คดีไม่มีข้อพิพาท ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำร่างรายงาน ประกอบด้วยข้อมูล ๒ ส่วน ได้แก่

๑. ฐานะและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร้องกับผู้เยาว์ ประกอบด้วยรายละเอียดส่วนที่เกี่ยวข้อง
ความเป็นอยู่ของครอบครัว ความเกี่ยวข้องกับผู้เยาว์ สุขภาพ ความประสงค์หรือประโยชน์สูงสุดของผู้เยาว์

๒. ความเห็น การเสนอความเห็นให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาถึงข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
กับคดีนั้น ๆ ประเด็นท้ายคำร้อง พิจารณาว่าผู้ร้องมีอำนาจร้องหรือไม่ พิจารณาว่ามีเหตุร้องหรือไม่ แล้วจึง
ประมวล รวบรวม จัดทำเป็นความเห็น

กรณีคดีที่เห็นว่าเพื่อประโยชน์ สุขภาพและอนาคตของผู้เยาว์ ให้พนักงานคุมประพฤติเสนอความเห็น
ให้ศาลตั้งผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้กำกับการปกครอง

การเขียนรายงานควรใช้ภาษาเขียนที่เป็นทางการ หลีกเลี่ยงภาษาพูด มีความกระชับ ชัดเจน ได้ใจความ
และการเขียนรายงานควรเรียงเนื้อเรื่องไปตามลำดับ เพื่อให้ศาลเห็นภาพความเป็นมา ความประสงค์ของ
คู่ความหรือผู้ร้อง

๖.๓ การเสนอร่างรายงาน เมื่อพนักงานคุมประพฤติจัดทำร่างรายงานเสร็จแล้ว ให้เสนอพร้อมสำนวน
คดีเพื่อให้หัวหน้าส่วนคดีตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน รวมไปถึงตรวจสอบเอกสารต่างๆ ในสำนวนคดี
ภายในระยะเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้หัวหน้าส่วนคดีมีเวลาในการตรวจและแก้ไขร่างรายงาน และเสนอให้
ผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาลงนามต่อไป

๖.๔ กรณีโจทก์ จำเลย ผู้ร้อง ผู้เยาว์ บุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีไม่มาให้ถ้อยคำต่อผู้อำนวยการสถานพินิจ
ตามคำสั่งศาล ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำบันทึกข้อความรายงานเหตุขัดข้องที่คู่ความไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล
พร้อมหนังสือแจ้งเหตุขัดข้องดังกล่าวไปยังศาลเยาวชนและครอบครัวผ่านหัวหน้าส่วนคดีเพื่อให้ผู้อำนวยการ
สถานพินิจพิจารณาลงนามตามข้อ ๑๐

๗. หัวหน้าส่วนคดีตรวจร่างรายงานและสั่งพิมพ์

หัวหน้าส่วนคดีตรวจร่างรายงานแสดงข้อเท็จจริง โดยพิจารณาในประเด็นต่อไปนี้

๗.๑ ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในรายงานครอบคลุม มีหลักฐานและบันทึกถ้อยคำผู้ที่เกี่ยวข้องไว้หรือไม่
รวมทั้งตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง บันทึกการสืบเสาะสภาพแวดล้อมหรือที่ดิน (กรณีนิติกรรม)

๗.๒ ความเห็นที่จะเสนอต่อศาลตรงตามประเด็นท้ายคำร้องหรือคำฟ้องหรือไม่ และในกรณีที่เกี่ยวข้อง
กับผู้เยาว์ การเสนอความเห็นเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดและสุขภาพของผู้เยาว์หรือไม่

หากข้อเท็จจริงที่ปรากฏในรายงานไม่ครอบคลุมหรือความเห็นที่จะเสนอต่อศาลไม่ตรงตามประเด็น
หรือมีสิ่งที่ต้องแก้ไขให้ส่งกลับไปยังพนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนเพื่อดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องครบถ้วน

๗.๓ เมื่อพนักงานคุมประพฤติแก้ไขรายงานข้อเท็จจริงตามร่างรายงานแล้ว และหัวหน้าส่วนคดีตรวจร่าง
รายงานแล้วเห็นว่าข้อเท็จจริงมีความถูกต้องครบถ้วน ให้สั่งพิมพ์และส่งร่างรายงานพร้อมสำนวนคืนพนักงาน
คุมประพฤติเจ้าของสำนวนเพื่อดำเนินการจัดทำรายงานฉบับจริง

หมายเหตุ เมื่อหัวหน้าส่วนคดีตรวจร่างรายงานแล้ว หลังตรวจร่างเสร็จให้ลงบันทึกวันตรวจร่างรายงานในสารบบคดีครอบครัว (สำหรับหัวหน้าส่วนคดี) ซึ่งในการตรวจร่างรายงาน หัวหน้าส่วนคดีควรตรวจร่างรายงานในสาระสำคัญ เช่น

- ชื่อและชื่อสกุลของคู่ความ ผู้เยาว์ ถูกต้องหรือไม่ หากมีการเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อสกุลให้ตรวจหลักฐานการเปลี่ยนชื่อตัวชื่อสกุล
- เอกสารทางราชการของคู่ความ ผู้เยาว์ พยานบุคคล
- เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคดี เช่น เอกสารโฉนดที่ดิน หรือเอกสารสิทธิ
- อายุของผู้เยาว์

๘. พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยและลงนามเสนอผู้อำนวยการสถานพินิจผ่านหัวหน้าส่วนคดี

เมื่อพนักงานคุมประพฤติได้รับรายงานที่ส่งพิมพ์แล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

๘.๑ ตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยของรายงานให้ตรงตามที่หัวหน้าส่วนคดีส่งพิมพ์

๘.๒ จัดพิมพ์และทำรายงานเพื่อส่งให้ศาล โดยตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งก่อนลงนาม และเสนอผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาลงนามโดยเสนอผ่านหัวหน้าส่วนคดี

๙. หัวหน้าส่วนคดีตรวจความถูกต้องเสนอผู้อำนวยการสถานพินิจลงนาม

เมื่อหัวหน้าส่วนคดีได้รับรายงานที่พนักงานคุมประพฤติจัดพิมพ์แล้ว ให้ตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยอีกครั้งและตรวจสอบการจัดชุดของหนังสือนำเสนอศาล จากนั้นเสนอผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาลงนาม

๑๐. ผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาลงนาม

เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจได้รับรายงานตามข้อ ๙ เรียบร้อยแล้ว ให้ตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยและพิจารณาลงนามในรายงานข้อเท็จจริงและหนังสือนำเสนอรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีครอบครัว (ด.๑๔) ทั้งนี้ การจัดทำรายงานข้อเท็จจริงในคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย ให้จัดทำรายงานให้แล้วเสร็จก่อนระยะเวลาการจัดส่งรายงานข้อเท็จจริงไปยังศาล

กรณีโจทก์ จำเลย ผู้ร้อง ผู้เยาว์ บุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีไม่มาให้ถ้อยคำต่อผู้อำนวยการสถานพินิจตามคำสั่งศาล พนักงานคุมประพฤติจะเสนอหนังสือแจ้งเหตุขัดข้องตามข้อ ๖.๔ เพื่อให้ผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาลงนามต่อไป

๑๑. รุกระการออกเลขรายงานและเลขที่หนังสือ จัดส่งรายงานให้ศาล

เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาลงนามเอกสาร ตามข้อ ๑๐ เรียบร้อยแล้ว ให้ดำเนินการส่งเอกสารดังกล่าวพร้อมสำนวนคดีให้เจ้าหน้าที่ธุรการส่วนอำนวยการและการจัดการ ออกเลขที่หนังสือนำเสนอรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีครอบครัว (ด.๑๔) และเลขที่รายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย จากนั้นเจ้าหน้าที่ธุรการดำเนินการสแกนเอกสารดังกล่าวเพื่อจัดส่งไปยังศาลเยาวชนและครอบครัวผ่านระบบบริการออนไลน์ศาลยุติธรรม โดยดำเนินการจัดส่งรายงานข้อเท็จจริงไปยังศาล

ก่อนวันนัดไต่สวนหรือนัดพิจารณาของศาลไม่น้อยกว่า ๑๐ วัน หรือภายในระยะเวลาเร็วกว่านั้นตามที่ศาลกำหนด เมื่อดำเนินการเรียบร้อยแล้วให้เจ้าหน้าที่ธุรการจัดเก็บหนังสือส่งรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีครอบครัว (ด.๑๔) พร้อมรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียเข้าสำนวนคดีให้เรียบร้อย เพื่อป้องกันมิให้เอกสารกระจัดกระจายและสูญหายและคืนสำนวนคดีให้แก่พนักงานคุมประพฤติ

๑๒. การติดตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง การรายงานผลคดี การลงข้อมูลคำพิพากษา/คำสั่งปิดสำนวนในระบบสารสนเทศ

เมื่อดำเนินการจัดทำรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีครอบครัวเรียบร้อยแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

๑๒.๑ ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการติดตามผลคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ศาลเยาวชนและครอบครัวเมื่อพ้นกำหนดวันนัดพิจารณาหรือวันนัดไต่สวนแล้ว ๓๐ วัน

๑๒.๒ เมื่อศาลเยาวชนและครอบครัวมีหนังสือแจ้งคำพิพากษาหรือคำสั่งมายังสถานพินิจ ให้เจ้าหน้าที่ธุรการดำเนินการลงทะเบียนรับเอกสารตามระบบงานสารบรรณพร้อมเสนอหนังสือแจ้งคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลดังกล่าวต่อผู้อำนวยการสถานพินิจผ่านหัวหน้าส่วนอำนวยการและการจัดการ

๑๒.๓ เมื่อพนักงานคุมประพฤติดำเนินการทราบผลคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล ให้จัดทำรายงานเจ้าหน้าที่เพื่อรายงานผลคำพิพากษาหรือคำสั่งพร้อมแนบเอกสารคำพิพากษาหรือคำสั่ง เสนอต่อผู้อำนวยการสถานพินิจผ่านหัวหน้าส่วนคดี

๑๒.๔ พนักงานคุมประพฤติบันทึกผลคำพิพากษาหรือคำสั่งลงในสมุดคุมสำนวนพนักงานคุมประพฤติ และลงข้อมูลในระบบสารสนเทศงานคดีครอบครัว โดยให้ตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารภายในสำนวนและรายละเอียดต่าง ๆ จากนั้นลงผลคดีในหน้าปกสำนวน เขียนสารบัญสำนวน พร้อมจัดทำบันทึกรายงานการปิดสำนวนนำเสนอผู้อำนวยการสถานพินิจเพื่อทราบ ผ่านหัวหน้าส่วนคดีและปิดสำนวน

หมายเหตุ พนักงานคุมประพฤติดำเนินการรายงานผลคดีต่อผู้อำนวยการสถานพินิจผ่านหัวหน้าส่วนคดี บันทึกข้อมูล คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลในระบบสารสนเทศและปิดสำนวน ภายใน ๓ วันทำการ หลังจากทราบผลคำพิพากษาหรือคำสั่ง

๑๓. หัวหน้าส่วนคดีลงสารบบนำเสนอผู้อำนวยการสถานพินิจ

หัวหน้าส่วนคดีตรวจสอบรายงานผลคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ถูกต้องตรงกับรายงานเจ้าหน้าที่ สำนวนคดี และตรวจสอบการลงข้อมูลในระบบสารสนเทศคดีครอบครัวให้มีความครบถ้วน สมบูรณ์ พร้อมลงข้อมูลในสมุดคุมสำนวนคดีครอบครัวของหัวหน้าส่วนคดี แล้วเสนอความเห็นปิดสำนวนส่งจัดเก็บสำนวนหรือดำเนินการกำกับกับการปกครองต่อผู้อำนวยการสถานพินิจเพื่อพิจารณาลงนามต่อไป

๑๔. คดีสั่งกำกับฯ

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งตั้งผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้กำกับการปกครองให้ดำเนินการกำกับการปกครองตามระเบียบและคู่มือการปฏิบัติงานกำกับการปกครอง

๑๕. คดีสั่งไม่กำกับฯ

เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจลงนามปิดสำนวนเรียบร้อยแล้ว ส่งให้เจ้าหน้าที่ธุรการ ส่วนอำนวยการ และการจัดการ จัดเก็บสำนวน

๑๖. ธุรการจัดเก็บสำนวน

เจ้าหน้าที่ธุรการ ส่วนอำนวยการและการจัดการ ดำเนินการจัดเก็บสำนวนที่ผู้อำนวยการสถานพินิจ ลงนามปิดสำนวนเรียบร้อยแล้ว จัดเก็บสำนวนเรียงตามเลขคดีหมายเลขดำ/หมายเลขแดงและปีพ.ศ. เพื่อความสะดวกในการค้นหาในระหว่างที่สำนวนยังไม่ครบกำหนดทำลาย

ภาคผนวก

- แบบหนังสือนัดสอบปากคำ
- แบบสารบัญ
- แบบสอบถามบันทึกถ้อยคำ
- แบบหนังสือขอทราบจำนวนเงินที่ผู้เยาว์มีสิทธิได้รับ
- แบบรายงานแสดงข้อเท็จจริงคดีมีข้อพิพาท
- แบบรายงานแสดงข้อเท็จจริงคดีมีข้อพิพาท (เพิ่มเติม)
- แบบรายงานแสดงข้อเท็จจริงคดีไม่มีข้อพิพาทกรณีคดีขอตั้งผู้ปกครอง
- แบบรายงานแสดงข้อเท็จจริงคดีไม่มีข้อพิพาทกรณีคดีขอทำนิติกรรมแทนผู้เยาว์
- แบบรายงานแสดงข้อเท็จจริงคดีไม่มีข้อพิพาทที่มีผู้คัดค้าน
- แบบหนังสือส่งรายงานแสดงข้อเท็จจริงต่อศาลคดีไม่มีข้อพิพาท
- แบบหนังสือส่งรายงานแสดงข้อเท็จจริงต่อศาลคดีมีข้อพิพาท
- แบบประนีประนอมยอมความ
- แบบบันทึกรายงานผลคดี
- แบบสารบบคดีครอบครัว (สำหรับธุรการคดี)
- แบบสารบบคดีครอบครัว (สำหรับหัวหน้าส่วนคดี)
- แบบบัญชีรับสำนวนคดีครอบครัว (สำหรับพนักงานคุมประพฤติ)

ใบนัดคู่ความ

แบบหนังสือนัดสอบปากคำ

คดีครอบครัวหมายเลขดำที่/.....

ตามที่ศาลเยาวชนและครอบครัว ได้มีคำสั่งให้ผู้ร้อง / คู่ความ และ
ผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีมาให้อัยคำต่อผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
ภายในวัน นับแต่วันที่ศาลรับคำร้องหรือคำฟ้อง นั้น

พนักงานคุมประพฤติจึงขอให้นำบุคคลดังต่อไปนี้ คือ

๑. ผู้ร้อง โจทก์ จำเลย

๒. ผู้เยาว์

๓. พยานบุคคล

๔. ผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ.....

และนำเอกสารต้นฉบับ ดังต่อไปนี้ คือ

๑. ทะเบียนบ้านผู้ร้อง / โจทก์ / จำเลย / ผู้เยาว์

๒. สูติบัตรผู้เยาว์

๓. ทะเบียนสมรส

๔. ใบมรณบัตร

๕. หนังสือเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อสกุลผู้ร้อง / โจทก์ / จำเลย / ผู้เยาว์ (หากมีการเปลี่ยนแปลง)

๖. บัตรประจำตัวประชาชนผู้ร้อง / โจทก์ / จำเลย / ผู้เยาว์ / พยาน

๗. โฉนดที่ดินตามคำร้องและที่เกี่ยวข้อง

๘. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

มาพบพนักงานคุมประพฤติเพื่อให้อัยคำ ในวันที่ เวลา นาฬิกา

..... พนักงานคุมประพฤติเจ้าของคดี

..... ทนายความ / ผู้ร้อง / คู่ความ

..... หมายเลขโทรศัพท์ของทนายความ
/ ผู้ร้อง / คู่ความ

ส่วนคดี

โทร.

โทรสาร

ใบนัดคู่ความทางโทรศัพท์

คดีครอบครัวหมายเลขดำที่/.....

ตามที่ศาลเยาวชนและครอบครัว ได้มีคำสั่งให้ ผู้ร้อง / คู่ความ / และผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีมาให้ถ้อยคำต่อผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ภายใน วัน นับแต่วันที่ศาลรับคำร้องหรือคำฟ้อง นั้น

เมื่อวันที่ เดือน พ.ศ. เวลา นาฬิกา
นาย / นาง / นางสาว ซึ่งเป็น ในคดี
หมายเลขโทรศัพท์ ได้โทรศัพท์มาขอนัดกับพนักงานคุมประพฤติว่าจะนำ

๑. ผู้ร้อง / โจทก์ / จำเลย

๒. ผู้เยาว์

๓. พยานบุคคล

๔. ผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

และนำเอกสารต้นฉบับ ดังต่อไปนี้ คือ

๑. ทะเบียนบ้านผู้ร้อง / โจทก์ / จำเลย / ผู้เยาว์

๒. สูติบัตรผู้เยาว์

๓. ทะเบียนสมรส

๔. ใบมรณบัตร

๕. หนังสือเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อสกุลผู้ร้อง / โจทก์ / จำเลย / ผู้เยาว์ (หากมีการเปลี่ยนแปลง)

๖. บัตรประจำตัวประชาชนผู้ร้อง / โจทก์ / จำเลย / ผู้เยาว์ / พยาน

๗. โฉนดที่ดินตามคำร้องและที่เกี่ยวข้อง

๘. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

มาพบพนักงานคุมประพฤติเพื่อให้ถ้อยคำ ในวันที่ เวลา นาฬิกา

..... พนักงานคุมประพฤติเจ้าของคดี

แบบสารบัญ

สารบัญ

ลำดับที่	รายการ	จำนวนแผ่น
๑		
๒		
๓		
๔		
๕		
๖		
๗		
๘		
๙		
๑๐		
๑๑		
๑๒		
๑๓		
๑๔		
๑๕		
๑๖		

แบบสอบถามบันทึกถ้อยคำ

บันทึกถ้อยคำ.....

สำหรับสถานพินิจ

คดีหมายเลขคำที่.....

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....

.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ความแพ่ง

ระหว่าง

.....โจทก์
.....จำเลย

ข้าพเจ้า.....

เกิดวันที่.....เดือน..... พ.ศ. อายุ.....ปี.....เดือนเชื้อชาติ.....

สัญชาติ.....อาชีพ.....อยู่บ้านเลขที่.....

หมู่ที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ใกล้เคียง.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....โทรศัพท์.....

เกี่ยวข้องกับคู่ความ.....ขอให้ถ้อยคำ ดังนี้

.....
.....
.....
.....
.....

ข้าพเจ้าไม่เคยถูกศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ และไม่เป็นบุคคล
ล้มละลาย

อ่าน/อ่านให้ฟัง แล้วรับรองว่าถูกต้อง

ลงชื่อ ผู้ให้ถ้อยคำ
(.....)

ลงชื่อ ผู้สอบ/บันทึก
(.....)

แบบหนังสือขอทราบจำนวน
เงินที่ผู้เยาว์มีสิทธิได้รับ

ที่ ยธ /

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....

วันที่.....

เรื่อง ขอทราบจำนวนเงินที่ผู้เยาว์มีสิทธิได้รับ

เรียน

ด้วย.....(ระบุชื่อ)..... ข้าราชการสังกัด(หน่วยงาน).....
ได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่..... เดือน..... พ.ศ..... ในการนี้เป็นเหตุให้.....(ระบุชื่อ).....
ผู้เยาว์ ซึ่งเป็นทายาทของ.....(ระบุชื่อ).....ผู้ตาย มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จตกทอด
และเงินอื่นๆตามกฎหมาย แต่ผู้เยาว์ไม่สามารถรับเงินดังกล่าวได้ เนื่องจาก ไม่มีผู้ปกครองตามกฎหมาย
.....(ระบุชื่อ).....ผู้ร้อง จึงยื่นคำร้องขอต่อศาลเยาวชนและครอบครัว.....ในคดี
ครอบครัวหมายเลขดำที่...../..... เพื่อขอให้ศาลสั่ง.....(ระบุเรื่อง)..... ซึ่งศาล
กำหนดนัดไต่สวนคำร้องในวันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

ในการไต่สวนคำร้องดังกล่าว สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีอำนาจ
หน้าที่ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ทำรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้เยาว์
เสนอศาล จึงขอความร่วมมือมายังท่านโปรดแจ้งจำนวนเงินที่ผู้เยาว์มีสิทธิได้รับไปให้สถานพินิจและคุ้มครอง
เด็กและเยาวชน.....ทราบ เพื่อประกอบการทำรายงานเสนอศาล ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....

ส่วนคดี

โทรศัพท์

แบบหนังสือขอทราบจำนวน
เงินที่ผู้เยาว์มีสิทธิได้รับ

ที่ ยธ /

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....

วันที่.....

เรื่อง ขอทราบจำนวนเงินที่ผู้เยาว์มีสิทธิได้รับ

เรียน

ด้วย.....(ระบุชื่อ)..... ได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่..... เดือน..... พ.ศ.....
ในการนี้เป็นเหตุให้.....(ระบุชื่อ).....ผู้เยาว์ ซึ่งเป็นทายาทของ.....(ระบุชื่อ).....ผู้ตาย
มีสิทธิได้รับเงิน.....(ระบุ)..... แต่ผู้เยาว์ไม่สามารถรับเงินดังกล่าวได้.....(ระบุชื่อ).....ผู้ร้อง
จึงยื่นคำร้องขอต่อศาลเยาวชนและครอบครัว.....ในคดีครอบครัวหมายเลขดำที่
...../..... เพื่อขอให้ศาลสั่ง.....(ระบุเรื่อง).....ซึ่งศาลกำหนดนัดไต่สวนคำร้องใน
วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

ในการไต่สวนคำร้องดังกล่าว สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....มี
อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ทำรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ
ผู้เยาว์เสนอศาล จึงขอความร่วมมือมายังท่านโปรดแจ้งจำนวนเงินที่ผู้เยาว์มีสิทธิได้รับไปให้สถานพินิจ
และคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....ทราบ เพื่อประกอบการทำรายงานเสนอศาล ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....

ส่วนคดี

โทรศัพท์

แบบรายงานแสดงข้อเท็จจริง
คดีมีข้อพิพาท

รายงานแสดงข้อเท็จจริง
เกี่ยวกับคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์
มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย
รายงานที่...../.....

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....
.....

ข้าพเจ้าขอรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ คู่ความ ผู้เยาว์ และความเห็นตามความในมาตรา ๓๖ (๗) มาตรา ๑๖๗ และมาตรา ๑๖๘ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ในคดีครอบครัวหมายเลขดำที่.....ของศาลเยาวชนและครอบครัว.....ระหว่าง..... โจทก์.....จำเลย.....ผู้เยาว์ เรื่อง..... ดังต่อไปนี้

๑. ข้อเท็จจริงที่ได้จากฝ่ายโจทก์

.....
.....
.....
.....

๒. ข้อเท็จจริงที่ได้จากฝ่ายจำเลย

.....
.....
.....

๓. ความเห็น

.....
.....
.....

(.....)
พนักงานคุมประพฤติผู้สืบเสาะข้อเท็จจริง

(.....)
ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....

แบบรายงานแสดงข้อเท็จจริง
คดีมีข้อพิพาท (เพิ่มเติม)

รายงานแสดงข้อเท็จจริง
เกี่ยวกับคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์
มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย
รายงานที่...../..... (เพิ่มเติม)

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....
.....

ตามที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน..... ได้เสนอรายงานแสดง
ข้อเท็จจริงในคดีครอบครัว เลขดำที่...../..... ระหว่าง..... โจทก์
..... จำเลย ผู้เยาว์ เรื่อง.....
เป็นรายงานที่...../..... ลงวันที่..... นั้น ต่อมาจำเลยยื่นคำให้การ
และศาลมีคำสั่งให้จำเลยไปให้ถ้อยคำ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....
จึงขอรายงานแสดงข้อเท็จจริงที่ได้จากฝ่ายจำเลยและความเห็นเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

๑. ข้อเท็จจริงที่ได้จากฝ่ายจำเลย

.....
.....
.....
.....
.....

๒. ความเห็น

เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้น สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....
(ยังคงยืนยันตามความเห็นเดิม/มีความเห็นเพิ่มเติม ดังนี้)

.....
.....

(.....)

พนักงานคุมประพฤติผู้สืบเสาะข้อเท็จจริง

(.....)

ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....

แบบรายงานแสดงข้อเท็จจริงคดี
ไม่มีข้อพิพาท
กรณีคดีข้อตั้งผู้ปกครอง

รายงานแสดงข้อเท็จจริง
เกี่ยวกับคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์
มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย
รายงานที่...../.....

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....
.....

ข้าพเจ้าขอรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ร้อง ผู้เยาว์ และความเห็นตามความในมาตรา ๓๖ (๗) มาตรา ๑๖๗ และมาตรา ๑๖๘ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ในคดีครอบครัวหมายเลขดำที่...../.....ของศาลเยาวชนและครอบครัว.....เรื่อง.....ผู้ร้อง ร้องขอเป็นผู้ปกครอง.....ผู้เยาว์ ดังต่อไปนี้

๑. ฐานะและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร้องกับผู้เยาว์

.....
.....
.....

๒. ความเห็น

เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้น สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....มีความเห็น.....(ขัดข้อง/ไม่ขัดข้อง).....ที่ศาลจะมีคำสั่งตั้ง.....ผู้ร้องเป็นผู้ปกครอง.....ผู้เยาว์ด้วยเหตุผลดังนี้

๒.๑

๒.๒

๒.๓

(กรณีเห็นควรกำกับก็เสนอต่อท้ายไป)

.....
(.....)
พนักงานคุมประพฤติผู้สืบเสาะข้อเท็จจริง

.....
(.....)
ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....

**แบบรายงานแสดงข้อเท็จจริง
คดีไม่มีข้อพิพาท
กรณีคดีขอทำนิติกรรมแทนผู้เยาว์**

รายงานแสดงข้อเท็จจริง
เกี่ยวกับคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์
มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย
รายงานที่...../.....

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....
.....

ข้าพเจ้าขอรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ร้อง ผู้เยาว์ ทรัพย์สิน และความเห็นตามความใน
มาตรา ๓๖ (๓) มาตรา ๑๖๗ และมาตรา ๑๖๘ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณา
คดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ในคดีครอบครัวหมายเลขดำที่...../.....ของศาล
เยาวชนและครอบครัว.....เรื่อง..... ผู้ร้อง ร้องขอทำนิติกรรม.....
แทนผู้เยาว์ ดังต่อไปนี้

๑. ฐานะและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร้องกับผู้เยาว์

.....
.....
.....

๒. ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์

.....
.....
.....

๓. ความเห็น

เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงดังกล่าวมาแล้ว สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....
มีความเห็น.....(ขัดข้อง/ไม่ขัดข้อง).....ที่ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้.....ผู้ร้อง ทำนิติกรรม
.....โฉนดเลขที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....แทนผู้เยาว์
ด้วยเหตุผลดังนี้

๓.๑
๓.๒
๓.๓

หากเห็นควรกำหนดระยะเวลาทำนิติกรรมหรือให้มีการกำกับการปกครองก็เสนอต่อไว้

.....
(.....)
พนักงานคุมประพฤติผู้สืบเสาะข้อเท็จจริง

.....
(.....)
ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....

แบบรายงานแสดงข้อเท็จจริง
คดีไม่มีข้อพิพาทที่มีผู้คัดค้าน

รายงานแสดงข้อเท็จจริง
เกี่ยวกับคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์
มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย
รายงานที่...../.....

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....
.....

ข้าพเจ้าขอรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ร้อง ผู้คัดค้าน และความเห็นตามความในมาตรา ๓๖ (๗) มาตรา ๑๖๗ และมาตรา ๑๖๘ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ในคดีครอบครัวหมายเลขดำที่...../.....ของศาลเยาวชนและครอบครัว.....ระหว่าง.....ผู้ร้อง.....ผู้คัดค้าน เรื่อง.....ผู้เยาว์ ดังต่อไปนี้

๑. ข้อเท็จจริงที่ได้จากฝ่ายผู้ร้อง

.....
.....
.....

๒. ข้อเท็จจริงที่ได้จากฝ่ายผู้คัดค้าน

.....
.....
.....

๓. ความเห็น

.....
.....
.....

(ออกความเห็นประเด็นตามคำร้อง)

.....
(
พนักงานคุมประพฤติผู้สืบเสาะข้อเท็จจริง

.....
(
ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....

แบบหนังสือส่งรายงานแสดง
ข้อเท็จจริงต่อศาล
คดีไม่มีข้อพิพาท

คดีครอบครัวที่ผู้เยาว์
มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย
ที่ ยธ /.....

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....
.....

วันที่.....

เรื่อง ส่งรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีครอบครัว

เรียน ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว.....

อ้างถึง หนังสือศาลเยาวชนและครอบครัว.....ที่..... ลงวันที่.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีครอบครัว จำนวน ฉบับ

ข้าพเจ้าขอส่งรายงานที่...../.....ลงวันที่.....

รายงานแสดงข้อเท็จจริงพร้อมด้วยความเห็นตามความในมาตรา ๓๖(๗) มาตรา ๑๖๗ และมาตรา ๑๖๘ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ เกี่ยวกับ..... ผู้ร้อง.....ผู้เยาว์
เรื่อง..... ตามคดีครอบครัวหมายเลขดำที่...../.....มาพร้อมกับหนังสือนี้
อนึ่ง หากศาลมีคำสั่งในคดีแล้วขอให้แจ้งผลของคดีมายังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....
เพื่อจักได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....

ส่วนคดี

โทร.

หมายเหตุ หนังสือนี้เป็นหนังสือนำส่งรายงานแนบไปพร้อมกับรายงาน

แบบหนังสือส่งรายงาน
แสดงข้อเท็จจริงต่อศาล
คดีมีข้อพิพาท

คดีครอบครัวที่ผู้เยาว์
มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย
ที่ ยธ /

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....
.....

วันที่.....

เรื่อง ส่งรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีครอบครัว

เรียน ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว.....

อ้างถึง หนังสือศาลเยาวชนและครอบครัว.....ที่..... ลงวันที่.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีครอบครัว จำนวน ฉบับ

ข้าพเจ้าขอส่งรายงานที่...../..... ลงวันที่..... รายงาน
แสดงข้อเท็จจริงพร้อมด้วยความเห็นตามความในมาตรา ๓๖(๗) มาตรา ๑๖๗ และมาตรา ๑๖๘
แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓
ระหว่าง..... โจทก์..... จำเลย..... ผู้เยาว์
เรื่อง.....ตามคดีครอบครัวหมายเลขดำที่...../.....มาพร้อมกับหนังสือนี้
อนึ่ง หากศาลมีคำสั่งในคดีแล้วขอให้แจ้งผลของคดีมายังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....
เพื่อจักได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....

ส่วนคดี

โทร.

หมายเหตุ หนังสือนี้เป็นหนังสือนำส่งรายงานแนบไปพร้อมกับรายงาน

แบบประนีประนอมยอมความ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ส่วนคดี สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัด..... โทร.....

ที่ ยธ.๐๖๐...../..... วันที่.....

เรื่อง การประนีประนอมยอมความ.....

เรียน หัวหน้าส่วนคดี

ด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด..... ได้มีคำสั่งรับคำฟ้องในคดีครอบครัว

หมายเลขดำที่...../..... ให้.....โจทก์และผู้เกี่ยวข้อง

ไปให้ถ้อยคำภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งรับคำฟ้อง มิฉะนั้นถือว่าทิ้งคำฟ้อง นั้น

บัดนี้..... โจทก์.....จำเลย

สามารถตกลงกันได้ รายละเอียดปรากฏตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ฉบับลงวันที่

เดือน..... พ.ศ.ที่แนบมาพร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้พิจารณาข้อตกลงในสัญญา
ดังกล่าวแล้วเห็นว่าไม่ขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เห็นสมควรรายงาน
ศาลเพื่อพิจารณา ต่อไป

(.....)

พนักงานคุมประพฤติ.....

เรียน ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....

เห็นสมควรรายงานศาลตามที่พนักงานคุมประพฤติเสนอ หากพิจารณาเห็นชอบ ขอให้โปรดลง
นามในหนังสือรายงานศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด.....ที่แนบมาพร้อมนี้

(.....)

หัวหน้าส่วนคดี

ลงนามแล้ว

(.....)

ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....

แบบประนีประนอมยอมความ

ที่ ยธ /

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....

วันที่.....

เรื่อง การประนีประนอมยอมความ

เรียน ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว.....

อ้างถึง หนังสือศาลเยาวชนและครอบครัว..... ที่ ศย / ลงวันที่

สิ่งที่ส่งมาด้วย สัญญาประนีประนอมยอมความ จำนวน ฉบับ

ตามหนังสือที่อ้างถึง ศาลเยาวชนและครอบครัว..... ได้มีคำสั่งรับคำฟ้อง
ในคดีครอบครัวหมายเลขดำ ที่ / ให้.....โจทก์และผู้เกี่ยวข้อง
ไปให้ถ้อยคำภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งรับคำฟ้อง มิฉะนั้นถือว่าทั้งคำฟ้อง ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น
บัดนี้ โจทก์ จำเลย
สามารถตกลงกันได้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ฉบับลงวันที่ เดือน..... พ.ศ.
สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน..... พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่ขัดต่อกฎหมาย
ความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....

กลุ่มงานคดี

โทร.

หมายเหตุ หนังสือนี้เป็นหนังสือนำส่งรายงานแนบไปพร้อมกับรายงาน

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ส่วนคดี สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัด..... โทร.....

ที่ วันที่

เรื่อง รายงานผลคดีครอบครัว

เรียน ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัด

ตามที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด.....ได้แจ้งให้
 สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัด..... รายงานข้อเท็จจริงในคดี
 ครอบครัว หมายเลขดำที่/.....ระหว่าง.....โจทก์/ผู้ร้อง
จำเลย.....ผู้เยาว์

บัดนี้ศาลได้มีคำสั่ง / คำพิพากษาในคดีนี้แล้วเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.
ในคดีหมายเลขแดงที่...../.....ว่า.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(.....)

พนักงานคุมประพฤติ.....

แบบสารบบคดีครอบครัว (สำหรับธุรการคดี)

ลำดับ	คดีดำที่ ยชพ	เรื่อง	ชื่อคู่ความ /ผู้เยาว์ (ว/ด/ป เกิดผู้เยาว์)	วันรับเรื่อง/สำนวน		วันศาลนัด ไต่สวน/นัด พิจารณา	พนักงาน คุมประพฤติ (เจ้าของ สำนวน)	วันส่งรายงาน ประมวล ข้อเท็จจริง ศาล	รายงาน เลขที่ /ลงวันที่	คดีหมายเลขแดง		ผลคดี	วันที่จัดเก็บ สำนวน
				วันยื่นคำฟ้อง/ คำร้อง						วันที่ศาลมี คำพิพากษา/คำสั่ง			

แบบสารบบคดีครอบครัว (สำหรับหัวหน้าส่วนคดี)

ลำดับ	คดีดำที่ ยชพ	เรื่อง	ชื่อคู่ความ /ผู้เยาว์ (ว/ด/ป เกิดผู้เยาว์)	วันรับเรื่อง/ สำนวน		วันศาลนัด ไต่สวน/ นัด พิจารณา	พนักงานคุม ประพฤติ (เจ้าของ สำนวน)	วันรับร่าง รายงาน ประมวล ข้อเท็จจริง	วันส่งพิมพ์ร่าง รายงาน ประมวล ข้อเท็จจริง	วันส่งรายงาน ประมวล ข้อเท็จจริง (ผอ.ลงนาม)	คดีหมายเลข แดง		ผลคดี	วันที่ปิด สำนวน
				วันยื่นคำฟ้อง/ คำร้อง								วันที่ศาลมีคำ พิพากษา/ คำสั่ง		

แบบบัญชีรับสำนวนคดีครอบครัว (สำหรับพนักงานคุมประพฤติ)

ลำดับ	คดีดำที่ ยชพ	เรื่อง	ชื่อคู่ความ /ผู้เยาว์ (ว/ด/ป เกิดผู้เยาว์)	วันรับเรื่อง/สำนวน		วันศาลนัด ไต่สวน/ นัด พิจารณา	วัน สอบปากคำ	วันส่งร่าง รายงาน ประมวล ข้อเท็จจริง	วันส่งพิมพ์ รายงาน ประมวล ข้อเท็จจริง	วันส่ง รายงาน ประมวล ข้อเท็จจริง	วันลงระบบ สารสนเทศ	คดีหมายเลขแดง		ผลคดี	สอดคล้อง/ ไม่สอดคล้อง	วันที่ปิด สำนวน
				วันยื่นคำฟ้อง/คำร้อง								วันที่ศาลมีคำ พิพากษา/คำสั่ง				

คณะผู้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการดำเนินคดีครอบครัว ฉบับปรับปรุงแก้ไข (ครั้งที่ ๑) พ.ศ.๒๕๖๖

นางปรีดา วิสาโรจน์

นางสุภาภรณ์ ชมชัย

นางสาวทัศนวรรณ สุมาลัย

นายอธิปไตย พรหมจันทร์

นางสาวศิริจันทร์ ไกยสิทธิ์

นายพัฒน นองนุช

นางสาวนันทนา แสงไฟ

นางสาวปิยะฉัตร รัตนภูผา

นางสาวชนิษฐา เกื้อนแก้ว

นายวิทวัส เหล็กดี

นางสาวมานิชา หาญนิโรจน์รัมย์

นางสาวฐิติพร วิเศษนคร

นางสาวพรพีไล เสนาจ

นางสาววิชาดา ใจงาม

ผู้ตรวจราชการกรม

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็ก
และเยาวชน

พนักงานคุมประพฤติชำนาญการพิเศษ

พนักงานคุมประพฤติชำนาญการพิเศษ

พนักงานคุมประพฤติชำนาญการพิเศษ

พนักงานคุมประพฤติชำนาญการพิเศษ

พนักงานคุมประพฤติชำนาญการ

พนักงานคุมประพฤติชำนาญการ

พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติการ

พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติการ

พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติการ

พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติการ

พนักงานคุมประพฤติ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผน

